

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

ในภาคการเกษตร ครั้วเรือนเกษตรนับได้ว่าเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งในด้านของการเป็นฐานการผลิตและเป็นแหล่งการครอบครองปัจจัยการผลิต นอกจากนี้ครั้วเรือนเกษตรยังเป็นหน่วยการบริโภคที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจชนบทของประเทศ การจัดทำการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครั้วเรือนเกษตร จึงมีความจำเป็นเพราะผลการสำรวจจะเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการสะท้อนถึงสภาพของปัญหาในลักษณะต่างๆ ที่ครั้วเรือนเกษตรกลุ่มต่างๆ ประสบอยู่ และเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่างๆ ของเกษตรกร

การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครั้วเรือนเกษตรทั่วประเทศ ปีเพาะปลูก 2549/50 พบว่า ครั้วเรือนเกษตรมีแนวโน้มที่ลดลงในช่วงเวลา 10 ปี ที่ผ่านมา นอกจากนี้ขนาดของครั้วเรือนเกษตรก็ได้มีแนวโน้มลดลงด้วยเช่นกันจาก 4.75 คนต่อครั้วเรือน ในปีเพาะปลูก 2541/42 มาเป็น 3.95 คนต่อครั้วเรือน การลดลงของขนาดของครั้วเรือนดังกล่าวได้ส่งผลทำให้จำนวนแรงงานเกษตรในครั้วเรือนลดลงตามไปด้วย ลักษณะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าแรงงานจ้างและแรงงานในครั้วเรือนของภาคการเกษตรกำลังจะขาดแคลน และจะนำไปสู่การกดดันค่าจ้างแรงงานให้เพิ่มสูงขึ้น พร้อมกับการที่ภาคการเกษตรของไทยจะต้องพึ่งพาแรงงานเครื่องจักรกลการเกษตรเข้ามาแทนที่แรงงานคนมากขึ้น

ขนาดเนื้อที่ถือครองของครั้วเรือนเกษตร ได้มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยจากปีเพาะปลูก 2547/48 หรือเฉลี่ย 22.52 ไร่ต่อครั้วเรือน ในภาคกลางครั้วเรือนเกษตรจะมีขนาดถือครองที่ดินสูงกว่าภาคอื่น สำหรับการกระจายตัวของครั้วเรือนเกษตรตามขนาดของฟาร์มนั้นพบว่าครั้วเรือนเกษตรมีขนาดฟาร์มในระดับ ไม่เกิน 20 ไร่ มีจำนวนเกินกว่ากึ่งหนึ่งของครั้วเรือนเกษตรทั้งหมด นอกจากนี้ ยังพบว่าครั้วเรือนเกษตรร้อยละ 72.43 มีที่ดินอยู่ในพื้นที่นาข้าว และไม่มีชลประทาน ครั้วเรือนที่อยู่ในพื้นที่ชลประทานมีเพียงร้อยละ 27.57 เท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นครั้วเรือนในภาคกลาง และจากการที่ภาคกลางมีพื้นที่ชลประทานในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่น ทำให้ดัชนีการเพาะปลูกพืช MCI ในภาคกลางมีสูงมากกว่าภาคอื่น แต่ในภาพรวมดัชนี MCI ยังอยู่ในระดับที่ต่ำซึ่งสะท้อนถึงการใช้น้ำที่ดินอย่างเข้มข้นยังมีจำกัด

สถานภาพทางเศรษฐกิจของครั้วเรือนเกษตร พบว่า มีรายได้เงินสดจากการเกษตรเฉลี่ยครั้วเรือนละ 114,631 บาท และมีรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรเฉลี่ยครั้วเรือนละ 64,261 บาท ทั้งนี้แยกเป็นรายจ่ายเงินสดทางพืชร้อยละ 66.64 รายจ่ายทางสัตว์ร้อยละ 18.46 และรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 14.90

(2)

สัดส่วนที่สำคัญของรายจ่ายทางพืชได้แก่ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรเฉลี่ยร้อยละ 52.64 และอีกร้อยละ 47.36 เป็นค่าจ้างแรงงานคนและเครื่องจักร ส่วนสัดส่วนของค่าใช้จ่ายทางสัตว์จะเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรเฉลี่ยร้อยละ 93.53 ซึ่งส่วนมากเป็นค่าอาหารสัตว์ ในส่วนที่เป็นค่าแรงงานคนและเครื่องจักรมีเพียงร้อยละ 6.47 สำหรับรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ ส่วนมากเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมในฟาร์มเป็นสำคัญ เช่น การซื้อวัสดุมาแปรรูป การซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการแปรรูป เป็นต้น

หลังหักรายจ่ายที่เป็นเงินสดแล้ว ครั้วเรือนเกษตรมีรายได้เงินสดทางการเกษตรสุทธิเฉลี่ยครั้วเรือนละ 50,370 บาท การที่พื้นที่ในภาคใต้มีระดับราคายางพาราและราคาปาล์มน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา ทำให้ครั้วเรือนเกษตรในภาคใต้มีรายได้เงินสดสุทธิสูงกว่าครั้วเรือนเกษตรในภาคอื่น รองลงมาได้แก่ครั้วเรือนในภาคกลาง ส่วนครั้วเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีรายได้เงินสดสุทธิจากการเกษตรเฉลี่ยเพียง 1 ใน 4 และ 1 ใน 2 ของครั้วเรือนในภาคใต้ ตามลำดับ

สำหรับรายได้เงินสดนอกการเกษตรของครั้วเรือนเกษตร เกิดจากการให้บริการนอกการเกษตร เช่น การทำกำไรจากกิจกรรมการค้าปลีก และรวมถึงกิจกรรมเกี่ยวกับหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครั้วเรือน โดยเฉลี่ยแล้วครั้วเรือนเกษตรมีรายได้ดังกล่าวครั้วเรือนละ 78,866 บาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 73.79 เป็นรายได้เงินสดจากนอกการเกษตรนอกฟาร์ม อีกร้อยละ 8.83 เป็นรายได้เงินสดจากนอกการเกษตรในฟาร์ม และส่วนที่เหลือเป็นรายได้นอกการเกษตรอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 17.38 ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารายได้เสริมของครั้วเรือนเกษตรส่วนใหญ่มาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกฟาร์ม ดังนั้นการสร้างงานในชนบท การสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมในชนบท และรวมถึงการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนจะมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างรายได้ให้กับครั้วเรือนเกษตรตามมา สัดส่วนความสำคัญของรายได้เงินสดนอกการเกษตรนอกฟาร์มนี้มีความสำคัญในทุกภูมิภาค

ในด้านรายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครั้วเรือน มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครั้วเรือนละ 84,465 บาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 29.78 เป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภค และอีกร้อยละ 70.22 เป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภค โดยในแต่ละภูมิภาคจะมีขนาดของค่าใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภคแตกต่างกันไปบ้าง ในกลุ่มของค่าใช้จ่ายในการบริโภค ค่าใช้จ่ายในการจัดหาอาหารนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะอาหารเป็นพื้นฐานของชีวิตที่ทุกครั้วเรือนจำเป็นต้องจัดหาเพื่อหลักประกันความมั่นคงด้านอาหารของครั้วเรือน

ครั้วเรือนเกษตรมีรายได้เงินสดมากกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคและอุปโภค ครั้วเรือนละ 44,771 บาท หรือ 11,334 บาทต่อคนในครอบครัว ครั้วเรือนเกษตรในภาคใต้มีเงินสดคงเหลือ

จากการบริโภคมากกว่าภาคอื่น ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเงินสดคงเหลือประมาณ 1 ใน 3 และ 1 ใน 2 ของครัวเรือนในภาคใต้ ตามลำดับ

มูลค่าของทรัพย์สินปลายฤดูกาลเพาะปลูก 2549/50 มีมูลค่าเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,298,266 บาท ในทุกภูมิภาคมูลค่าทรัพย์สินคงที่จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของมูลค่าทรัพย์สินและรองลงมาได้แก่มูลค่าทรัพย์สินนอกการเกษตร ส่วนที่เป็นทรัพย์สินดำเนินงานและทรัพย์สินหมุนเวียนมีจำนวนรวมกันประมาณ 1 ใน 10 ของทรัพย์สินรวม ลักษณะดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนถึงการสะสมทุนในภาคเกษตรของไทยซึ่งมีองค์ประกอบของทรัพย์สินคงที่เป็นสำคัญ

ขนาดหนี้สินของครัวเรือนเกษตร ต้นปีเพาะปลูก 2549/50 มีเฉลี่ยครัวเรือนละ 47,672 บาท ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางมีขนาดหนี้สินมากที่สุด รองลงมาได้แก่ครัวเรือนเกษตรในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ สำหรับการกู้ยืมเงินของครัวเรือนเกษตรในระหว่างปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 33,410 บาท เกษตรกรทุกภาคมีการชำระคืนเงินกู้ได้มากกว่าการกู้ยืมระหว่างปี ทั้งนี้เพราะระดับราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีรายได้เหลือจากการหักค่าใช้จ่ายมากขึ้น ข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนว่าเมื่อเกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นไปใช้คืนเงินกู้ที่ผ่านมา

เป็นที่ตระหนักดีว่าการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรให้เข้มแข็ง จะเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการเติบโตขยายตัวของเศรษฐกิจชนบทไทย ซึ่งแนวนโยบายที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับครัวเรือนเกษตรนั้น ควรเร่งสนับสนุนและเสริมสร้างเครือข่ายของความร่วมมือในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะจะเป็นเครื่องมือให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ไปพร้อมๆ กับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ อันนำไปสู่การเสริมสร้างรายได้และการประหยัดต้นทุน ในระบบการผลิต และรวมถึงการรองรับกับความเป็นพลวัตของตลาดสินค้าเกษตรและการขาดเสถียรภาพของระบบราคาสินค้า

นอกจากนี้ควรเร่งปรับปรุงการบริหารจัดการในการจัดหาที่ดินทำกิน การจัดให้มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินแก่ครัวเรือนเกษตรที่ขาดแคลนที่ดินทำกิน การเร่งสนับสนุนสินเชื่อระยะปานกลางและระยะยาว เพื่อการนำไปใช้ในการจัดหาเครื่องจักรกลการเกษตรและนำมาใช้ทดแทนแรงงานคนในกิจกรรมการผลิตต่างๆ ให้มากขึ้นไปพร้อมกับการพัฒนากลไกตลาดการให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร และเนื่องจากพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่มีข้อจำกัดในด้านแหล่งน้ำเพื่อการเพาะปลูก การเร่งบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ และแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรในพื้นที่ต่างๆ ได้เข้าถึงแหล่งน้ำชลประทานจะเป็นแรงจูงใจที่สำคัญต่อการเพิ่มผลิตภาพและรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตร

สารบัญ

บทที่ 1	บทนำ	1
	1.1 ความจำเป็นในการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตร	1
	1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงาน	2
	1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ	2
	1.4 ระเบียบวิธีการสำรวจ	3
	1.4.1 กรอบการคัดเลือกครัวเรือนตัวอย่างและการประมวลผล	3
	1.4.2 วิธีการเลือกตัวอย่าง	3
	1.4.3 การจัดแบ่งพิกัดหมู่บ้าน	4
	1.4.4 จำนวนตัวอย่างและการจัดสรร	4
	1.4.5 เนื้อหาในแบบสอบถาม	5
	1.4.6 วิธีการประมาณค่า	5
บทที่ 2	กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูล	7
	2.1 การวิเคราะห์เพื่อชี้วัดความสำเร็จจากกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ของครัวเรือนเกษตร	7
	2.2 การวิเคราะห์เพื่อชี้วัดฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรในรอบปี	7
	2.2.1 การวิเคราะห์รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน	8
	2.2.2 การวิเคราะห์เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้	8
	2.3 การวิเคราะห์สภาพทรัพย์สินและหนี้สินของครัวเรือนเกษตร	8
	2.3.1 ประเภททรัพย์สิน	8
	2.3.2 ประเภทหนี้สิน	9
บทที่ 3	ผลการศึกษา	13
	3.1 สถานภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรและการใช้ที่ดิน	13
	3.1.1 ลักษณะครัวเรือนเกษตร	13
	3.1.2 ขนาดเนื้อที่ถือครองของครัวเรือนเกษตร การกระจายของ ครัวเรือนตามขนาดของฟาร์มและการมีน้ำชลประทาน	15
	3.1.3 ลักษณะการถือครองที่ดินและประเภทของกรรมสิทธิ์ที่ดิน	17
	3.1.4 สัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมการผลิตต่างๆ ของครัวเรือน	19
	3.1.5 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัญหาสภาพที่ดินที่เพาะปลูกของ ครัวเรือน	20
	3.1.6 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตร	21
	3.2 รายได้และรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือน	23

สารบัญ (ต่อ)

3.2.1	รายได้เงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร	23
3.2.2	รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร	26
3.2.3	รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือน	32
3.2.4	รายจ่ายเงินสดนอกการเกษตร	34
3.3	รายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนเกษตร	36
3.4	สถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร	38
3.5	ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร	39
3.5.1	ทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร	39
3.5.2	ทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร	40
3.5.3	ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร	41
3.5.4	ทรัพย์สินนอกการเกษตร	42
3.5.5	ทรัพย์สินทั้งหมดของครัวเรือน	42
3.6	หนี้สิน สินเชื่อ และการชำระเงิน	44
3.6.1	ขนาดหนี้สิน การชำระคืน	44
3.6.2	ประเภทของสินเชื่อและแหล่งของสินเชื่อ	45
3.6.3	การกู้ยืมเงินตามลักษณะการผลิตของครัวเรือน	46
3.6.4	วัตถุประสงค์ของการนำเงินกู้ไปใช้และหลักประกันเงินกู้	47
3.6.5	ความต้องการเงินทุนในต้นฤดูการเพาะปลูก ปี 2550/51	49
3.7	ประชากรเกษตรและการมีงานทำของประชากรเกษตรของครัวเรือนเกษตร	51
บทที่ 4	สรุป และเสนอแนะ	55
4.1	สรุป	55
4.2	ข้อเสนอแนะ	58
	เอกสารอ้างอิง	61
	ภาคผนวก	63

สารบัญตาราง

ตารางที่ 3.1	จำนวนครัวเรือนในปีเพาะปลูก 2549/50 เปรียบเทียบกับปีเพาะปลูก บางปี เป็นรายภาค	14
ตารางที่ 3.2	ครัวเรือนเกษตรตามขนาดเนื้อที่ถือครองและสภาพพื้นที่ ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	16
ตารางที่ 3.3	ลักษณะการถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	18
ตารางที่ 3.4	ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	20
ตารางที่ 3.5	ลักษณะปัญหาของดินของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	21
ตารางที่ 3.6	ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน (MCI) ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	22
ตารางที่ 3.7	องค์ประกอบรายได้เงินสดการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	24
ตารางที่ 3.8	องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดของครัวเรือนเกษตรสำหรับการปลูกพืช ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	27
ตารางที่ 3.9	องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดของครัวเรือนเกษตรสำหรับเลี้ยงสัตว์ ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	28
ตารางที่ 3.10	องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดในการเกษตรอื่นๆ ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	29
ตารางที่ 3.11	รายจ่ายเงินสดรวมทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	30
ตารางที่ 3.12	รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	32
ตารางที่ 3.13	รายได้เงินสดนอกการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	35
ตารางที่ 3.14	รายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือน ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	37
ตารางที่ 3.15	รายได้เงินสดหลังหักรายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	39
ตารางที่ 3.16	มูลค่าทรัพย์สินหมุนเวียนของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	40

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่ 3.17	มูลค่าทรัพย์สินดำเนินงานของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	41
ตารางที่ 3.18	มูลค่าทรัพย์สินคงที่ในการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	42
ตารางที่ 3.19	มูลค่าทรัพย์สินนอกการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	43
ตารางที่ 3.20	มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดปลายฤดูการผลิต (ณ 31 มีนาคม 2550) ของครัวเรือน ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	43
ตารางที่ 3.21	ขนาดหนี้สินการกู้ยืมและสินเชื่อ การชำระคืนของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	44
ตารางที่ 3.22	ประเภทสินเชื่อและแหล่งเงินทุน ของครัวเรือนเกษตรต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	46
ตารางที่ 3.23	สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรที่กู้ยืมเงินต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50 ตามลักษณะการผลิต เป็นรายภาค	47
ตารางที่ 3.24	วัตถุประสงค์การใช้เงินทุน หลักประกันเงินทุน เงื่อนไขการชำระคืนและเหตุผล การค้างชำระของเงินทุนต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	48
ตารางที่ 3.25	ความต้องการเงินทุน ปริมาณเงินทุน และวัตถุประสงค์ของการใช้เงินทุนของ ครัวเรือนเกษตรต้นปี ปีเพาะปลูก 2550/51 เป็นรายภาค	50
ตารางที่ 3.26	จำนวนประชากรเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เมื่อเทียบกับปีเพาะปลูก 2544/45	52
ตารางที่ 3.27	จำนวนแรงงานเกษตรและอัตราค่าจ้างแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50	53
ตารางที่ 3.28	จำนวนแรงงานเกษตรผู้มีงานทำและไม่มีงานทำ ปีเพาะปลูก 2549/50	53

สารบัญภาพ

ภาพที่ 3.1	จำนวนครัวเรือนเกษตรเป็นรายภาค ปีเพาะปลูก 2549/50	13
ภาพที่ 3.2	ขนาดเนื้อที่ถือครองของครัวเรือนเกษตรเป็นรายภาค ปีเพาะปลูก 2549/50	15
ภาพที่ 3.3	การกระจายของครัวเรือนตัวอย่างตามขนาดเนื้อที่ถือครอง(ร้อยละ)	17
ภาพที่ 3.4	ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน (MCI) ปีเพาะปลูก 2549/50	22
ภาพที่ 3.5	สัดส่วนเนื้อที่เพาะปลูกได้ต่อเนื้อที่ถือครองเป็นรายภาค ปีเพาะปลูก 2549/50	23
ภาพที่ 3.6	รายได้เงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	25
ภาพที่ 3.7	องค์ประกอบสัดส่วนของรายได้เงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	26
ภาพที่ 3.8	รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	31
ภาพที่ 3.9	องค์ประกอบสัดส่วนของรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	31
ภาพที่ 3.10	รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	33
ภาพที่ 3.11	รายได้สุทธิเงินสดทางการเกษตรต่อคนของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค	34
ภาพที่ 3.12	รายได้เงินสดหลังหักรายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50	38
ภาพที่ 3.13	เปรียบเทียบแหล่งเงินกู้ยืมต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50	45
ภาพที่ 3.14	เปรียบเทียบความต้องการเงินทุนใน-นอกการเกษตร ต้นปี ปีเพาะปลูก 2550/51	51

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความจำเป็นในการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตร

ภายใต้สถานการณ์การแข่งขันที่เพิ่มมากขึ้นในปัจจุบัน ทั้งในด้านการผลิตและการค้า อันเนื่องมาจากการก้าวเข้าสู่นโยบายการค้าเสรีของประเทศต่างๆ ตามข้อตกลงขององค์การการค้าโลก และรวมถึงความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในส่วนต่างๆ ของโลก ได้เพิ่มแรงกดดันให้กับภาคการเกษตรของไทยและรวมถึงผลกระทบต่อสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนเกษตรกรตามมา

แม้ว่าในช่วงเวลาที่ผ่านมา ภาครัฐได้ตระหนักถึงผลกระทบในมิติต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นต่อภาคเกษตรและต่อครัวเรือนเกษตรกร โดยได้จัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาการเกษตรในด้านต่างๆ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนในโครงสร้างการผลิตของเกษตรกร พร้อมกับการพัฒนาระบบชลประทานในภูมิภาคต่างๆ การพัฒนาระบบการคมนาคมขนส่งระหว่างเมืองและชนบทเพื่อการเชื่อมโยงของระบบตลาด การลงทุนเพื่อการค้นคว้าวิจัยในทางการเกษตรเพื่อเสริมสร้างเทคโนโลยีใหม่ๆ ในระดับฟาร์ม รวมทั้งการขยายความสำคัญของงานทางด้านส่งเสริมการเกษตร เป็นต้น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2540) การพัฒนาในปัจจุบันต่างๆ ดังกล่าวนอกจากจะเป็นกลไกเสริมสร้างแรงจูงใจให้กับเกษตรกรในท้องที่ต่างๆ ให้ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตของฟาร์มแล้ว ยังช่วยให้เกิดการปรับเปลี่ยนและสร้างทางเลือกใหม่ในการผลิตสินค้าและรวมถึงการใช้ปัจจัยการผลิต ดังจะเห็นได้ว่าการพัฒนาระบบชลประทานในภูมิภาคต่างๆ ได้ก่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนในโครงสร้างการผลิตสินค้าเกษตรจากการปลูกข้าวเป็นพืชหลักได้ขยายตัวไปสู่การผลิตแบบผสมผสานเพิ่มมากขึ้น และเสริมสร้างระดับการแข่งขันของภาคการเกษตรและของเกษตรกรให้เพิ่มสูงขึ้น

ในอีกด้านหนึ่ง การที่ภาคอุตสาหกรรมได้มีอัตราการขยายตัวที่สูงกว่าภาคการเกษตรอย่างต่อเนื่องได้กระตุ้นให้เกิดความแตกต่างของค่าจ้างแรงงานระหว่างภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตร อันนำไปสู่การเคลื่อนย้ายแรงงานจากภาคการเกษตรไปสู่กิจกรรมการผลิตและการจ้างงานนอกภาคการเกษตรเพิ่มสูงขึ้น (Isvilanonda et al. 2000) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวย่อมก่อให้เกิดการปรับตัวของการใช้ทรัพยากรแรงงานในระหว่างกิจกรรมการผลิตต่างๆ ของภาคเกษตร อันนำไปสู่การยอมรับในเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อมาใช้ทดแทนแรงงานคนเพิ่ม

มากขึ้น นอกจากนี้ในการผลิตพืชและสัตว์ได้มีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการผลิตเพื่อให้เป็นไปตามความมีจำกัดของทรัพยากรและสภาพแวดล้อมการผลิตพืชและสัตว์นั้นๆ ในแต่ละท้องถิ่น (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2550)

ในภาคการเกษตร ครั้วเรือนเกษตรนับได้ว่าเป็นหน่วยเศรษฐกิจที่สำคัญทั้งในด้านของการเป็นฐานการผลิตและเป็นแหล่งการครอบครองปัจจัยการผลิต นอกจากนี้ครั้วเรือนเกษตรยังเป็นหน่วยการบริโภคที่สำคัญในระบบเศรษฐกิจชนบทของประเทศ การจัดทำการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครั้วเรือนเกษตร เพื่อสะท้อนถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมในมิติต่างๆ จึงมีความจำเป็นเพราะผลการสำรวจจะเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการสะท้อนถึงสภาพของปัญหาในลักษณะต่างๆที่ครั้วเรือนเกษตรกลุ่มต่างๆเผชิญอยู่ ตลอดจนการนำไปใช้ในการจัดทำแผนงานเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่างๆ ของการประกอบอาชีพการเกษตรและรวมถึงการปรับปรุงประสิทธิภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคเกษตรกรรมของประเทศให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการจัดทำรายงาน

รายงานฉบับนี้จัดทำขึ้นเพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ ตามโครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครั้วเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 โดยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- (1) เพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานสภาพเศรษฐกิจสังคมครั้วเรือนและแรงงานเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50
- (2) การวิเคราะห์และนำเสนอสถานภาพทางเศรษฐกิจของครั้วเรือนเกษตร โดยเฉพาะประเด็นเกี่ยวกับรายได้ รายจ่าย ทรัพย์สินหนี้สินของครั้วเรือนเกษตร และรวมถึงจำนวนแรงงานเกษตร ภาวะการว่างงาน การมีงานทำ และอัตราค่าจ้างแรงงาน

1.3 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

(1) ผลการศึกษาในโครงการดังกล่าวจะนำไปใช้อธิบายโครงสร้างความสำคัญของพืชและสัตว์ในกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครั้วเรือน รายได้รายจ่ายและภาวะหนี้สินของครั้วเรือนเกษตรในช่วงปีที่ทำการศึกษา ตลอดจนสถานภาพของการเคลื่อนย้ายแรงงานของภาคเกษตร

(2) ข้อมูลและข้อเท็จจริงจากการวิเคราะห์จะช่วยให้นักวิชาการของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการกำหนดมาตรการอันเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการส่งเสริมกิจกรรมอันเกี่ยวข้องกับการธุรกิจเกษตรของครัวเรือน

(3) ใช้เป็นตัวชี้วัดและประเมินผลการพัฒนาภาคเกษตรจากมาตรการที่ผ่านมารวมทั้งข้อเสนอแนะในการพัฒนาการเกษตรในระยะต่อไป

1.4 ระเบียบวิธีการสำรวจ

การสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 ได้อาศัยหลักความน่าจะเป็น (probability) ในการออกแบบการสุ่มคัดเลือกตัวอย่าง เพื่อเป็นตัวแทนของประชากรครัวเรือนเกษตรทั่วประเทศ ในการสุ่มเลือกตัวอย่างได้อาศัยระเบียบวิธีการทางสถิติ ตามลำดับ ดังนี้

1.4.1 กรอบการคัดเลือกครัวเรือนตัวอย่างและการประมวลผล

ครัวเรือนตัวอย่างที่จะนำมาศึกษาในที่นี้จะเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งได้แก่การเพาะปลูกพืช หรือเลี้ยงสัตว์ หรือการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ หรือการประกอบการเกษตรแบบผสมผสาน ทั้งนี้ไม่นับรวมเกษตรกรในลักษณะของสถาบัน บริษัท โดยจะทำการสุ่มเลือกจากประชากรครัวเรือนเกษตรจากฐานข้อมูลหมู่บ้านจากสำมะโนเกษตรปี 2546 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ และข้อมูลการขึ้นทะเบียนเกษตรกรปี 2549 ของกรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มาจัดทำเป็นฐานประชากรหมู่บ้านและฐานประชากรครัวเรือนตัวอย่าง เพื่อการสุ่มเลือกครัวเรือนเกษตรตัวอย่าง ทั้งนี้ได้แบ่งหมู่บ้านออกเป็น (1) ทำนา (2) ทำไร่ (3) ไม้ผลและพืชยืนต้น (4) ปศุสัตว์ (5) พืชผัก สมุนไพร ไม้ดอก ไม้ประดับ (6) การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ (7) อื่นๆ นอกเหนือจาก (1) ถึง (6)

ข้อมูลที่ได้รับจากการสำรวจครัวเรือนจะประมวลแสดงผลในภาพรวมระดับจังหวัด ภาค และประเทศ

1.4.2 วิธีการเลือกตัวอย่าง

เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพและมีข้อผิดพลาดจากการสุ่มเลือกข้อมูลให้น้อยที่สุด การคัดเลือกครัวเรือนตัวอย่างได้ใช้หลักวิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบสองขั้นตอนแบ่งเป็นพวก (Stratified Two-Stage Systematic Sampling) โดยแบ่งหมู่บ้านออกเป็นพวก (Stratum) ตามชนิดพืชที่ปลูกหรือการเลี้ยงสัตว์ในอาณาเขตหมู่บ้านนั้นๆ โดยใช้หมู่บ้านเป็นหน่วยสุ่มแรก

(Primary Sampling Unit: PSU) และครัวเรือนเกษตรเป็นหน่วยสุ่มขั้นที่ 2 (Secondary Sampling Unit: SSU) โดยจัดเก็บข้อมูลจากครัวเรือนเกษตรที่ทำการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ หรือทำการประมงเพาะเลี้ยง ตรงตามคำนิยามที่กำหนด

1.4.3 การจัดแบ่งพวกหมู่บ้าน(stratum)

นำรอบหมู่บ้านที่มีการปลูกพืช เลี้ยงสัตว์ ประมงเพาะเลี้ยง จากข้อมูลสำมะโนเกษตรปี 2546 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร ของกรมส่งเสริมการเกษตรและสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร มาใช้ในการจัดแบ่งพวก ได้ดังนี้

พวกที่ 1 (Stratum 1) หมู่บ้านปศุสัตว์ หมายถึง หมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนผู้เลี้ยงปศุสัตว์เป็นการค้าตั้งแต่ 15 ครัวเรือน ขึ้นไป

พวกที่ 2 (Stratum 2) หมู่บ้านประมง หมายถึง หมู่บ้านที่มีจำนวนครัวเรือนผู้ทำการประมงเพาะเลี้ยงเพื่อการค้า ตั้งแต่ 15 ครัวเรือน ขึ้นไป

พวกที่ 3 (Stratum 3) หมู่บ้านปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และสมุนไพร หมายถึง หมู่บ้านที่มีเนื้อที่เพาะปลูกพืชผัก ไม้ดอกไม้ประดับ และสมุนไพรมากกว่าร้อยละ 15 ของเนื้อที่ทั้งหมด

พวกที่ 4 (Stratum 4) หมู่บ้านทำนา หมายถึง หมู่บ้านที่มีเนื้อที่ปลูกข้าว มากกว่าร้อยละ 60 ของเนื้อที่ทั้งหมด

พวกที่ 5 (Stratum 5) หมู่บ้านทำไร่ หมายถึง หมู่บ้านที่มีเนื้อที่ปลูกพืชไร่ มากกว่าร้อยละ 60 ของเนื้อที่ทั้งหมด

พวกที่ 6 (Stratum 6) หมู่บ้านไม้ผล ไม้ยืนต้น หมายถึง หมู่บ้านที่มีเนื้อที่ปลูกไม้ผล และไม้ยืนต้น มากกว่าร้อยละ 60 ของพื้นที่ทั้งหมด

พวกที่ 7 (Stratum 7) หมู่บ้านอื่นๆ หมายถึง หมู่บ้านที่เหลือจากหมู่บ้านที่จัดไว้ในพวกที่ (1) ถึง (6) แล้ว

1.4.4 จำนวนตัวอย่างและการจัดสรร

ในการกำหนดจำนวนตัวอย่างได้พิจารณาจากการเป็นลักษณะตัวแทนที่ดีของประชากร และรวมถึงข้อจำกัดของทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งในด้านงบประมาณที่ได้รับ อัตรากำลังเจ้าหน้าที่ และระยะเวลา ซึ่งกำหนดได้ว่าควรมีจำนวนหมู่บ้านตัวอย่าง 3,500 หมู่บ้าน ในแต่ละหมู่บ้านกำหนดให้ใช้จำนวนครัวเรือนเกษตรตัวอย่าง 4 ครัวเรือน ต่อ 1 หมู่บ้านตัวอย่าง ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 14,000 ครัวเรือนตัวอย่างทั่วประเทศ

ในการจัดสรรขนาดตัวอย่าง ใช้วิธีการพิจารณาจากจำนวนหมู่บ้าน และขนาดเนื้อที่ในแต่ละกลุ่มของจังหวัด และในแต่ละกลุ่มกำหนดขนาดตัวอย่างเป็นสัดส่วนกับจำนวนหมู่บ้านทั้งหมด

1.4.5 เนื้อหาในแบบสอบถาม

แบบสอบถามจะมีข้อคำถามรวม 11 หมวด เพื่อสอบถามเกษตรกรที่ตกเป็นตัวอย่าง โดยครอบคลุมกิจกรรมในด้านต่างๆ จำนวน 11 หมวดกิจกรรม ประกอบด้วย

- หมวดที่ 1 การใช้ที่ดินและการถือครองที่ดิน
- หมวดที่ 2 ผลผลิตและการกระจายผลผลิตทางพืช
- หมวดที่ 3 ผลผลิตและการกระจายผลผลิตทางสัตว์
- หมวดที่ 4 รายจ่ายเงินสดเกษตรทางการผลิตพืช
- หมวดที่ 5 รายจ่ายเงินสดเกษตรทางการผลิตสัตว์
- หมวดที่ 6 รายได้เงินสดการเกษตรอื่นๆและนอกการเกษตร
- หมวดที่ 7 รายจ่ายเงินสดจากการเกษตรอื่นๆ และนอกการเกษตร
- หมวดที่ 8 ภาวะหนี้สิน สินเชื่อและการชำระคืนของครัวเรือนเกษตร
- หมวดที่ 9 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร
- หมวดที่ 10 การมีงานทำ การเคลื่อนย้ายแรงงาน ความรู้ของสมาชิกและสถานการณ์ทางสังคมของครัวเรือน
- หมวดที่ 11 ปัญหาในการทำการเกษตรและความต้องการความช่วยเหลือจากรัฐ

1.4.6 วิธีการประมาณค่า

ข้อมูลจากแบบสอบถามครัวเรือนเกษตรตัวอย่างได้นำมาตรวจสอบความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการสำรวจและรวมถึงความไม่ขัดแย้งกันของข้อมูล แล้วนำมาบันทึกในโปรแกรมการประมวลผล สำหรับการประมวลผลได้อาศัยวิธีการทางสถิติตามแบบแผนการสุ่มด้วยการประมาณค่าลักษณะที่ทำการศึกษา เจลีย์ถ่วงน้ำหนักด้วยจำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งหมดอย่างเป็นระบบ ดังสมการ (1)

$$(1) \quad \bar{Y} = \frac{\hat{Y}}{\hat{M}} = \frac{\sum_{h=1}^L \frac{N_h}{n_h} \sum_{i=1}^{n_h} \frac{M_{hi}}{m_{hi}} \sum_{j=1}^{m_{hi}} Y_{hij}}{\sum_{h=1}^L \frac{N_h}{n_h} \sum_{i=1}^{n_h} M_{hi}}$$

กำหนดให้

\bar{Y}	คือ ค่าเฉลี่ยของลักษณะที่ศึกษา
\hat{Y}	คือ ค่าประมาณการของลักษณะที่ศึกษา
\hat{M}	คือ ค่าประมาณการของครัวเรือนที่ศึกษา
N	คือ จำนวนหมู่บ้านทั้งหมดที่จัดนับ (หมู่บ้าน)
L	คือ จำนวนพวกที่จัดแบ่ง (Stratum)
h	คือ พวกที่แบ่ง 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
N_h	คือ หมู่บ้านที่จัดนับในพวกที่ h
n_h	คือ จำนวนหมู่บ้านตัวอย่างในพวกที่ h
i	คือ หมู่บ้านที่ i
M_{hi}	คือ ครัวเรือนทั้งหมดในพวกที่ h หมู่ที่ i
m_{hi}	คือ ครัวเรือนตัวอย่างในพวกที่ h หมู่ที่ i
Y_{hij}	คือ ค่าลักษณะที่ศึกษาของพวกที่ h หมู่ที่ i หน่วยศึกษาที่ j
j	คือ หน่วยศึกษาที่ j

เนื้อหาของเอกสารเล่มนี้ หลังจากบทนำ บทที่ 2 นำเสนอกรอบแนวคิดในการวิเคราะห์ บทที่ 3 เป็นการนำเสนอผลการศึกษาสภาพเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนเกษตรประกอบด้วย ลักษณะครัวเรือนเกษตรที่สำรวจ ขนาดเนื้อที่เกษตรของครัวเรือน การถือครองกรรมสิทธิ์ การใช้ประโยชน์ที่ดิน รายได้และรายจ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมดของครัวเรือน รายจ่ายเงินสดในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนเกษตร ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร หนี้สิน-สินเชื่อและการชำระคืน และบทที่ 4 สรุป และข้อเสนอแนะ

บทที่ 2

กรอบแนวคิดการวิเคราะห์ข้อมูล

ครัวเรือนเกษตรเป็นหน่วยการผลิตและแหล่งทรัพยากรที่สำคัญของภาคการเกษตร กิจกรรมการผลิตของครัวเรือนจะมีความหลากหลายแตกต่างกันไปตามชนิดของพืชและสัตว์ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ประสิทธิภาพ และความรู้ ตลอดจนทรัพยากรของครัวเรือน นอกจากนี้ทรัพยากรส่วนหนึ่งของครัวเรือนยังอาจนำไปใช้เพื่อการผลิตของกิจกรรมนอกภาคการเกษตร ในการวิเคราะห์สถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรในรายงานนี้ ส่วนหนึ่งจะเป็นการวิเคราะห์เพื่อสะท้อนถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจในการประกอบการเกษตรของเกษตรกร และอีกส่วนหนึ่งเป็นการวิเคราะห์สถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนซึ่งเป็นการรวมกิจกรรมการผลิตของครัวเรือนทั้งจากภาคการเกษตรและนอกภาคการเกษตรรวมเข้าด้วยกัน โดยมีกรอบคิดในการวิเคราะห์ดังนี้

2.1 การวิเคราะห์เพื่อชี้วัดความสำเร็จจากกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร

การวิเคราะห์ในลักษณะนี้เป็นการวิเคราะห์หาความสำเร็จในการประกอบกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือน Kay and Edwards (1994) ได้เสนอแนะว่าเป็นการหาผลตอบแทนสุทธิจากกิจกรรมการผลิต ข้อความรู้อย่างกล่าวสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลเพื่อพิจารณาถึงความเข้มแข็งและศักยภาพของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร โดยในการวิเคราะห์มีหลักในการพิจารณาว่าในรอบปีการผลิตหนึ่งๆ ครัวเรือนเกษตรมีรายได้จากการประกอบกิจกรรมทางการเกษตรเป็นเท่าไร และมีรายจ่ายในการใช้ปัจจัยการผลิตมากน้อยเพียงใด ครัวเรือนเกษตรมีรายได้ที่เป็นส่วนเกินที่เรียกว่าผลตอบแทนสุทธิจากการประกอบกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรมากน้อยเพียงใด โดยมีหลักในการคำนวณดังนี้

- รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร = รายได้เงินสดทางการเกษตร – รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร

2.2 การวิเคราะห์เพื่อชี้วัดฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรในรอบปี

ในกรณีนี้เป็นการวิเคราะห์หาความสำเร็จของครัวเรือนเกษตร ซึ่งในการวิเคราะห์จะนำเอารายได้และรายจ่ายทั้งจากกิจกรรมการเกษตรและจากกิจกรรมนอกการเกษตร เข้ามา

พิจารณาร่วมกัน เพื่อคำนวณหารายได้สุทธิหรือผลตอบแทนสุทธิของครัวเรือน ทั้งนี้พบว่า การประกอบกิจกรรมการผลิตของครัวเรือนจะมีทั้งกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรและกิจกรรมการผลิตนอกการเกษตรของครัวเรือน นอกจากนี้ ในการใช้ปัจจัยการผลิตต่างๆ ของครัวเรือน เกษตรก็อาจมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกัน ซึ่งตัววัดที่ใช้ในการวิเคราะห์ในส่วนนี้คือ

2.2.1 การวิเคราะห์รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน เป็นการพิจารณาว่าเมื่อนำรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรมารวมกับรายได้ที่เกิดจากกิจกรรมนอกการเกษตรแล้วครัวเรือนจะมีเงินสดคงเหลือเพื่อใช้จ่ายในครัวเรือนเท่าไร ซึ่งวิธีการคำนวณคือ

- รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน = รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร + รายได้นอกการเกษตร

2.2.2 การวิเคราะห์เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้

เป็นการเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายในรูปของเงินสดที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อนำรายได้เงินสดที่ได้รับมาทั้งหมด (รายได้เงินสดทางการเกษตรและนอกการเกษตร) หักออกด้วยค่าใช้จ่ายที่เป็นเงินสดทั้งหมด (รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรและนอกการเกษตร) แล้วครัวเรือนเกษตรจะยังคงเหลือเงินสดอยู่เป็นจำนวนเท่าไร ซึ่งวิธีการคำนวณมีดังนี้

- เงินสดคงเหลือก่อนการชำระหนี้ = รายได้เงินสดทั้งหมด – รายจ่ายเงินสดทั้งหมด

2.3 การวิเคราะห์สภาพทรัพย์สินและหนี้สินของครัวเรือนเกษตร

การวิเคราะห์สภาพทรัพย์สินและหนี้สินของครัวเรือนเกษตร เป็นการพิจารณาสถานะของครัวเรือนในฐานะที่เป็นหน่วยของธุรกิจ ทั้งนี้ในการพิจารณาทรัพย์สินจะเป็นการตรวจหาทรัพย์สิน ณ ปลายปีการผลิต ส่วนหนี้สินเป็นการตรวจหาขนาดหนี้สินปลายปีการผลิตและประเภทของหนี้สินที่ค้างชำระ

2.3.1 ประเภททรัพย์สิน ข้อมูลด้านทรัพย์สินที่ใช้วิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม โดยพิจารณาจากความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินได้ยากง่ายกว่ากัน ประกอบกับลักษณะการใช้งานด้วยคือ

- ทรัพย์สินคงที่ เป็นทรัพย์สินที่อยู่กับที่ และมีความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินค่อนข้างช้า ได้แก่ ที่ดิน ยุ้ง คอกสัตว์ โรงเรือน สิ่งก่อสร้าง บ่อเลี้ยงปลา เป็นต้น

- ทรัพย์สินดำเนินการ เป็นทรัพย์สินที่มีการเคลื่อนย้ายได้ เป็นทรัพย์สินที่ใช้สนับสนุนและบริการในกระบวนการผลิต และมีความสามารถในการเปลี่ยนเป็นเงินได้ง่ายกว่าทรัพย์สินคงที่ เช่น รถแทรกเตอร์ เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ สัตว์งาน และสัตว์พันธุ์ เป็นต้น
- ทรัพย์สินหมุนเวียน เป็นทรัพย์สินที่มีสภาพคล่องในการเปลี่ยนเป็นเงินได้ง่ายที่สุด ได้แก่ ปุ๋ย อาหารสัตว์ ยาฆ่าแมลง น้ำมันเชื้อเพลิง ผลผลิตที่ผลิตได้คงเหลือโดยเก็บไว้ยังไม่ได้อขายไปในช่วงที่รวบรวมข้อมูล เงินทุนที่มีไว้ใช้จ่ายในการประกอบการผลิต เป็นต้น

2.3.2 ประเภทหนี้สิน ข้อมูลด้านหนี้สินที่ใช้ในการวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มเช่นกัน โดยพิจารณาจาก ข้อกำหนดระยะเวลาคืนเงินกู้ คือ

- หนี้สินระยะยาว เป็นหนี้สินที่มีสัญญาการชำระคืนที่ค่อนข้างนาน โดยทั่วไปที่ใช้กันอยู่คือ หนี้ที่มีระยะเวลาชำระคืนนานกว่า 5 ปี
- หนี้สินระยะปานกลาง เป็นหนี้สินที่มีสัญญาการชำระคืนไม่นานนัก โดยทั่วไปใช้ระยะเวลาชำระคืนนานกว่า 1 ปี แต่ไม่เกิน 5 ปี
- หนี้สินระยะสั้น เป็นหนี้สินที่มีสัญญาการชำระคืนในช่วงสั้นๆ โดยทั่วไปใช้ระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี

เมื่อได้ข้อมูลเกี่ยวกับทรัพย์สินและหนี้สินแล้ว ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปสร้างตัวชี้วัดเพื่อแสดงถึงความสำเร็จ ในการประกอบอาชีพการเกษตร ซึ่งประกอบด้วยตัวชี้วัดดังนี้

(1) อัตราส่วนมูลค่าการลงทุน เป็นอัตราส่วนการลงทุนในทรัพย์สินประเภทต่างๆ เป็นร้อยละของทรัพย์สินที่มีทั้งหมด และทำให้ทราบถึงลักษณะการลงทุนในการประกอบกิจการเกษตรกร

(2) อัตราส่วนมูลค่าหนี้สิน เป็นอัตราส่วนของหนี้สินประเภทต่างๆ เป็นตัวชี้ว่าหนี้สินที่มีส่วนใหญ่ เป็นหนี้สินประเภทอะไร โดยแสดงเป็นอัตราร้อยละของหนี้สินทั้งหมด

(3) ทรัพย์สินสุทธิ (Net Worth) เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของทรัพย์สิน และหนี้สิน ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

- ทรัพย์สินสุทธิ = มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด – มูลค่าหนี้สินทั้งหมด

ทรัพย์สินสุทธิ เป็นตัววัดที่แสดงให้เห็นถึงความมั่นคงของฐานะทางการเงินของฟาร์ม ว่ามีความมั่นคงมากน้อยเพียงไร ถ้ามูลค่าของทรัพย์สินสุทธิมากกว่าแสดงว่ามีความมั่นคงมาก

(4) สัดส่วนทรัพย์สินต่อหนี้สิน เป็นตัววัดที่เป็นหน่วยมาตรฐานซึ่งสามารถใช้เปรียบเทียบธุรกิจในช่วงเวลาต่างกันได้ และใช้เปรียบเทียบธุรกิจฟาร์มที่มีขนาดต่างกันได้ สัดส่วนเหล่านี้ ได้แก่

1) สัดส่วนทุนสุทธิ (Net Capital Ratio) ใช้วัดฐานะความมั่นคงทางการเงินทั้งหมดของฟาร์ม โดยเป็นการเปรียบเทียบในเชิงสัดส่วนระหว่างทรัพย์สินที่มีทั้งหมดกับหนี้สินที่มีทั้งหมดว่าฟาร์มมีทรัพย์สินมากกว่าหนี้สินมากน้อยเพียงใด ซึ่งมีสูตรในการคำนวณดังนี้

$$\bullet \text{ สัดส่วนทุนสุทธิ} = \frac{\text{มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมด}}{\text{มูลค่าหนี้สินทั้งหมด}}$$

สัดส่วนทุนสุทธินี้พิจารณาในลักษณะคล้ายกับทรัพย์สินสุทธิ คือ หากสัดส่วนมีค่าสูงแสดงว่าฟาร์มมีฐานะความมั่นคงค่อนข้างสูง ถ้าสัดส่วนมีค่าเท่ากับ 1 หมายความว่า ฟาร์มมีทรัพย์สินทั้งหมดเท่ากับหนี้สินทั้งหมดพอดี

2) สัดส่วนทุนใช้งาน (Working Capital Ratio) เป็นสัดส่วนที่ใช้วัดความคล่องตัวของธุรกิจฟาร์ม โดยเป็นการเปรียบเทียบทรัพย์สินในการดำเนินงานและทรัพย์สินหมุนเวียนกับหนี้สินระยะปานกลางและระยะสั้น ซึ่งมีวิธีการคำนวณ ดังนี้

$$\bullet \text{ สัดส่วนทุนใช้งาน} = \frac{(\text{ทรัพย์สินดำเนินงาน} + \text{ทรัพย์สินหมุนเวียน})}{(\text{หนี้สินระยะปานกลาง} + \text{หนี้สินระยะสั้น})}$$

สัดส่วนนี้แสดงให้เห็นว่าในระยะปานกลางฐานะของฟาร์มที่ดำเนินการมีความมั่นคงเพียงไร ถ้ามีการเร่งรัดหนี้สิน เจ้าของฟาร์มจะมีความสามารถในการชำระหนี้ปานกลางและระยะสั้นเพียงไร ค่าสัดส่วนที่สูงย่อมแสดงฐานะของฟาร์มว่ามีความมั่นคงสูง

3) สัดส่วนทุนหมุนเวียน (Current Capital Ratio) เป็นการวัดความสามารถในการหาเงินสดมาเพื่อชำระหนี้สิน โดยการเปรียบเทียบระหว่างทรัพย์สินหมุนเวียนและหนี้สินระยะสั้น ซึ่งมีวิธีการคำนวณดังนี้

- $$\text{สัดส่วนทุนหมุนเวียน} = \frac{\text{ทรัพย์สินหมุนเวียน}}{\text{หนี้สินระยะสั้น}}$$

สำหรับสัดส่วนนี้มีค่ายิ่งสูงยิ่งดี แต่ถ้ามีย่าน้อยกว่า 1 แสดงว่า ความคล่องตัวของธุรกิจฟาร์มมีน้อย ซึ่งหมายความว่า อาจต้องมีการกู้ยืมเพิ่มขึ้นหรือต้องขายทรัพย์สินดำเนินงานหรือทรัพย์สินคงที่ในปีต่อไปเพื่อให้ได้เงินสดมาใช้หนี้

4) Debt – Equity Ratio เป็นสัดส่วนที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเงินทุนของตนเองกับหนี้สินที่กู้ยืมมา ซึ่งมีวิธีการคำนวณดังนี้

- $$\text{Debt – Equity Ratio} = \frac{\text{จำนวนหนี้สินทั้งหมด}}{\text{มูลค่าทรัพย์สินสุทธิ}}$$

สัดส่วนนี้ถ้ามีย่าน้อย แสดงว่าฐานะทางการเงินมีความมั่นคงมาก

จากกรอบแนวคิดการวิเคราะห์ที่ได้นำเสนอมาในที่นี่ จะได้นำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจครัวเรือนเกษตรกร เพื่อแสดงถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนและรวมถึงการชี้วัดผลสำเร็จและความเข้มแข็งของครัวเรือนในบทต่อไป

บทที่ 3

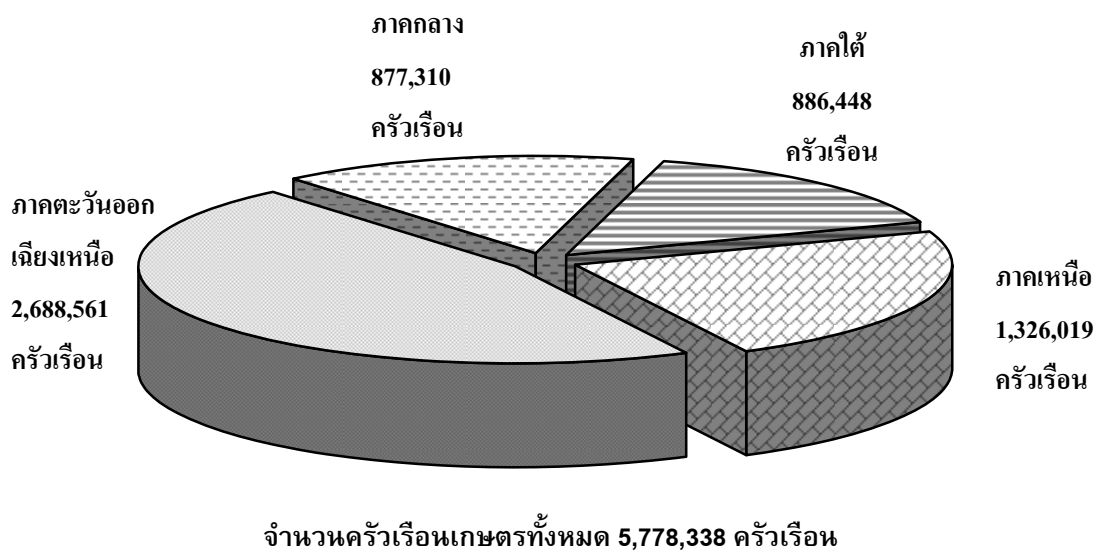
ผลการศึกษา

3.1 สถานภาพทั่วไปของครัวเรือนเกษตรและการใช้ที่ดิน

3.1.1 ลักษณะครัวเรือนเกษตร

โดยภาพรวมครัวเรือนเกษตรไทยในปีเพาะปลูก 2549/50 มีจำนวนทั้งสิ้น 5.78 ล้านครัวเรือน ลดลงเล็กน้อยจาก 5.79 ล้านครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2547/48 ครัวเรือนเกษตรจำนวนดังกล่าวได้กระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ โดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีจำนวนครัวเรือนเกษตรสูงสุด 2.69 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 46.53 ของจำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งหมด รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือมีจำนวนครัวเรือนเกษตร 1.33 ล้านครัวเรือน หรือร้อยละ 22.95 สำหรับภาคใต้และภาคกลาง มีจำนวนครัวเรือนเกษตรใกล้เคียงกันประมาณ 0.89 (ร้อยละ 15.34) และ 0.88 (ร้อยละ 15.18) ล้านครัวเรือน ตามลำดับ (ภาพที่ 3.1)

ภาพที่ 3.1 จำนวนครัวเรือนเกษตรเป็นรายภาค ปีเพาะปลูก 2549/50

ครัวเรือนเกษตรดังกล่าวมีขนาดของครัวเรือนเฉลี่ย 3.95 คนต่อครัวเรือน ทั้งนี้ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีขนาดเฉลี่ยของประชากรต่อครัวเรือนสูงสุด คือ 4.05 คนต่อครัวเรือน รองลงมาได้แก่ภาคกลาง หรือ 4.04 คนต่อครัวเรือน ภาคเหนือ 3.85 คนต่อครัวเรือน และภาคใต้ 3.70 คนต่อครัวเรือน ตามลำดับ

เป็นที่น่าสังเกตว่าจำนวนครัวเรือนเกษตรมีแนวโน้มลดลงหากเปรียบเทียบกับขนาดของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2541/42 ปีเพาะปลูก 2544/45 และ ปีเพาะปลูก 2547/48 พบว่าขนาดของครัวเรือนเกษตรได้มีแนวโน้มลดลงเป็นลำดับ (ตารางที่ 3.1) ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนให้เห็นถึงสถานการณ์ของประชากรและแรงงานในภาคการเกษตรที่หดตัวลดลง สถานการณ์ดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการขาดแคลนแรงงานจ้างและแรงงานในครัวเรือนของภาคการเกษตรตามมา

การที่ประชากรแรงงานเกษตรมีแนวโน้มลดลงนี้ ได้มีผลสืบเนื่องต่อขนาดของแรงงานในครัวเรือนที่ถดถอยลงด้วยเช่นกัน หากเทียบกับช่วงปีก่อนๆ ในภาพรวมพบว่าขนาดแรงงานเฉลี่ยในครัวเรือนได้ลดลงจาก 3.43 คนต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2541/42 มาเป็น 2.81 คนต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2547/48 และ 2.75 คนต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2549/50

ตารางที่ 3.1 จำนวนครัวเรือนในปีเพาะปลูก 2549/50 เปรียบเทียบกับปีเพาะปลูก บางปี เป็นรายภาค

หน่วย: ครัวเรือน

รายการ	2541/42	2544/45	2547/48	2549/50
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร(ครัวเรือน)	5,513,589	5,656,182	5,795,541	5,778,338
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
1.1 ภาคเหนือ	1,228,012	1,305,303	1,327,949	1,326,019
	(22.32)	(23.14)	(22.97)	(22.95)
1.2 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,668,988	2,728,497	2,695,471	2,688,561
	(48.46)	(48.23)	(46.46)	(46.53)
1.3 ภาคกลาง	801,772	813,689	881,830	877,310
	(14.52)	(14.31)	(15.20)	(15.18)
1.4 ภาคใต้	813,817	808,702	890,291	886,448
	(14.70)	(14.31)	(15.37)	(15.34)
2. ขนาดครัวเรือน (คน/ครัวเรือน)	4.75	4.43	4.05	3.95
2.1 ภาคเหนือ	4.27	3.39	3.68	3.85
2.2 ภาคกลาง	4.48	4.55	4.16	4.04
2.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4.98	4.57	4.19	4.05
2.4 ภาคใต้	4.98	4.57	4.19	3.70
3. ขนาดแรงงาน (คน/ครัวเรือน)	3.43	3.06	2.81	2.75
3.1 ภาคเหนือ	3.16	2.82	2.63	2.75
3.2 ภาคกลาง	3.20	3.15	2.94	2.77
3.3 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	3.59	3.13	2.87	2.87
3.4 ภาคใต้	3.52	3.11	2.77	2.58

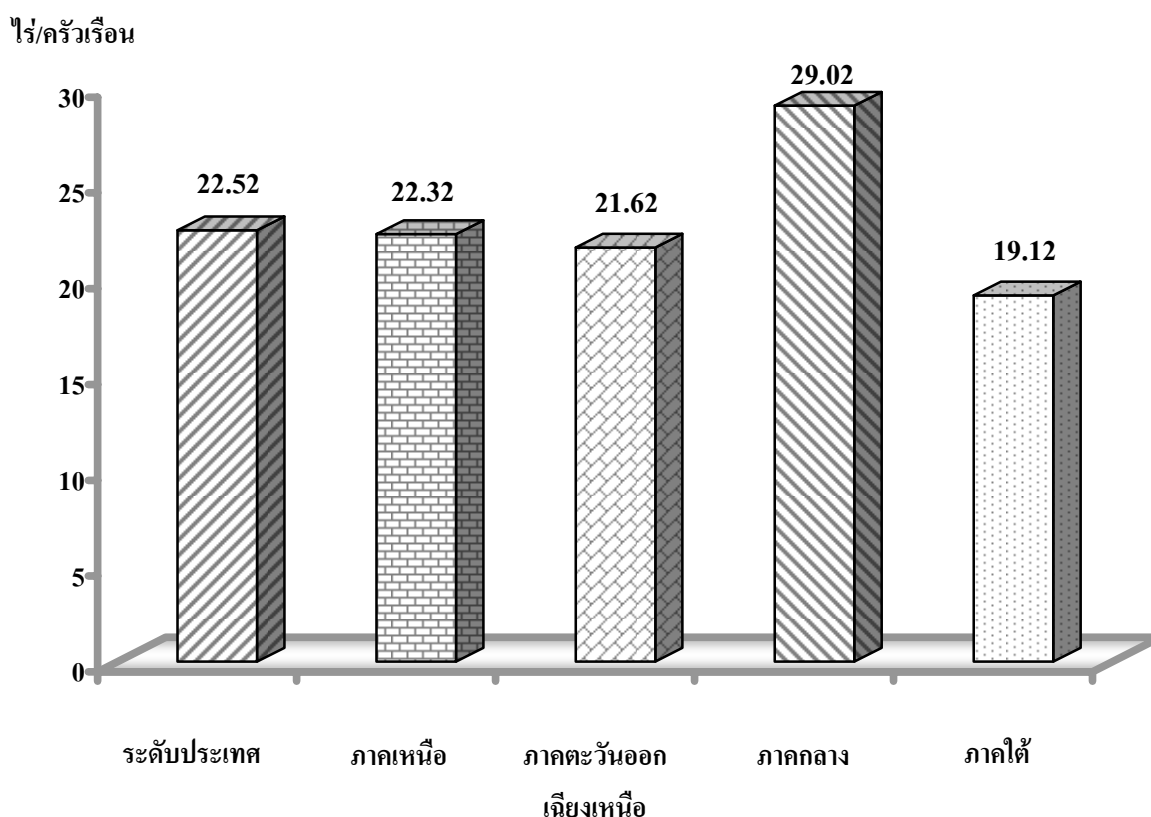
หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นร้อยละ

ครัวเรือนเกษตรกรในภาคใต้มีขนาดแรงงานต่อครัวเรือนต่ำที่สุด 2.58 คน รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนภาคกลางมีจำนวนแรงงานเฉลี่ยต่อครัวเรือนสูงกว่าภาคอื่นๆ การอพยพเคลื่อนย้ายแรงงานออกจากภาคการเกษตรเป็นประเด็นสำคัญที่ทำให้ขนาดของแรงงานในครัวเรือนได้ลดน้อยถอยลงอย่างมาก

3.1.2 ขนาดเนื้อที่ถือครองของครัวเรือนเกษตรกร การกระจายของครัวเรือนตามขนาดของฟาร์มและการมีน้ำชลประทาน

การถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรกรพบว่ามีความแตกต่างโดยเฉลี่ยทั้งประเทศ 22.52 ไร่ต่อครัวเรือน ลดลงเล็กน้อยจาก 22.93 ไร่ต่อครัวเรือน เมื่อเทียบกับการถือครองที่ดิน ในปีเพาะปลูก 2547/48 ในภาคกลางครัวเรือนเกษตรกรจะมีขนาดเนื้อที่ถือครองสูงกว่าภาคอื่นๆ หรือเฉลี่ยครอบครัพละ 29.02 ไร่ รองลงมาได้แก่ ขนาดถือครองของครัวเรือนเกษตรกรในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ อย่างไรก็ตามในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือขนาดเนื้อที่ถือครองของครัวเรือนเกษตรกรอยู่ในระดับที่ใกล้เคียงกัน (ภาพที่ 3.2)

ภาพที่ 3.2 ขนาดเนื้อที่ถือครองของครัวเรือนเกษตรกรเป็นรายภาค ปีเพาะปลูก 2549/50

การกระจายของครัวเรือนตามขนาดของฟาร์มพบว่าครัวเรือนเกษตรที่มีขนาดของฟาร์มในช่วงไม่เกิน 30 ไร่ รวมกันคิดเป็นร้อยละ 73.92 ที่เหลืออีกร้อยละ 26.08 เป็นครัวเรือนเกษตรที่มีเนื้อที่ถือครองเกินกว่า 30 ไร่ ขึ้นไป ทั้งนี้ ในภาคใต้มีจำนวนครัวเรือนเกษตรที่มีเนื้อที่ถือครองไม่เกิน 30 ไร่ มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.05 (ตารางที่ 3.2 และภาพที่ 3.3)

ตารางที่ 3.2 ครัวเรือนเกษตรตามขนาดเนื้อที่ถือครองและสภาพพื้นที่ ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย: ร้อยละ

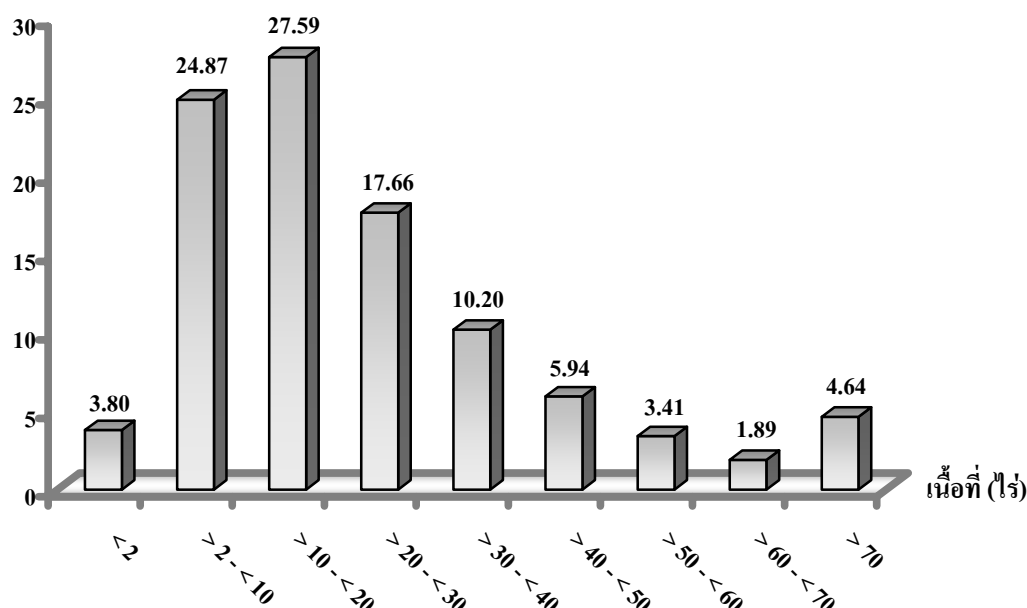
รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2.ขนาดเนื้อที่ถือครองของครัวเรือนเกษตร(ไร่/ครัวเรือน)	22.52	22.32	21.62	29.02	19.12
3.ครัวเรือนตามขนาดเนื้อที่ถือครอง (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 ขนาดฟาร์ม < 2 ไร่	3.80	4.50	2.53	4.59	5.85
3.2 ขนาดฟาร์ม > 2ไร่ - < 10 ไร่	24.87	32.37	21.10	21.06	29.04
3.3 ขนาดฟาร์ม > 10 - < 20 ไร่	27.59	22.04	31.15	22.45	30.59
3.4 ขนาดฟาร์ม > 20 - < 30 ไร่	17.66	15.69	20.41	15.30	14.57
3.5 ขนาดฟาร์ม > 30 - < 40 ไร่	10.20	8.03	11.62	12.36	6.81
3.6 ขนาดฟาร์ม > 40 - < 50 ไร่	5.94	6.25	5.72	6.86	5.16
3.7 ขนาดฟาร์ม > 50 - < 60 ไร่	3.41	2.95	3.25	5.90	1.94
3.8 ขนาดฟาร์ม > 60 - < 70 ไร่	1.89	1.93	1.51	3.61	1.23
3.9 ขนาดฟาร์ม > 70 ไร่	4.64	6.24	2.71	7.87	4.81
4. ครัวเรือนตามสภาพพื้นที่ (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
4.1 ในเขตชลประทาน	27.57	38.39	17.35	50.94	17.80
4.2 นอกเขตชลประทาน	72.43	61.61	82.65	49.06	82.20

ที่มา: จากการสำรวจ

ครัวเรือนเกษตรส่วนมากทำการเกษตรในพื้นที่ที่ไม่มีน้ำชลประทาน ในจำนวนครัวเรือนเกษตรทั้งหมด มีครัวเรือนเพียงร้อยละ 27.57 เท่านั้น ที่มีพื้นที่อยู่ในเขตชลประทาน ส่วนมากแล้ว จะทำการเกษตรโดยไม่มีน้ำชลประทาน (ตารางที่ 3.2) ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางเท่านั้นที่มีสัดส่วนของครัวเรือนในเขตชลประทานสูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ครัวเรือนเกษตรในภาคเหนือ ส่วนครัวเรือนเกษตรในภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของครัวเรือนที่

ได้รับน้ำชลประทานใกล้เคียงกันคือร้อยละ 17.80 และ 17.35 ตามลำดับ ความแตกต่างในการเข้าถึงแหล่งน้ำชลประทานและสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติในแต่ละพื้นที่ ที่แตกต่างกันย่อมส่งผลกระทบต่อโครงสร้างการผลิตพืชและสัตว์ที่แตกต่างกันและอาจนำไปสู่ระดับรายได้และการกระจายรายได้ที่แตกต่างกันตามมาอีกด้วย

ภาพที่ 3.3 การกระจายของ ครัวเรือนตัวอย่างตามขนาดเนื้อที่ถือครอง (ร้อยละ)

3.1.3 ลักษณะการถือครองที่ดินและประเภทของกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

ครัวเรือนเกษตรกรที่ได้รับการสำรวจมีที่ดินเป็นของตนเองสูงถึงร้อยละ 44.70 กลุ่มครัวเรือนเกษตรกร ที่เช่าที่ดินอย่างเดียวมีไม่ถึงร้อยละ 1 นอกจากนี้ เป็นกลุ่มครัวเรือนเกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองและเช่า กลุ่มครัวเรือนเกษตรกรที่มีเนื้อที่ของตนเองและได้รับการจัดสรรให้ทำฟรี กลุ่มครัวเรือนเกษตรกรที่มีเนื้อที่ที่ได้รับการจัดสรรให้ใช้ประโยชน์ฟรี กลุ่มครัวเรือนเกษตรกรที่เช่าและได้รับการจัดสรรให้ใช้ประโยชน์ฟรี กลุ่มครัวเรือนเกษตรกรที่มีที่ดินของตนเองและเช่าและได้รับการจัดสรรให้ใช้ประโยชน์ฟรี อีกจำนวนหนึ่ง เป็นต้น (ตารางที่ 3.3)

ครัวเรือนเกษตรกรในภาคเหนือมีเนื้อที่ของตนเองอย่างเดียวนับสัดส่วนที่ต่ำกว่าในภาคอื่นๆ ส่วนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของครัวเรือนที่มีที่ดินของตนเองอย่างเดียวนับสูงกว่าในภูมิภาคอื่นๆ ครัวเรือนในภาคกลางจะมีสัดส่วนของการเช่าอย่างเดียวสูงกว่าในภูมิภาคอื่นๆ การที่ครัวเรือนในภูมิภาคต่างๆ มีสัดส่วนของการเช่าที่ดินอย่างเดียวไม่สูงนักเป็นเพราะเกษตรกรผู้เช่าจำนวนไม่น้อยได้รับการจัดสรรที่ดินให้ได้ทำประโยชน์ ตามนโยบายการจัดที่ทำกินให้เกษตรกรของรัฐบาลในช่วงเวลาที่ผ่านมา เช่น การอนุญาตให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ในเขตปฏิรูปที่ดิน (ตาม

เอกสารการให้สิทธิ์ สปก.4-01) ในเขตนิคมสร้างตนเอง (ตามเอกสารการให้สิทธิ์ น.ค.1 และ น.ค.3) ในเขตสหกรณ์นิคม (ตามเอกสารการให้สิทธิ์ ก.ส.น.1 และ ก.ส.น.3) และในพื้นที่ป่า (ตามเอกสารการให้สิทธิ์ ส.ท.ก.) เป็นต้น อีกกลุ่มหนึ่งจะเป็นทั้งผู้เช่าและถือครองที่ดินของตนเอง

ตารางที่ 3.3 ลักษณะการถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย:ร้อยละ

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ลักษณะการถือครองที่ดิน (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 เนื้อที่ของตนเองอย่างเดียว	44.70	31.31	50.96	40.62	50.56
2.2 เนื้อที่เช่าอย่างเดียว	0.84	0.76	0.20	3.66	-
2.3 เนื้อที่ได้รับจัดสรรและทำฟรี	13.31	13.78	11.98	10.50	19.93
2.4 เนื้อที่ของตนเอง+เช่า	12.08	17.10	7.66	26.76	2.26
2.5 เนื้อที่ของตนเอง+จัดสรรและทำฟรี	20.82	19.66	23.69	8.98	26.26
2.6 เนื้อที่เช่า+จัดสรรและทำฟรี	4.41	9.26	2.69	6.00	0.37
2.7 เนื้อที่ของตนเอง+เช่า+จัดสรร และทำฟรี	3.84	8.13	2.82	3.48	0.62
3.ประเภทเอกสารสิทธิที่ดินที่ครอบครอง(ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 โฉนด (นส.4)และ นส.3/นส.3ก	47.87	34.81	56.80	41.87	49.48
3.2 เอกสารสิทธิอื่นๆ	24.69	21.68	25.80	15.71	39.59
3.3 ไม่มีเอกสารสิทธิเนื่องจากเช่า	19.45	31.50	9.81	38.39	2.67
3.4 ได้ทำฟรี/อื่นๆ	7.99	12.01	7.59	4.03	8.26
4. ลักษณะการจำนองและขายฝาก	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
4.1 ที่ดินจำนองผู้อื่น	19.27	18.59	21.00	15.85	19.51
4.2 ที่ดินขายฝากผู้อื่น	0.27	0.09	0.51	-	0.05
4.3 ที่ดินรับจำนองผู้อื่น	0.93	1.26	1.34	0.03	0.32
4.4 ที่ดินรับขายฝากผู้อื่น	0.09	0.04	0.05	0.10	0.26
4.5 ที่ดินไม่มีการจำนองและขายฝาก	79.44	80.02	77.10	84.02	79.86

ที่มา: จากการสำรวจ

ครัวเรือนที่ถือครองเอกสารสิทธิในรูปของโฉนดและ นส.3/นส.3ก มีสัดส่วนที่สูงร้อยละ 47.87 กลุ่มครัวเรือนที่มีเอกสารสิทธิประเภทอื่นๆ (ในรูปของ ส.ค.1 น.ส.2 น.ค.1 น.ค.3 ก.ส.น.1 ก.ส.น.3 ภ.บ.ท.5/ภ.บ.ท.6 ส.ท.ก. และใบไต่สวน (ส.น.5) เป็นต้น) คิดเป็นร้อยละ 24.69 และกลุ่มที่ไม่มีเอกสารสิทธิ รวมถึงผู้เช่าและได้ทำฟรีคิดเป็นร้อยละ 27.44 ทั้งนี้ในภาคกลางและภาคเหนือมีกลุ่มผู้ไม่มีเอกสารสิทธิซึ่งรวมถึงผู้ที่เช่าและผู้ที่ได้ทำฟรี อยู่ในสัดส่วนที่สูงกว่าภาคอื่นๆ

สำหรับการนำที่ดินทำกินไปเป็นหลักค้ำประกันภาระหนี้ ในรูปของการจำนอง หรือการขายฝาก พบว่าครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยโดยรวมร้อยละ 79.44 ปลอดภัยการจำนองและการขายฝาก ในระหว่างภูมิภาคต่างๆ พบว่า ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือปลอดภัยการจำนองและขายฝากที่ดินน้อยกว่าภาคอื่นๆ แต่ยังมีสัดส่วนที่สูงถึงร้อยละ 77.10 ภาคกลางจะมีการปลอดภัยการจำนองและขายฝากมากกว่าภาคอื่นๆ หรือร้อยละ 84.02 ส่วนภาคเหนือและภาคใต้มีครัวเรือนที่ปลอดภัยการจำนองและขายฝากที่ดินใกล้เคียงกันคือร้อยละ 80.02 และ 79.86 ตามลำดับ

3.1.4 สัดส่วนการใช้ที่ดินเพื่อกิจกรรมการผลิตต่างๆ ของครัวเรือน

ครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยมีการใช้ประโยชน์ที่ดินของตนเองเป็นที่อยู่อาศัยเพียงประมาณร้อยละ 4.12 ของเนื้อที่ถือครอง ที่ดินส่วนใหญ่ถูกใช้ไปเพื่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะเพื่อกิจกรรมการทำนามากที่สุดร้อยละ 52.26 (ตารางที่ 3.4) กิจกรรมที่รองจากการทำนาได้แก่การผลิตไม้ยืนต้นและสวนผลไม้ร้อยละ 18.61 การผลิตพืชไร่ร้อยละ 16.79 ส่วนที่เหลือเป็นการกระจายไปในกิจกรรมการผลิตผักหรือสวนผักร้อยละ 1.11 การผลิตไม้ดอก/ไม้ประดับร้อยละ 0.22 การเลี้ยงปศุสัตว์ร้อยละ 0.75 ทำเกษตรผสมผสานร้อยละ 0.09 การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำร้อยละ 1.60 และกิจกรรมอื่นๆ ได้แก่ ที่รกร้างว่างเปล่า ที่ป่าถือครอง ห้วยหนองคลองบึง และอื่นๆ

ในทุกภูมิภาค สัดส่วนของการใช้ที่ดินของครัวเรือนเพื่อการทำนามีมากกว่ากิจกรรมการผลิตทางการเกษตรอื่นๆ โดยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนของการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตรเพื่อการทำนาสูงกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือและภาคกลาง ส่วนภาคใต้การใช้ที่ดินของครัวเรือนเพื่อการทำนามีน้อยคิดเป็นร้อยละ 6.49 ในทางตรงข้ามกลับพบว่าสัดส่วนการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตรในภาคใต้เพื่อการผลิตไม้ยืนต้นและสวนผลไม้ไม่มีถึงร้อยละ 77.35 ซึ่งสูงกว่าสัดส่วนในภูมิภาคอื่นๆ รองลงมา ได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ สำหรับการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตรเพื่อการผลิตพืชไร่มีสูงสุดในภาคเหนือ รองลงมาได้แก่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ นอกจากกิจกรรมการผลิตที่ได้กล่าวถึง การใช้ที่ดินของครัวเรือนเพื่อการผลิตปศุสัตว์ การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ พืชสมุนไพร ที่ทำฟาร์มผสมผสาน และอื่นๆ มีลักษณะกระจายแตกต่างกันไปบ้างในแต่ละภูมิภาคแต่อยู่ในสัดส่วนที่ไม่สูงนัก

ตารางที่ 3.4 ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดินของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2.ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 ที่อยู่อาศัย	4.12	3.54	3.15	4.92	7.38
2.2 ที่นา	52.26	54.67	67.84	44.25	6.49
2.3 ที่พืชไร่	16.79	24.82	14.93	22.26	0.73
2.4 ที่ไม้ยืนต้น/สวนผลไม้	18.61	9.54	6.71	16.99	77.35
2.5 ที่สวนผัก	1.11	1.88	0.42	1.83	1.31
2.6 ที่ไม้ดอก/ไม้ประดับ	0.22	0.22	0.09	0.17	0.94
2.7 ที่ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	1.51	2.46	1.30	1.65	0.37
2.8 ที่รกร้างว่างเปล่า	1.47	0.63	1.62	1.21	2.82
2.9 ที่ป่าถือครอง	0.58	0.27	1.06	-	0.05
2.10 ที่ห้วย หนอง คลอง บึง	0.27	0.31	0.19	0.24	0.68
2.11 ที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	1.60	0.54	1.02	4.76	0.89
2.12 ที่เลี้ยงปศุสัตว์	0.75	0.72	0.79	0.93	0.52
2.13 ที่ทำเกษตรผสมผสาน	0.09	0.04	0.05	0.24	0.10
2.14 อื่นๆ	0.62	0.36	0.83	0.55	0.37

ที่มา:จากการสำรวจ

3.1.5 ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัญหาสภาพที่ดินที่เพาะปลูกของครัวเรือน

ความคิดเห็นของเกษตรกรต่อปัญหาสภาพที่ดินที่เพาะปลูกของครัวเรือน เกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 92.58 รายงานว่าไม่มีปัญหาเกี่ยวกับสภาพที่ดิน เกษตรกรร้อยละ 2.32 รายงานว่ามีปัญหาเกี่ยวกับดินปนทรายจัด ร้อยละ 1.43 รายงานว่ามีปัญหาดินเค็ม ร้อยละ 0.75 รายงานว่ามีปัญหาเกี่ยวกับดินเปรี้ยว ร้อยละ 0.75 รายงานว่ามีปัญหาดินเป็นดินลูกรัง/หินกรวด ร้อยละ 1.11 รายงานว่าที่ดินเป็นที่สูงลาดชัน ร้อยละ 0.04 เป็นที่ดินพรุ และอื่นๆ ร้อยละ 1.02 (ตารางที่ 3.5)

ปัญหาดินเค็มและดินเปรี้ยวพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปัญหาดินพรุพบมากในภาคใต้ ส่วนปัญหาดินปนทรายจัดพบมากในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ส่วนปัญหาดินลูกรัง/หินกรวด รวมทั้งที่ดินอยู่ในที่ลาดเทสูงชันพบมากในภาคใต้

ตารางที่ 3.5 ลักษณะปัญหาของดินของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย: ร้อยละ

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
คิดเป็นร้อยละ	(100.00)	(22.95)	(46.53)	(15.18)	(15.34)
2. ลักษณะปัญหาของดิน	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 ดินไม่มีปัญหา	92.58	96.42	88.71	97.17	92.15
2.2 ดินเค็ม	1.43	0.13	3.10	0.14	0.37
2.3 ดินเปรี้ยว	0.75	0.09	0.92	0.72	1.52
2.4 ดินปนทรายจัด	2.32	0.76	3.61	1.56	1.45
2.5 ลูกรัง/หินกรวด	0.75	0.36	0.79	0.10	1.94
2.6 ดินพรุ	0.04	-	-	-	0.37
2.7 พื้นที่ลาดเทสูง	1.11	0.36	1.90	0.21	1.36
2.8 อื่นๆ	1.02	1.88	0.97	0.10	0.84

ที่มา: จากการสำรวจ

3.1.6 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตร

ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินของครัวเรือนเกษตรในที่นี้แสดงด้วยดัชนีการเพาะปลูกพืชมากกว่า 1 ครั้งในรอบปี (MCI) ค่าดัชนี MCI เฉลี่ยทั้งประเทศสูงกว่าเนื้อที่การเกษตรของครัวเรือนประมาณร้อยละ 4.91 ซึ่งสะท้อนว่าการใช้ที่ดินแบบเข้มข้นอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางและภาคเหนือมีการใช้ที่ดินเข้มข้นมากกว่าภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ กล่าวคือการใช้ที่ดินแบบเข้มข้นในภาคกลางมีสูงสุดร้อยละ 128.00 ทั้งนี้เพราะว่าในภาคกลางมีพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำชลประทานในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ สำหรับในภาคเหนือที่มีสัดส่วนของพื้นที่ชลประทานรองจากภาคกลางมีค่าดัชนี MCI เท่ากับ 118.78 ดังนั้นความสำคัญของประสิทธิภาพการใช้ที่ดินนั้นขึ้นอยู่กับว่ามีแหล่งน้ำชลประทานเป็นสำคัญด้วยเช่นกัน และภาคกลางเนื่องจากมีพื้นที่ชลประทานมากกว่าภูมิภาคอื่นๆ ความได้เปรียบดังกล่าวจึงได้สะท้อนในรูปของดัชนี MCI อยู่ในระดับที่สูงกว่าภาคอื่นๆ (ตารางที่ 3.6 และภาพที่ 3.4)

หากเปรียบเทียบระหว่างเนื้อที่ที่สามารถเพาะปลูกได้ทั้งหมดกับพื้นที่ถือครองของครัวเรือนในภาพรวมพบว่าการใช้พื้นที่ที่สามารถเพาะปลูกคิดเป็นร้อยละ 91.16 ของเนื้อที่ถือครอง สำหรับในแต่ละภูมิภาคสัดส่วนดังกล่าวมีความแตกต่างกันไปกล่าวคือ ภาคเหนือมีสัดส่วนสูงสุดร้อยละ 94.00 รองลงมาได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ร้อยละ 92.14 ส่วนภาคกลาง และภาคใต้มีสัดส่วนที่ใกล้เคียงกันประมาณร้อยละ 87.90 และ 87.66 ตามลำดับ (ภาพที่ 3.5)

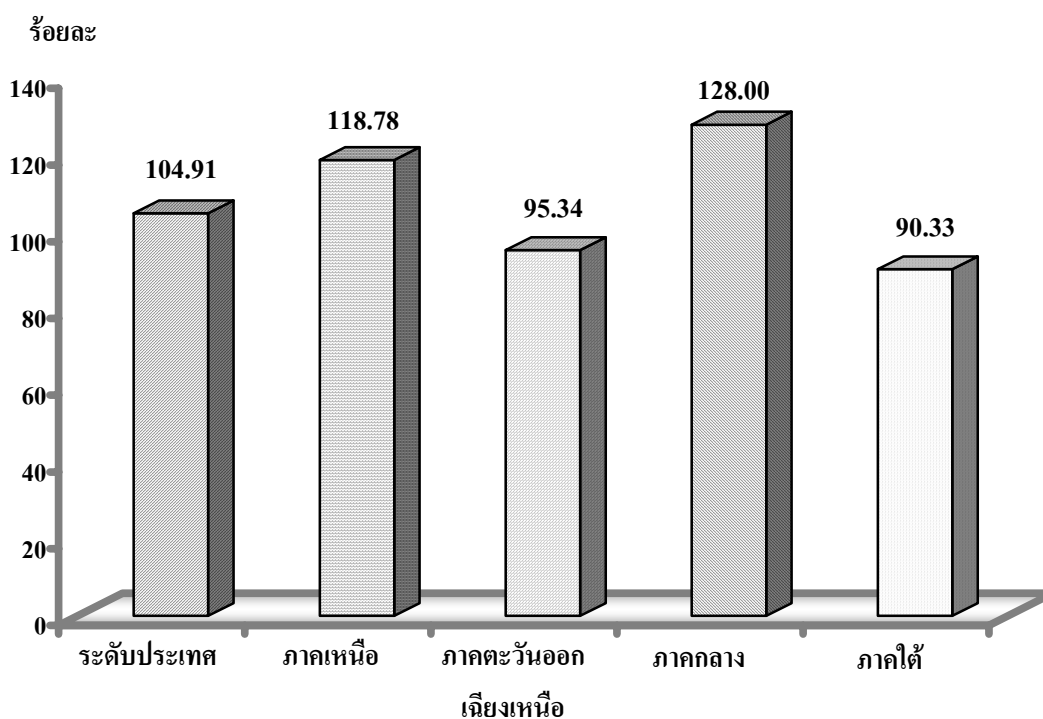
ตารางที่ 3.6 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน(MCI) ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย: ไร่

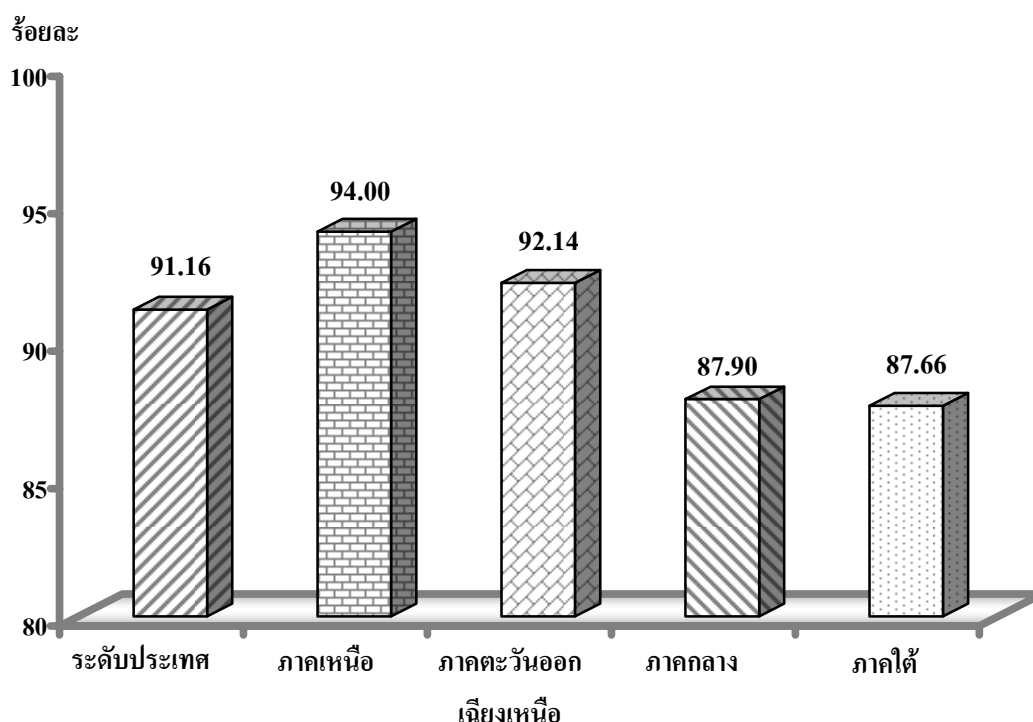
รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ขนาดเนื้อที่ถือครอง (ไร่)	22.52	22.32	21.62	29.02	19.12
3. เนื้อที่สามารถเพาะปลูกได้ (ไร่)	20.53	20.98	19.92	25.51	16.76
4. เนื้อที่ที่ใช้เพาะปลูกพืชหลักทั้งหมด	21.93	26.14	18.67	32.70	14.62
4.1 พืชอาหาร	17.40	22.60	16.96	27.28	1.15
4.2 พืชน้ำมัน	0.15	0.50	0.03	0.10	-
4.3 พืชเส้นใย	0.01	0.02	0.01	0.01	-
4.4 พืชไม้ผลไม้ยืนต้น	3.83	2.05	1.43	4.41	13.17
4.5 พืชผัก/สมุนไพร	0.40	0.79	0.10	0.78	0.25
4.6 ไม้ดอกไม้ประดับ	0.08	0.05	0.09	0.11	0.05
4.7 พืชอื่นๆ	0.06	0.13	0.05	0.01	-
5. ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน (MCI)(%)	104.91	118.78	95.34	128.00	90.33
6. การใช้เนื้อที่เพาะปลูกได้ต่อเนื้อที่ถือครอง(%)	91.16	94.00	92.14	87.90	87.66

ที่มา:จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.4 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน (MCI) ปีเพาะปลูก 2549/50

ภาพที่ 3.5 สัดส่วนเนื้อที่เพาะปลูกได้ต่อเนื้อที่ถือครองเป็นรายภาค ปีเพาะปลูก 2549/50

3.2 รายได้และรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือน

รายได้และรายจ่ายในกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนเป็นข้อมูลพื้นฐานในการนำไปคำนวณหารายได้เงินสดสุทธิจากกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือน ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องชี้วัดว่าในรอบปีเกษตรกรที่ประกอบกิจกรรมการผลิตด้านการเกษตรมีผลตอบแทนจากกิจกรรมการผลิตอันนำมาซึ่งองค์ประกอบของรายได้ของครัวเรือนมากน้อยเพียงใด การประกอบการดังกล่าวให้ผลตอบแทนคุ้มกับค่าใช้จ่ายมากน้อยเพียงใด

3.2.1 รายได้เงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร

ครัวเรือนเกษตรเป็นหน่วยของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วยกิจกรรมการผลิตพืช สัตว์ และอื่นๆ ในการสำรวจพบว่า ครัวเรือนเกษตรในระดับประเทศมีรายได้เงินสดการเกษตรครัวเรือนละ 114,631 บาท ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางมีรายได้เงินสดจากการเกษตรต่อครัวเรือนสูงสุด 231,349 บาท ครัวเรือนในภาคใต้มีรายได้ในลำดับรองลงมาเท่ากับ 156,774 บาทต่อครัวเรือน ครัวเรือนเกษตรในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เงินสดจากการเกษตรครัวเรือนละ 125,109 บาท และ 57,481 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 3.7 และภาพที่ 3.6) ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เมื่อเทียบกับครัวเรือนเกษตรในภาค

กลางเพียงประมาณหนึ่งในสี่ และเมื่อเทียบกับครัวเรือนเกษตรในภาคใต้และภาคเหนือจะมีสัดส่วนประมาณหนึ่งในสามและหนึ่งในสองตามลำดับ

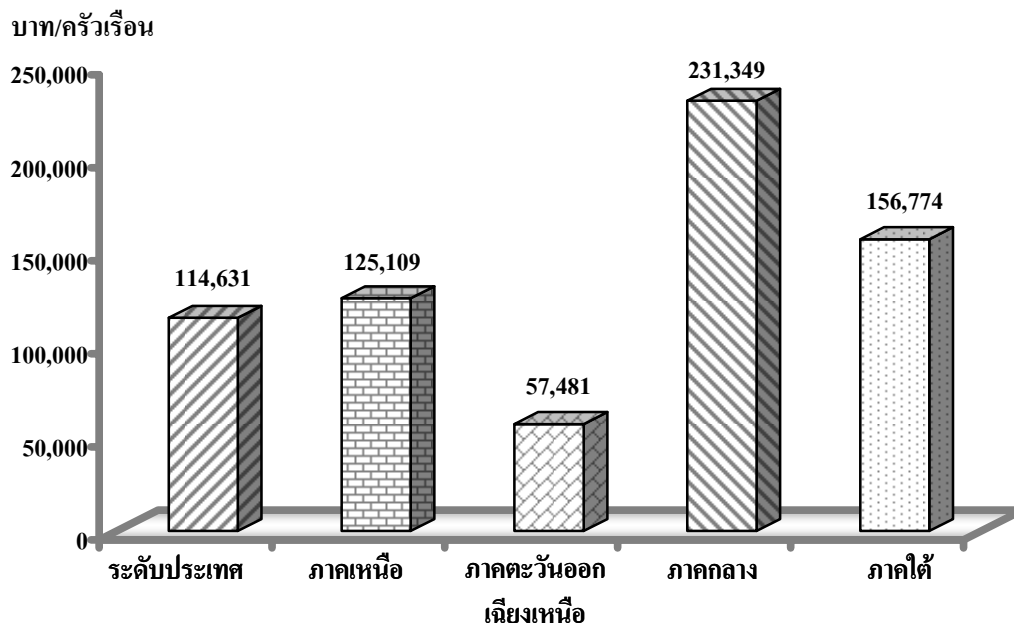
ตารางที่ 3.7 องค์ประกอบรายได้เงินสดการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	รวมทุกภาค	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
คิดเป็นร้อยละ	(100.00)	(22.95)	(46.53)	(15.18)	(15.34)
2. รายได้เงินสดจากการเกษตรของครัวเรือน	114,631	125,109	57,481	231,349	156,774
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
3. รายได้เงินสดจากพืช	89,182	106,910	39,477	165,691	137,698
	(77.79)	(85.46)	(68.68)	(71.62)	(87.83)
3.1 พืชอาหาร	53,816	79,215	35,052	123,080	2,715
	(46.95)	(63.32)	(60.98)	(53.20)	(1.73)
3.2 พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	28,073	11,275	1,914	30,200	132,034
	(24.48)	(9.01)	(3.33)	(13.05)	(84.22)
3.3 พืชอื่นๆ	7,293	16,420	2,511	12,411	2,949
	(6.36)	(13.13)	(4.37)	(5.37)	(1.88)
4. รายได้เงินสดจากสัตว์	18,253	16,145	7,693	59,194	12,914
	(15.93)	(12.90)	(13.39)	(25.58)	(8.25)
4.1 ปศุสัตว์	12,194	12,752	4,694	40,954	5,642
	(10.64)	(10.19)	(8.17)	(17.70)	(3.60)
4.2 ประมง	6,059	3,393	2,999	18,240	7,272
	(5.29)	(2.71)	(5.22)	(7.88)	(4.65)
5. รายได้เงินสดการเกษตรอื่นๆ	7,196	2,054	10,311	6,464	6,162
	(6.28)	(1.64)	(17.93)	(2.80)	(3.92)
5.1 ค่าเช่าที่ดินโรงเรือนอุปกรณ์	378	554	199	915	125
	(0.33)	(0.44)	(0.35)	(0.40)	(0.08)
5.2 ขายพันธุ์พืชพันธุ์สัตว์	3,491	135	6,936	561	960
	(3.05)	(0.11)	(12.06)	(0.24)	(0.61)
5.3 ขายที่ดินและทรัพย์สินอื่น	1,144	684	286	2,420	3,173
	(1.00)	(0.55)	(0.50)	(1.05)	(2.02)
5.4 อื่นๆ	2,183	681	2,890	2,568	1,904
	(1.90)	(0.54)	(5.02)	(1.11)	(1.21)

หมายเหตุ : ตัวเลขในวงเล็บเป็นร้อยละ

ภาพที่ 3.6 รายได้เงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

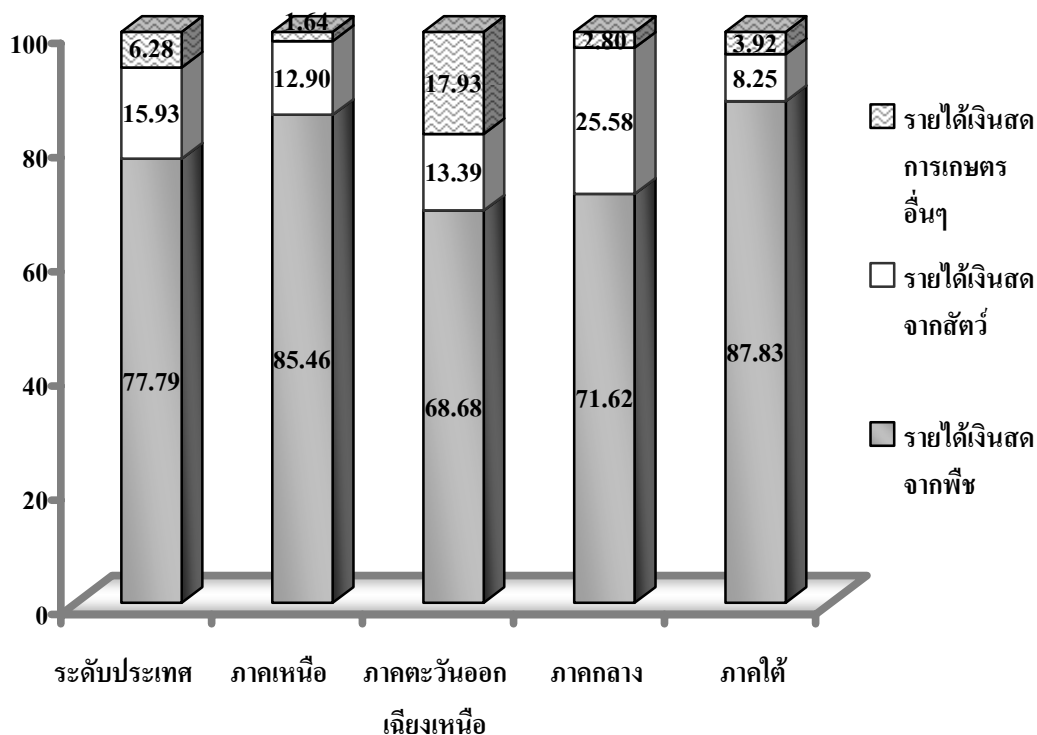
รายได้เงินสดจากการเกษตรของครัวเรือนเกษตร มาจากกิจกรรมการผลิตพืชถึงร้อยละ 77.79 ที่เหลือร้อยละ 15.93 มาจากกิจกรรมการผลิตสัตว์ และอีกร้อยละ 6.28 มาจากกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ (ภาพที่ 3.7)

ในภาคกลางและภาคใต้ ครัวเรือนเกษตรมีองค์ประกอบของรายได้เงินสดจากการผลิตพืชในสัดส่วนที่สูงกว่าในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ทั้งนี้ครัวเรือนในภาคกลางมีรายได้จากการผลิตพืชอาหารเป็นส่วนประกอบสำคัญของรายได้จากการผลิตพืช ส่วนครัวเรือนเกษตรในภาคใต้มีรายได้เงินสดจากการผลิตไม้ยืนต้นและสวนผลไม้เป็นส่วนสำคัญ สำหรับกิจกรรมการผลิตพืช โดยเฉพาะรายรับเงินสดจากกิจกรรมการทำสวนยางพารา

สำหรับองค์ประกอบของรายได้เงินสดจากการผลิตสัตว์ พบว่ามาจากกิจกรรมการเลี้ยงปศุสัตว์และจากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำเป็นสำคัญ ทั้งนี้ในภาคกลางมีรายได้ทั้งจากกิจกรรมการเลี้ยงปศุสัตว์และจากกิจกรรมการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำในสัดส่วนที่สูงกว่าภาคอื่น

องค์ประกอบของรายรับเงินสดจากกิจกรรมการเกษตรอื่นๆ ประกอบด้วย การให้เช่าที่ดิน โรงเรือนและอุปกรณ์ การขายพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ การขายที่ดินและอุปกรณ์ฟาร์ม และอื่นๆ ทั้งนี้ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนดังกล่าวมากที่สุดคือ ร้อยละ 17.93

ภาพที่ 3.7 องค์ประกอบสัดส่วนของรายได้เงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

3.2.2 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร

รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนในที่นี่จะได้แยกวิเคราะห์ออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ รายจ่ายเงินสดทางพืชและรายจ่ายเงินสดทางสัตว์

3.2.2.1 รายจ่ายเงินสดทางพืช

องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดของครัวเรือนในการปลูกพืชในที่นี้แบ่งออกเป็น 2 กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ ค่าใช้จ่ายแรงงานและค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์การเกษตร ทั้งนี้ครัวเรือนในภาคกลางจะมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด 91,443 บาท รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคเหนือ 56,032 บาทต่อครัวเรือน ส่วนครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีค่าใช้จ่ายทางพืชต่ำกว่าครัวเรือนในภาคอื่นๆ (23,440 บาทต่อครัวเรือน) ถัดไปได้แก่ครัวเรือนในภาคใต้มีค่าใช้จ่าย 33,749 บาทต่อครัวเรือน โดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนเกษตรมีค่าใช้จ่ายทางพืชเฉลี่ย 42,825 บาทต่อครัวเรือน (ตารางที่ 3.8)

ตารางที่ 3.8 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดของครัวเรือนเกษตรกรสำหรับการปลูกพืช ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
1. ค่าแรงงาน	20,282	47.37	24,062	42.93	13,415	57.23	36,853	40.31	19,053	56.45
1.1 เตรียมดินปลูก	5,167	12.07	6,713	11.98	4,277	18.25	9,864	10.79	910	2.7
1.2 ใส่ปุ๋ย/ดูแลรักษา	1,437	3.36	1,289	2.3	556	2.37	3,938	4.31	1,857	5.5
1.3 เก็บเกี่ยว/ขน	12,077	28.2	13,405	23.92	7,030	29.99	21,847	23.89	15,732	46.61
1.4 ค่าอาหารแรงงาน แลกเปลี่ยน	1,196	2.79	1,566	2.79	1,483	6.33	649	0.71	302	0.89
1.5 ค่าแรงงานอื่นๆ	405	0.95	1,089	1.94	69	0.29	555	0.61	252	0.75
2. ค่าวัสดุอุปกรณ์ การเกษตร	22,543	52.63	31,970	57.07	10,025	42.77	54,590	59.69	14,696	43.55
2.1 ค่าพันธุ์	2,728	6.37	4,499	8.04	727	3.1	8,452	9.24	489	1.45
2.2 ค่ายาปราบศัตรูพืช	3,930	9.17	7,224	12.89	545	2.33	11,693	12.79	1590	4.71
2.2.3 ค่าปุ๋ยเคมี/ฮอร์โมน	11,104	25.92	14,162	25.27	6181	26.37	23,598	25.8	9085	26.92
2.2.4 ค่าปุ๋ยคอก/ปุ๋ยหมัก/ ปุ๋ยพืชสด	859	2.01	409	0.74	603	2.57	1937	2.12	1245	3.69
2.2.6 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	3,922	9.16	5,676	10.13	1,969	8.4	8,910	9.74	2,287	6.78
3. รวมค่าใช้จ่าย	42,825	100.00	56,032	100.00	23,440	100.00	91,443	100.00	33,749	100.00

ที่มา: ข้อมูลจากการสำรวจ

ค่าใช้จ่ายเงินสดทางพืชของครัวเรือนประกอบด้วย ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรที่เป็นเงินสด เป็นสำคัญคิดเป็นร้อยละ 52.63 สำหรับสัดส่วนของค่าจ้างแรงงานเงินสดมีเพียงร้อยละ 47.37 ในแต่ละภูมิภาค ภาคเหนือและ ภาคกลาง มีสัดส่วนของค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรมากกว่าสัดส่วนของค่าจ้างแรงงานเงินสดในการผลิตพืช ส่วนครัวเรือนเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีรายจ่ายเงินสดเป็นค่าวัสดุการเกษตรต่ำกว่า (ร้อยละ 42.77) รายจ่ายเงินสดที่เป็นค่าจ้างแรงงาน (ร้อยละ 57.23) และภาคใต้ที่มีรายจ่ายเงินสดเป็นค่าวัสดุเกษตรคิดเป็นร้อยละ 43.55 ซึ่งน้อยกว่าค่าจ้างแรงงาน (ร้อยละ 56.45)

ในส่วน of ค่าจ้างแรงงานเงินสดจะเป็นค่าใช้จ่ายในกิจกรรมเก็บเกี่ยวและขนเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาได้แก่ การเตรียมดิน สำหรับค่าใช้จ่ายเงินสดในวัสดุอุปกรณ์การเกษตรนั้นจะเป็นค่าปุ๋ย เป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ค่าใช้จ่ายอื่นๆ

3.2.2.2 รายจ่ายเงินสดทางสัตว์

รายจ่ายเงินสดทางสัตว์ของครัวเรือนในที่นี่ได้แยกรายจ่ายเงินสดที่เป็นค่าแรงงาน และรายจ่ายเงินสดที่เป็นค่าอุปกรณ์การเกษตร โดยเฉลี่ยแล้วรายจ่ายทางสัตว์ของครัวเรือนส่วนใหญ่เป็นค่าอุปกรณ์การเกษตรถึงร้อยละ 93.53 ที่เป็นค่าแรงงานเพียงร้อยละ 6.47 (ตารางที่ 3.9) รายจ่ายค่าวัสดุการเกษตรที่สำคัญได้แก่ค่าอาหารสัตว์ร้อยละ 63.17 รองลงมาได้แก่ค่าพันธุ์ ร้อยละ 15.87 หากพิจารณาเป็นรายภาค ภาคกลางจะมีรายจ่ายค่าอุปกรณ์การเกษตรสูงที่สุดเฉลี่ยครัวเรือนละ 39,294 บาท ซึ่งสะท้อนถึงความหนาแน่นของกิจกรรม การเลี้ยงสัตว์ในภาคกลางมีมากกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ภาคเหนือเฉลี่ยครัวเรือนละ 8,791 บาท ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ครัวเรือนมีองค์ประกอบของค่าใช้จ่ายทางสัตว์ค่อนข้างน้อยหรือเฉลี่ยครัวเรือนละ 4,643 และ 6,202 บาท ตามลำดับ

ตารางที่ 3.9 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดของครัวเรือนเกษตรสำหรับการเลี้ยงสัตว์ ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
1. ค่าจ้างแรงงาน	767	6.47	268	2.95	666	12.55	1988	4.82	613	9.00
1.1 ค่าจัดเตรียมโรงเรือน	162	1.37	33	0.36	174	3.28	278	0.67	198	2.91
1.2 ให้อาหาร/ทำความสะอาด	207	1.75	88	0.97	52	0.98	866	2.10	205	3.01
1.3 ค่าแรงงานขนไปขาย	284	2.39	42	0.46	313	5.90	663	1.61	185	2.71
1.4 ค่าอาหารแรงงานฯ	29	0.24	17	0.19	14	0.26	117	0.28	6	0.09
1.5 ค่าจ้างแรงงานอื่นๆ	85	0.72	88	0.97	113	2.13	64	0.16	19	0.28
2. ค่าอุปกรณ์การเกษตร	11,095	93.53	8,791	97.05	4,643	87.45	39,294	95.18	6,202	91.00
2.1 ค่าสัตว์ใช้งาน	22	0.19	5	0.06	39	0.73	-	-	15	0.22
2.2 ค่าพันธุ์	1,882	15.87	1,360	15.01	711	13.39	7,268	17.61	883	12.96
2.3 ค่าอาหาร	7,493	63.17	6,623	73.11	3,079	58.00	25,386	61.49	4,492	65.91
2.4 ค่ายารักษาโรค	705	5.94	280	3.09	176	3.32	3,454	8.37	224	3.28
2.5 ค่าน้ำมัน	378	3.18	137	1.52	131	2.46	1,556	3.76	316	4.64
2.6 ค่าใช้จ่ายอื่นๆ	615	5.18	386	4.26	507	9.55	1,630	3.95	272	3.99
3. รวมค่าใช้จ่ายทั้งหมด	11,862	100.00	9,059	100.00	5,309	100.00	41,282	100.00	6,815	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

3.2.2.3 รายจ่ายเงินสดอื่นๆทางการเกษตร

รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ ในที่นี้จัดแบ่งได้เป็นรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ ในฟาร์มและรายจ่ายทางการเกษตรอื่นๆ นอกฟาร์ม รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ ในฟาร์ม ประกอบด้วย ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ และค่าเช่าที่ดิน ค่าจัดซื้ออุปกรณ์การเกษตร และค่าซ่อมเครื่องมือและอุปกรณ์การเกษตร เป็นต้น ในส่วนของรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรนอกฟาร์ม ได้แก่ ค่าจัดหาวัตถุดิบที่เป็นผลผลิตการเกษตรจากนอกฟาร์ม ค่าบริการทางการเกษตร และอื่นๆ ทั้งนี้พบว่า ครั้วเรือนเกษตรโดยเฉลี่ยมีค่าใช้จ่ายเงินสดในการเกษตรอื่นๆ ครั้วเรือนละ 9,574 บาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 90.43 เป็นรายจ่ายเพื่อการเกษตรอื่นๆ ในฟาร์ม ที่เหลืออีกร้อยละ 9.57 เป็นรายจ่ายทางการเกษตรอื่นๆนอกฟาร์ม (ตารางที่ 3.10)

ตารางที่ 3.10 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดในการเกษตรอื่นๆของครั้วเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครั้วเรือน

รายการ	ระดับประเทศ		ภาคเหนือ		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		ภาคกลาง		ภาคใต้	
	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ	มูลค่า	ร้อยละ
1. รายจ่ายเงินสดเพื่อการเกษตรอื่นๆ ในฟาร์ม	8,658	90.43	13,126	86.17	4,760	89.13	17,662	98.28	4,888	86.59
1.1 ค่าซ่อมโรงเรือน/ เครื่องมือการเกษตร	935	9.77	1,217	7.99	691	12.94	1,815	10.10	385	6.82
1.2 ค่าซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์	963	10.06	1,626	10.67	684	12.81	1,249	6.95	524	9.28
1.3 ค่าเช่าโรงเรือน/ เครื่องจักร	254	2.65	28	0.18	22	0.41	1,548	8.61	15	0.27
1.4 ค่าดอกเบี้ย	2,388	24.94	3,314	21.76	1,651	30.92	4,766	26.52	887	15.71
1.5 ค่าซื้อ/ นุ้กเบ็ก/ ไถ่ถอน	1,443	15.07	2,437	16.00	837	15.67	794	4.42	2,436	43.15
1.6 ค่าเช่าที่ดิน	2,154	22.50	3,734	24.51	454	8.50	7,037	39.16	115	2.04
1.7 อื่นๆ	521	5.44	770	5.06	421	7.88	453	2.52	526	9.32
2. รายจ่ายเงินสดเพื่อการเกษตรอื่นๆ นอกฟาร์ม	916	9.57	2,106	13.83	580	10.87	308	1.72	757	13.41
2.1 ค่าวัตถุดิบเพื่อแปรรูป	444	4.64	1,587	10.42	114	2.13	2	0.01	171	3.02
2.2 ค่าบริการทางการเกษตร	190	1.98	232	1.52	98	1.85	26	0.15	571	10.12
2.3 อื่นๆ	282	2.95	287	1.89	368	6.89	280	1.56	15	0.27
3. รวมรายจ่ายเงินสดการเกษตรอื่นๆ	9,574	100.00	15,232	100.00	5,340	100.00	17,970	100.00	5,645	100.00

ที่มา: จากการสำรวจ

ครั้วเรือนเกษตรในภาคกลางและภาคเหนือมีค่าใช้จ่ายเงินสดเพื่อการเกษตรอื่นๆ เฉลี่ยครั้วเรือนละ 17,970 บาท และ 15,232 บาท ตามลำดับ ในขณะที่ครั้วเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยครั้วเรือนละ 5,340 บาท และ 5,645 บาท ตามลำดับ ลักษณะดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนว่าโอกาสในการทำการเกษตรในภาคกลางและภาคเหนือมีมากกว่าในภูมิภาคอื่นๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการมีความได้เปรียบในสภาพแวดล้อมการผลิต

3.2.2.4 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร

เมื่อนำรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรทั้งจากพืช สัตว์ และการเกษตรอื่นๆ มารวมกัน พบว่าครัวเรือนเกษตรมีรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 64,261 บาท ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเงินสดทางการเกษตรสูงกว่าครัวเรือนเกษตรในภูมิภาคอื่นๆ 150,695 บาท รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนเกษตรในภาคเหนือเฉลี่ยครัวเรือนละ 80,323 บาท ครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีค่าใช้จ่ายเงินสดทางการเกษตรน้อยกว่าครัวเรือนในภาคกลางกว่า 4 เท่า และครัวเรือนเกษตรในภาคใต้มีค่าใช้จ่ายเงินสดทางการเกษตรน้อยกว่าในภาคกลางกว่า 3 เท่า (ตารางที่ 3.11 ภาพที่ 3.8) ในจำนวนค่าใช้จ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร พบว่าส่วนใหญ่แล้วเป็นค่าใช้จ่ายทางพืชเป็นส่วนสำคัญ สำหรับค่าใช้จ่ายเงินสดทางสัตว์และค่าใช้จ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ พบว่ามีสัดส่วนค่อนข้างจะใกล้เคียงกัน ยกเว้นในภาคกลางที่ค่าใช้จ่ายเงินสดทางสัตว์สูงกว่าในภาคอื่นๆ ทั้งนี้เป็นเครื่องแสดงว่าโดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนในภาคกลางมีการทำกิจกรรมการเลี้ยงสัตว์ที่มากกว่าในภูมิภาคอื่นๆ (ภาพที่ 3.9)

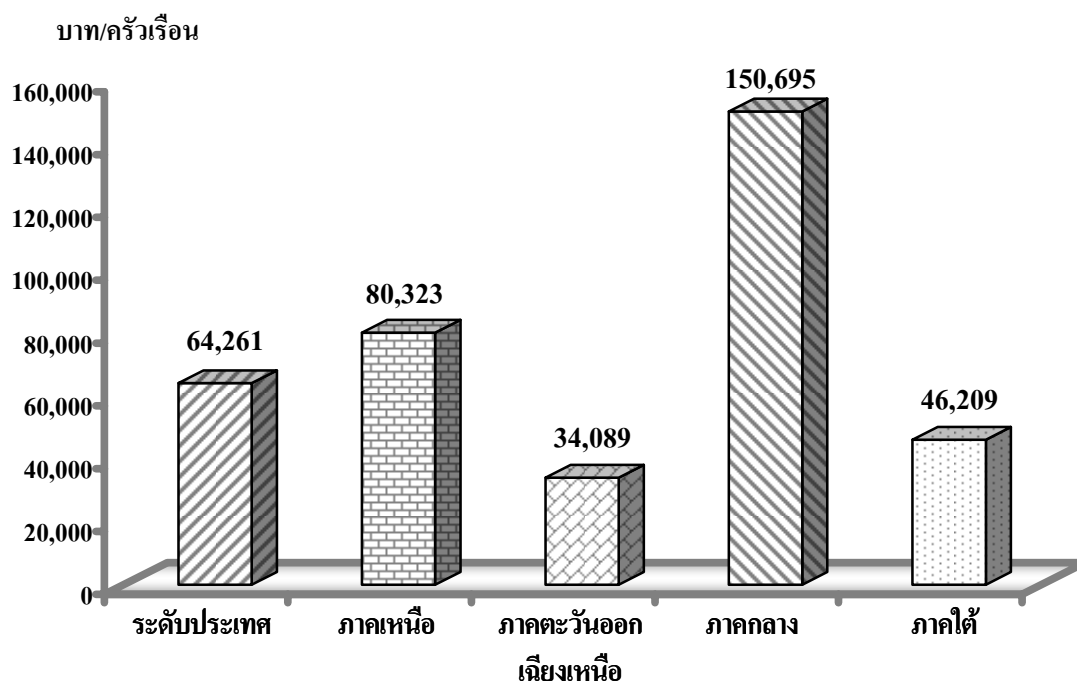
ตารางที่ 3.11 รายจ่ายเงินสดรวมทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

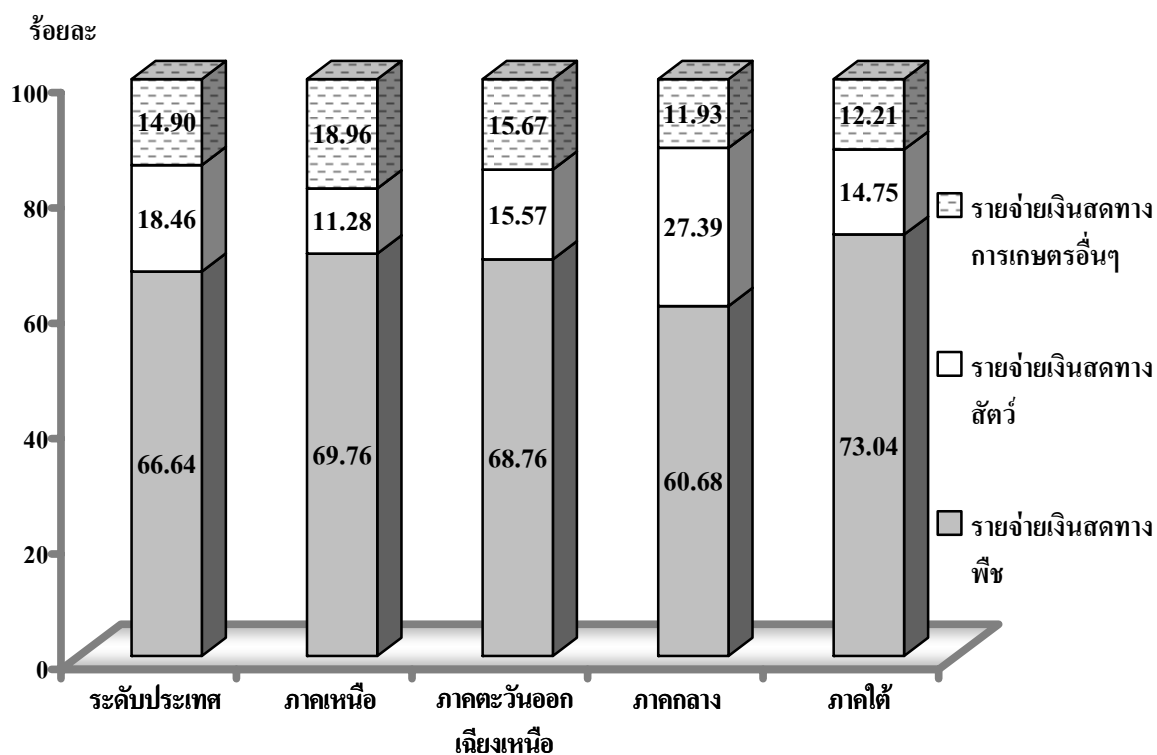
รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
คิดเป็นร้อยละ	(100.00)	(22.95)	(46.53)	(15.18)	(15.34)
2. รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร	64,261	80,323	34,089	150,695	46,209
2.1 รายจ่ายเงินสดทางพืช	42,825	56,032	23,440	91,443	33,749
2.2 รายจ่ายเงินสดทางสัตว์	11,862	9,059	5,309	41,282	6,815
2.3 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ	9,574	15,232	5,340	17,970	5,645
3. รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร(%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 รายจ่ายเงินสดทางพืช	66.64	69.76	68.76	60.68	73.04
3.2 รายจ่ายเงินสดทางสัตว์	18.46	11.28	15.57	27.39	14.75
3.3 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ	14.9	18.96	15.67	11.93	12.21

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.8 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

ภาพที่ 3.9 องค์ประกอบสัดส่วนของรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

3.2.3 รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือน

การคำนวณหารายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือนเป็นเครื่องชี้วัดผลสำเร็จของกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร ซึ่งผลตอบแทนดังกล่าวหากมีเหลือมากครอบครัวก็มีโอกาสในการนำไปใช้จ่ายเพื่อการจัดหาสินค้าอุปโภคบริโภค และสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้กับครัวเรือนให้เกิดการออมการลงทุนตามมา จากตารางที่ 3.12 พบว่าครัวเรือนเกษตรเฉลี่ยโดยรวมมีรายได้เงินสดสุทธิจากการเกษตร เฉลี่ยครัวเรือนละ 50,370 บาท

ตารางที่ 3.12 รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ขนาดของครัวเรือน(คน)	3.95	3.85	4.04	4.05	3.70
3. ขนาดแรงงานของครัวเรือน(คน)	2.75	2.75	2.77	2.87	2.58
4. รายได้เงินสดทางการเกษตร	114,631	125,109	57,481	231,349	156,774
5. รายจ่ายเงินสดทางการเกษตร	64,261	80,323	34,089	150,695	46,209
6. รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตร	50,370	44,786	23,392	80,654	110,565
7. รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อคน	12,752	11,633	5,790	19,915	29,882
8. รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อคนทำงาน	18,316	16,286	8,445	28,102	42,855

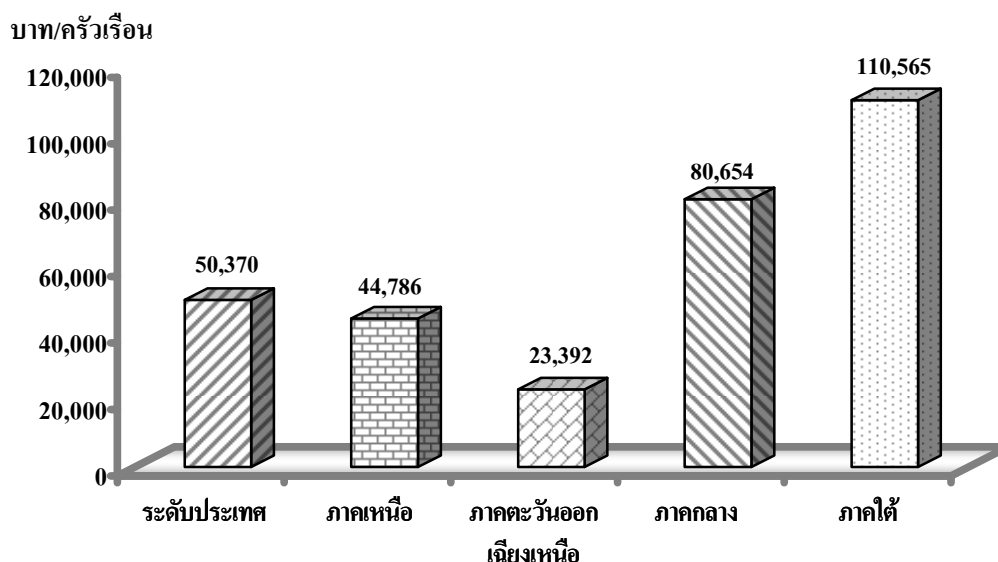
ที่มา: จากการสำรวจ

การที่ยางพาราและปาล์มน้ำมันมีราคาดีในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมา ได้มีผลทำให้ครัวเรือนเกษตรในภาคใต้มีรายได้สุทธิจากการเกษตรสูงกว่าภาคอื่นๆมาก ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรรองลงมาจากครัวเรือนฯ ในภาคใต้ คือ 80,654 บาทต่อครัวเรือน ทั้งนี้เพราะเกษตรกรในภูมิภาคนี้มีพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในเขตชลประทานสามารถทำนาได้หลายครั้งในรอบปี และการเกษตรในภูมิภาคนี้มีการพัฒนาโครงสร้างการผลิตไปสู่การผลิตเชิงการค้าเป็นสำคัญทำให้มีผลตอบแทนที่สูงกว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ภาพที่ 3.10)

ส่วนครัวเรือนเกษตรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่ำที่สุด (23,392 บาทต่อครัวเรือน) สภาพภูมิอากาศที่แห้งแล้งและการที่มีพื้นที่นาส่วนใหญ่อยู่ในเขตนาน้ำฝนปลูกข้าวได้ปีละครั้ง รวมทั้งสภาพของดินที่ขาดความอุดมสมบูรณ์เป็นเครื่องสะท้อนถึงผลตอบแทนที่ต่ำดังกล่าว ในภาคเหนือเนื่องจากเกษตรกรส่วนใหญ่ถือครองที่ดินในขนาดเล็ก ใน

หลายส่วนของพื้นที่เป็นที่ลาดเทในหุบเขา ซึ่งมีสภาพแวดล้อมการผลิต ค่อนข้างจำกัดต่อการเกษตร ทำให้ผลตอบแทนทางการเกษตรของครัวเรือนอยู่ในระดับต่ำตามมาด้วยเช่นกัน (44,786 บาทต่อครัวเรือน)

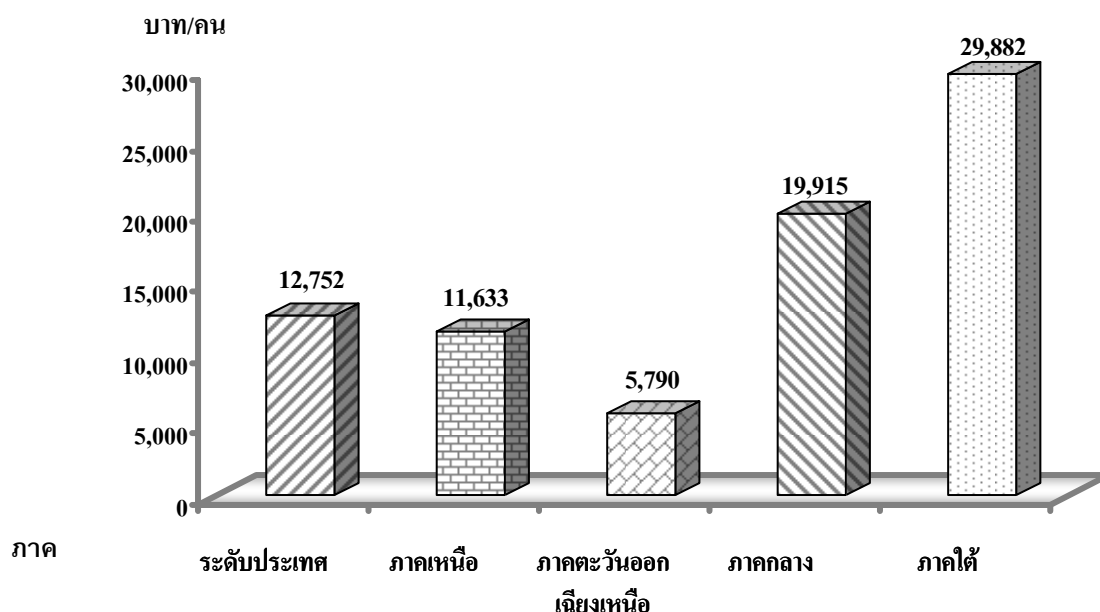
ภาพที่ 3.10 รายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

รายได้เงินสดทางการเกษตรของครัวเรือน หากนำมาเทียบกับขนาดประชากรและทรัพยากรแรงงานของครัวเรือนจะพบว่า ครัวเรือนเกษตรมีรายได้เงินสดทางการเกษตรสุทธิต่อคนเฉลี่ย 12,752 บาท โดยภาคใต้จะมีรายได้เงินสดทางการเกษตรสุทธิต่อคนสูงสุด 29,882 บาท สูงกว่าภาคกลางซึ่งมีรายได้เงินสดทางการเกษตรต่อคน 19,915 บาท สำหรับครัวเรือนเกษตรภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือมีรายได้เงินสดทางการเกษตรต่อคนต่ำกว่าภาคใต้ประมาณ 5 เท่า และ 2.5 เท่า ตามลำดับ

นอกจากนี้หากพิจารณารายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรต่อบุคคลในวัยทำงาน พบว่าขนาดรายได้ดังกล่าวจะสูงขึ้น กล่าวคือมีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรเฉลี่ยต่อคนวัยทำงาน 18,316 บาท โดยภาคใต้จะมีรายได้เงินสดต่อคนทำงานสูงสุด 42,855 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ตามลำดับ

ภาพที่ 3.11 รายได้สุทธิเงินสดทางการเกษตรต่อคนของครัวเรือนเกษตรปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

3.2.4 รายได้เงินสดนอกการเกษตร

ในอีกด้านหนึ่งของครัวเรือนเกษตรมีความเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการผลิตนอกการเกษตรซึ่งส่วนหนึ่งเกิดขึ้นจากการใช้สถานที่ตั้งของฟาร์มเป็นแหล่งทางธุรกิจไปด้วยกับกิจการฟาร์มในที่นี้เรียกรายได้ประเภทนี้ว่ารายได้เงินสดนอกการเกษตรในฟาร์ม และอีกส่วนหนึ่งเป็นรายได้จากกิจกรรมนอกการเกษตรที่ไปทำนอกฟาร์ม

ตารางที่ 3.13 พบว่าโดยภาพรวมแล้วครัวเรือนเกษตรมีรายได้เงินสดนอกการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 78,866 บาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 91.17 เป็นรายได้เงินสดจากนอกการเกษตรนอกฟาร์มและนอกการเกษตรอื่นๆที่เหลืออีกร้อยละ 8.83 เป็นรายได้เงินสดจากนอกการเกษตรในฟาร์ม ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารายได้เสริมของครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกฟาร์ม ดังนั้นการสร้างงานในชนบท การสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมในชนบท และรวมถึงการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนจะมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรตามมา

สัดส่วนความสำคัญของรายได้เงินสดนอกการเกษตรนอกฟาร์มนี้มีความสำคัญในทุกภูมิภาค ในภาคกลางและภาคใต้มีสัดส่วนสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือตามลำดับ ทั้งนี้ในภาคกลางจะมีรายได้เงินสดนอกการเกษตรสูงที่สุดครัวเรือนละ 102,604 บาท รองลงมาได้แก่ภาคใต้ (85,824 บาทต่อครัวเรือน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (76,736 บาทต่อครัวเรือน) และภาคเหนือ (62,828 บาทต่อครัวเรือน)

ตารางที่ 3.13 รายได้เงินสดนอกการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	รวมทุกภาค	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ขนาดของครัวเรือน(คน)	3.95	3.85	4.04	4.05	3.70
3. รายได้เงินสดนอกการเกษตรในฟาร์ม	6,964	6,481	6,581	9,029	6,808
3.1. กำไรจากร้านค้าปลีก	4,255	3,219	3,833	6,142	5,217
3.2 ให้บริการนอกการเกษตร	724	991	628	1,089	259
3.3 การทำหัตถกรรมและอุตสาหกรรมครัวเรือน	980	1,782	633	1,470	349
3.4 อื่นๆ	1,005	489	1,487	328	983
4. รายได้เงินสดนอกการเกษตรนอกฟาร์ม	58,193	43,667	60,083	77,276	55,303
4.1 รับจ้างนอกการเกษตร	15,321	10,673	15,319	21,418	16,247
4.2 เงินช่วยเหลือ/ชดเชย/เงินเดือน	22,423	19,222	17,661	43,335	20,960
4.3 ดอกเบี้ย	624	161	630	1,113	816
4.4 เงินที่บุตรหลานส่งมาให้	10,705	8,210	15,930	4,436	4,794
4.5 กำไรจากธุรกิจนอกการเกษตร	1,919	1,444	1,404	2,961	3,164
4.6 อื่นๆ	7,201	3,957	9,139	4,013	9,322
5. รายได้เงินสดนอกการเกษตร อื่น ๆ	13,709	12,680	10,072	16,299	23,713
5.1 สมาชิกในครัวเรือนไปรับจ้างการเกษตร	6,389	5,917	3,145	9,154	14,200
5.2 นำเครื่องมือและพาหนะไปรับจ้าง	2,509	1,533	2,670	3,875	2,128
5.3 กำไรจากการค้าสินค้าเกษตร	2,741	3,779	1,974	1,802	4,444
5.4 อื่นๆ	2,070	1,451	2,283	1,468	2,941
6. รวมรายได้เงินสดนอกการเกษตร	78,866	62,828	76,736	102,604	85,824
6.1 สัดส่วนรายได้เงินสดนอกการเกษตรในฟาร์ม (%)	8.83	10.32	8.58	8.8	7.93
6.2 สัดส่วนรายได้เงินสดนอกการเกษตรนอกฟาร์ม (%)	73.79	69.5	78.3	75.31	64.44
6.3 สัดส่วนรายได้เงินสดนอกการเกษตร อื่นๆ (%)	17.38	20.18	13.13	15.89	27.63
7. รายได้เงินสดนอกการเกษตรต่อคน(บาท)	19,966	16,319	18,994	25,334	23,196

ที่มา: จากการสำรวจ

รายได้เงินสดนอกการเกษตรของครัวเรือน เมื่อนำมาคำนวณหารายได้เงินสดนอกการเกษตรต่อบุคคล พบว่าโดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนเกษตรมีรายได้ต่อกัน ครัวเรือนละ 19,966 บาท ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางซึ่งมีกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกภาคการเกษตรสนับสนุนมากกว่าภูมิภาคอื่นๆ มีรายได้เงินสดนอกการเกษตรต่อกันสูงสุดหรือ 25,334 บาท ภาคใต้และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีรายได้เงินสดนอกการเกษตรต่อกันรองลงมาจำนวน 23,196 บาท และ 18,994 บาท ตามลำดับ ส่วนภาคเหนือพบว่ามีรายได้เฉลี่ยต่อกันในครัวเรือนต่ำสุด 16,319 บาท

3.3 รายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนเกษตร

กิจกรรมทางเศรษฐกิจในอีกด้านหนึ่งของครัวเรือน ได้แก่การเป็นผู้บริโภค ซึ่งต้องอาศัยรายได้ของครัวเรือนมาใช้จ่ายเพื่อการจัดหาอาหาร เครื่องบริโภค และเครื่องอุปโภคต่างๆ เพื่อความเป็นสุขของครอบครัว และเพื่อการมีสุขภาพและพลานามัยที่เข้มแข็ง

ข้อมูลรายจ่ายของครัวเรือนในที่นี้จำแนกออกได้เป็นรายจ่ายในการบริโภคและอีกส่วนหนึ่งเป็นรายจ่ายในการอุปโภค สำหรับรายจ่ายในการบริโภคของครัวเรือนประกอบด้วยรายจ่ายอาหาร เครื่องดื่ม และอื่นๆ สำหรับรายจ่ายในการอุปโภคประกอบด้วย รายจ่ายสำหรับเครื่องนุ่งห่ม เครื่องแต่งกายและของใช้ในครอบครัว ค่าที่อยู่อาศัยและอาคาร ค่าสาธารณูปโภค ค่ารักษาพยาบาล ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา ค่าคมนาคมขนส่งและสื่อสาร ค่าภาษี ค่าดอกเบี้ยเงินกู้ และอื่นๆ ทั้งนี้พบว่าครัวเรือนโดยเฉลี่ยทั้งประเทศ มีค่าใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภคครัวเรือนละ 84,465 บาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 29.78 เป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภค และอีกร้อยละ 70.22 เป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภค โดยในแต่ละภูมิภาคจะมีขนาดของค่าใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภคแตกต่างกันไปบ้าง ภาคกลางและภาคใต้จะมีค่าใช้จ่ายดังกล่าวเฉลี่ยครัวเรือนละ 120,316 บาท และ 114,954 บาท ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตารางที่ 3.14 ภาพที่ 3.12) ในกลุ่มของค่าใช้จ่ายในการบริโภค ค่าใช้จ่ายในการจัดหาอาหารนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะอาหารเป็นพื้นฐานของชีวิตที่ทุกครัวเรือนจำเป็นต้องจัดหาเพื่อหลักประกันความมั่นคงด้านอาหารของครัวเรือน

สำหรับค่าใช้จ่ายในการอุปโภคนั้นองค์ประกอบที่สำคัญได้แก่ ค่าสาธารณูปโภค และค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา เป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม ค่าเช่าที่ดินและอาคาร เป็นต้น

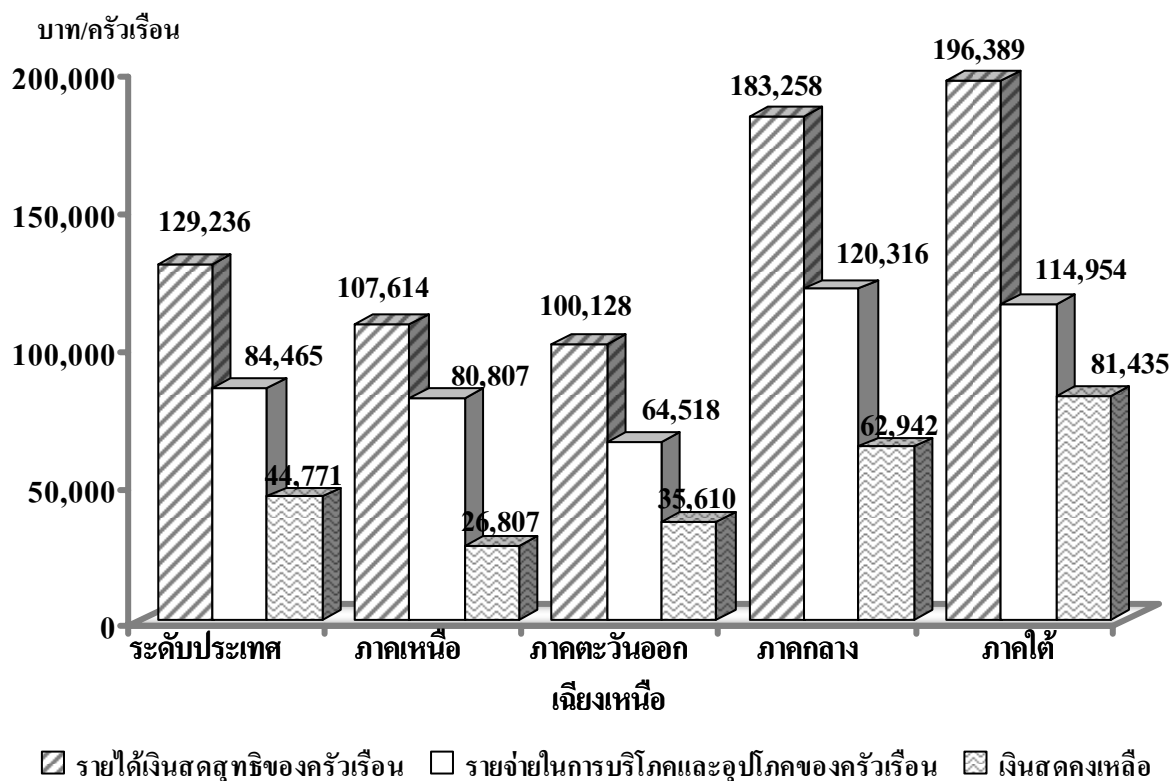
ตารางที่ 3.14 รายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือน ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
คิดเป็นร้อยละ	(100.00)	(22.95)	(46.53)	(15.18)	(15.34)
2. รายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือน	84,465	80,807	64,518	120,316	114,954
	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)	(100.00)
3. รายจ่ายเพื่อการบริโภค	25,150	25,018	18,888	35,846	33,753
	(29.78)	(30.97)	(29.27)	(29.78)	(29.38)
3.1 อาหาร	20,991	20,656	16,063	29,372	28,141
	(24.85)	(25.56)	(24.90)	(24.41)	(24.48)
3.2 เครื่องดื่มและยาสูบ	3,740	3,750	2,732	5,274	5,264
	(4.43)	(4.65)	(4.23)	(4.37)	(4.59)
3.3 อื่นๆ	419	612	93	1,200	348
	(0.50)	(0.76)	(0.14)	(1.00)	(0.31)
4. รายจ่ายเพื่อการอุปโภค	59,315	55,789	45,630	84,470	81,201
	(70.22)	(69.03)	(70.73)	(70.22)	(70.62)
4.1 เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายเครื่องใช้ประจำวัน	5,910	5,730	4,664	7,438	8,451
	(7.00)	(7.09)	(7.23)	(6.18)	(7.35)
4.2 ค่าเช่าที่ดินและอาคาร	5,050	4,803	4,129	4,278	8,979
	(5.98)	(5.94)	(6.40)	(3.56)	(7.81)
4.3 ค่าสาธารณูปโภค	15,035	14,597	12,143	21,376	18,190
	(17.80)	(18.06)	(18.82)	(17.77)	(15.82)
4.4 เฟอร์นิเจอร์และเครื่องใช้	570	417	348	657	1,385
	(0.67)	(0.52)	(0.54)	(0.55)	(1.20)
4.5 ค่ารักษาพยาบาล	1,202	1,103	928	1,867	1,524
	(1.42)	(1.36)	(1.44)	(1.55)	(1.33)
4.6 ค่าขนส่งและสื่อสาร	4,190	3,954	3,232	6,403	5,251
	(4.96)	(4.89)	(5.01)	(5.32)	(4.57)
4.7 ค่าบริจาคกิจกรรมทางศาสนา	4,564	3,754	2,678	8,601	7,500
	(5.40)	(4.65)	(4.15)	(7.15)	(6.52)
4.8 ค่าใช้จ่ายเพื่อการศึกษา	10,344	11,755	6,743	15,338	14,209
	(12.25)	(14.55)	(10.45)	(12.75)	(12.36)
4.9 ค่าเลี้ยงชีพ/บันเทิง	1,413	1,140	862	1,842	3,070
	(1.67)	(1.41)	(1.34)	(1.53)	(2.67)
4.10 ค่าชื้อยานพาหนะและซ่อมบำรุง	3,236	2,722	1,813	4,481	7,085
	(3.83)	(3.37)	(2.81)	(3.72)	(6.16)
4.11 ค่าภาษี	2,851	3,594	2,831	3,510	1,148
	(3.38)	(4.45)	(4.39)	(2.92)	(1.00)
4.12 ค่าดอกเบี้ยเงินกู้และเงินผ่อน	2,964	1,256	3,781	3,029	2,979
	(3.51)	(1.55)	(5.86)	(2.52)	(2.59)
4.13 อื่นๆ	1,986	964	1,478	5,650	1,430
	(2.35)	(1.19)	(2.29)	(4.70)	(1.24)

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.12 รายได้เงินสดหลังหักรายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

3.4 สถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร

การพิจารณาสถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร นอกจากจะพิจารณาจากรายได้เงินสดสุทธิที่ครัวเรือนได้รับทั้งจากกิจกรรมทางการเกษตรและกิจกรรมนอกการเกษตรมาพิจารณาแล้ว มีความจำเป็นที่จะต้องนำเอาค่าใช้จ่ายในการบริโภคมาร่วมพิจารณาดูด้วยทั้งนี้เพื่อดูว่าในรอบปีที่ผ่านมา เกษตรกรได้รับผลตอบแทนจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจของครัวเรือนมากกว่าหรือน้อยกว่าการใช้จ่ายเพื่อการบริโภคของครัวเรือน ข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนถึงการออมเบื้องต้นที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเกษตร

ครัวเรือนเกษตรโดยเฉลี่ยทุกภาคมีรายได้เงินสดมากกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคและอุปโภคครัวเรือนละ 44,771 บาท หรือหากคิดเป็นรายได้เงินสดคงเหลือต่อคนในครอบครัว จำนวน 11,334 บาท (ตารางที่ 3.15 ภาพที่ 3.12)

ในแต่ละภูมิภาคจะมีความแตกต่างกันในค่าเฉลี่ยเงินสดคงเหลือจากการบริโภค ทั้งนี้ครัวเรือนเกษตรในภาคใต้มีเงินสดคงเหลือจากการบริโภคมากกว่าภาคอื่นๆ ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเงินสดคงเหลือประมาณ 1 ใน 3 และ 1 ใน 2 ของ

ครัวเรือนในภาคใต้ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากราคายางพาราและปาล์มน้ำมันที่ดีขึ้น แม้ว่าในภาคใต้จะประสบปัญหาความไม่สงบซึ่งมีส่วนสำคัญต่อการมีรายได้เงินสดคงเหลือดังกล่าวก็ตาม สำหรับในภาคกลาง การมีโอกาสใช้พื้นที่ดินแบบเข้มข้นโดยเฉพาะการทำนาได้มากกว่า 1 ครั้งและการมีพื้นที่ชลประทานในสัดส่วนที่สูงจึงเป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการมีรายได้เงินสดเหลือใช้จากการบริโภคมากในระดับหนึ่งด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 3.15 รายได้เงินสดหลังหักรายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. รายได้เงินสดสุทธิของครัวเรือน	129,236	107,614	100,128	183,258	196,389
2.1 รายได้เงินสดสุทธิจากการเกษตร	50,370	44,786	23,392	80,654	110,565
2.2 รายได้เงินสดสุทธิจากกิจกรรมนอกการเกษตร	78,866	62,828	76,736	102,604	85,824
3. รายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือน	84,465	80,807	64,518	120,316	114,954
3.1 รายจ่ายในการบริโภค	25,150	25,018	18,888	35,846	33,753
3.2 รายจ่ายในการอุปโภค	59,315	55,789	45,630	84,470	81,201
4. เงินสดคงเหลือ	44,771	26,807	35,610	62,942	81,435

ที่มา: จากการสำรวจ

3.5 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร

การประกอบการเกษตรไม่ว่าจะเป็นการปลูกพืชหรือเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรมีความมุ่งหวังในการแสวงหากำไรจากกิจกรรมการผลิต การประกอบการฟาร์มจึงเป็นหน่วยธุรกิจการผลิตรูปแบบหนึ่ง ในการทำธุรกิจฟาร์มจะต้องมีการลงทุนในทรัพย์สินเพื่อใช้ประโยชน์ในกระบวนการผลิต มูลค่าทรัพย์สินของครัวเรือนในที่นี้ ประกอบด้วย 4 กลุ่ม ด้วยกัน ได้แก่ (1) ทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร (2) ทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร (3) ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตรและ (4) ทรัพย์สินนอกการเกษตร นอกจากนี้ทรัพย์สินในขณะหนึ่งๆ แสดงถึงปริมาณสต็อกของสินทรัพย์ที่มีอยู่ การรายงานในที่นี้จะแสดงถึงทรัพย์สินปลายปีในช่วงที่สำรวจ หรือ ณ ปลายเดือนมีนาคม 2550

3.5.1 ทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร

องค์ประกอบของทรัพย์สินหมุนเวียนทางการเกษตรในที่นี้ ประกอบด้วย เงินสดในมือ เงินสดในธนาคาร และอื่นๆ ทั้งนี้พบว่าครัวเรือนทุกภาคมีทรัพย์สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 70,775 บาท

ครัวเรือนในภาคใต้จะมีทรัพย์สินหมุนเวียนสูงที่สุดเฉลี่ยครัวเรือนละ 89,093 บาท รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคกลาง และภาคเหนือ เฉลี่ยครัวเรือนละ 79,234 บาท และ 68,644 บาท ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งมีพื้นที่การเกษตรส่วนใหญ่อยู่ในพื้นที่นาข้าวมีทรัพย์สินหมุนเวียนเฉลี่ยต่ำสุด 63,029 บาทต่อครัวเรือน (ตาราง 3.16)

ระหว่างทรัพย์สินหมุนเวียนที่เป็นเงินสดในมือกับเงินสดในธนาคาร ครัวเรือนเกษตรจะมีมูลค่าทรัพย์สินที่ฝากไว้กับธนาคารสูงหรือคิดเป็นร้อยละ 37.40 และเป็นเงินสดในมือเพียงร้อยละ 12.00 สำหรับทรัพย์สินหมุนเวียนอื่นๆ ซึ่งได้แก่มูลค่าพืชและสัตว์คงเหลือ มูลค่าปัจจัยการผลิตคงเหลือ พบว่ามีมากถึงร้อยละ 50.60 ครัวเรือนในภาคกลางจะมีสัดส่วนของเงินสดในธนาคารสูงกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ครัวเรือนในภาคใต้ ส่วนครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีเงินสดในธนาคารต่ำกว่าภูมิภาคอื่นๆ

เป็นที่น่าสังเกตว่าครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีสัดส่วนทรัพย์สินหมุนเวียนในรูปของมูลค่าพืช สัตว์และปัจจัยการผลิตคงเหลือ เป็นสำคัญ

ตารางที่ 3.16 มูลค่าทรัพย์สินหมุนเวียนของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2.ทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร(บาท)	70,775	68,644	63,029	79,234	89,093
3. ร้อยละของทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 เงินสดในมือ	12.00	15.07	11.69	10.25	10.69
3.2 เงินสดในธนาคาร	37.40	27.33	25.65	58.08	56.00
3.3 อื่น ๆ	50.60	57.60	62.66	31.67	33.31

ที่มา:จากการสำรวจ

3.5.2 ทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร

ทรัพย์สินดำเนินงานในที่นี้ประกอบด้วยเครื่องมือการเกษตรต่างๆ เช่น รถไถชนิดต่างๆ เครื่องเกี่ยวนวด อุปกรณ์สูบน้ำ/ให้น้ำ/ให้อาหาร พาหนะการขนส่งในฟาร์ม เป็นต้น เพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในที่นี้ได้จัดกลุ่มทรัพย์สินดำเนินงานออกเป็น รถไถในการเกษตร อุปกรณ์การเกษตร รถ เรือ จักรยานใช้ในการเกษตร และอื่นๆ ตารางที่ 3.17 พบว่าครัวเรือนในทุกภาคมีทรัพย์สินดำเนินงานเฉลี่ยครัวเรือนละ 54,880 บาท ครัวเรือนในภาคกลางมีทรัพย์สินดำเนินงานสูงกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ซึ่งมีมูลค่าเฉลี่ยครัวเรือนละ 56,154 บาท 48,874 บาท และ 46,035 บาท ตามลำดับ

สำหรับสัดส่วนที่เป็นองค์ประกอบของทรัพย์สินดำเนินงาน พบความแตกต่างว่าครัวเรือนในภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง มีสัดส่วนของรถไถในการเกษตรสูงทั้งนี้เพราะครัวเรือนส่วนมากจะทำนาและทำไร่ซึ่งในปัจจุบันต้องอาศัยเครื่องจักรกลการเกษตรมาช่วยทดแทนแรงงานจ้างในภาคเกษตร สำหรับภาคใต้จะมีสัดส่วนของรถไถในการเกษตรต่ำ แต่องค์ประกอบส่วนใหญ่ของมูลค่าทรัพย์สินการดำเนินงานของครัวเรือนในภูมิภาคนี้คือพาหนะที่ใช้ในกิจกรรมการเกษตร เป็นสำคัญ

ตารางที่ 3.17 มูลค่าทรัพย์สินดำเนินงานของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2.ทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร(บาท)	54,880	56,154	48,874	80,336	46,035
3. ร้อยละของทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 รถไถในการเกษตร	44.94	51.09	53.56	41.42	12.1
3.2 อุปกรณ์การเกษตร	13.91	11.92	7.77	25.69	16.86
3.3 รถ เรือ จักรยานใช้ในการเกษตร	39.93	36.2	37.9	30.23	70.03
3.4 อื่น ๆ	1.22	0.79	0.77	2.66	1.01

ที่มา:จากการสำรวจ

3.5.3 ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร

ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตรของครัวเรือนในที่นี้ ประกอบด้วย ที่ดินในการเกษตร โรงเรือน และอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับโรงเรือน รวมถึงบ่อบาดาล ครัวเรือนโดยรวมจะมีทรัพย์สินคงที่เฉลี่ยครัวเรือนละ 797,430 บาท ทั้งนี้ครัวเรือนในภาคกลางจะมีมูลค่าทรัพย์สินคงที่สูงสุดเฉลี่ยเท่ากับ 1,608,449 บาท รองลงมาเป็นครัวเรือนในภาคใต้ (1,365,807 บาท) สำหรับครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีมูลค่าทรัพย์สินคงที่เพียง 1 ใน 3 และ 1 ใน 4 ของครัวเรือนในภาคกลางตามลำดับ การมีถนนเชื่อมโยงกับแหล่งต่างๆ ทำให้มีความสะดวกในการคมนาคม การมีพื้นที่ส่วนมากได้รับน้ำชลประทาน และการขยายตัวของเมืองที่เกิดขึ้นหนาแน่นกว่าในภาคอื่นๆ มีผลต่อมูลค่าที่ดินที่สูงขึ้นและทำให้ครัวเรือนในภูมิภาคนี้มีทรัพย์สินคงที่สูงกว่าครัวเรือนในภาคอื่นๆ (ตารางที่ 3.18)

ในแต่ละภูมิภาคจะมีสัดส่วนองค์ประกอบของมูลค่าทรัพย์สินคงที่ ที่คล้ายคลึงกัน กล่าวคือส่วนใหญ่แล้วเป็นมูลค่าที่ดินของฟาร์ม

ตารางที่ 3.18 มูลค่าทรัพย์สินคงที่ในการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร(บาท)	797,430	421,156	530,921	1,608,449	1,365,807
3. ร้อยละของทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 ที่ดิน	92.91	96.35	94.71	85.16	98.2
3.2 โรงเรือน คอกสัตว์ บ่อเลี้ยง	6.71	3.36	4.86	14.42	1.5
3.3 อื่น ๆ	0.38	0.29	0.43	0.42	0.3

ที่มา:จากการสำรวจ

3.5.4 ทรัพย์สินนอกการเกษตร

ส่วนประกอบของทรัพย์สินนอกการเกษตรในที่นี้ ได้แก่ บ้าน พาหนะที่ใช้ในกิจกรรมนอกการเกษตร เครื่องปั้นไฟ อุปกรณ์ไฟฟ้าและเตาแก๊สของครัวเรือน เป็นต้น ครัวเรือนโดยทั่วไปทุกภาคมีทรัพย์สินนอกการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 375,181 บาท ครัวเรือนในภาคกลางจะมีมูลค่าทรัพย์สินนอกการเกษตรสูงที่สุด 652,865 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาได้แก่ครัวเรือนในภาคใต้ 475,542 บาทต่อครัวเรือน ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ครัวเรือนมีมูลค่าทรัพย์สินนอกการเกษตรประมาณ หนึ่งในสอง และ หนึ่งในสามของครัวเรือนในภาคกลาง ตามลำดับ (ตารางที่ 3.19)

ในแต่ละภูมิภาค ครัวเรือนเกษตรจะมีสัดส่วนองค์ประกอบของมูลค่าที่ดินในมูลค่าทรัพย์สินนอกการเกษตรเป็นสำคัญ

3.5.5 ทรัพย์สินทั้งหมดของครัวเรือน

ทรัพย์สินทั้งหมดของครัวเรือนในที่นี้เป็นมูลค่าของทรัพย์สินปลายฤดูกาลผลิต ซึ่งสิ้นสุด ณ สิ้นเดือน มีนาคม 2550 ทั้งนี้มูลค่าทรัพย์สินรวมนี้ เกิดจากการนำเอามูลค่าทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร มูลค่าทรัพย์สินดำเนินการในการเกษตร มูลค่าทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร และมูลค่าทรัพย์สินนอกการเกษตร รวมเข้าด้วยกัน ตารางที่ 3.20 พบว่าครัวเรือนมีมูลค่าทรัพย์สินรวมเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,298,266 บาท โดยครัวเรือนในภาคกลางมีมูลค่าสินทรัพย์รวมเฉลี่ย 2,420,884 บาทต่อครัวเรือน รองลงมาได้แก่ครัวเรือนในภาคใต้เฉลี่ยครัวเรือนละ 1,976,477 บาท สำหรับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมูลค่าทรัพย์สินเฉลี่ยครัวเรือนละ 854,314 บาท และ 927,291 บาท

ตามลำดับ ทั้งนี้องค์ประกอบส่วนใหญ่ของทรัพย์สินของครัวเรือนในทุกภูมิภาคเป็นมูลค่าทรัพย์สินคงที่และรองลงมาได้แก่มูลค่าสินนอกการเกษตร ส่วนที่เป็นทรัพย์สินดำเนินงานและทรัพย์สินหมุนเวียนมีจำนวนรวมกันประมาณ 1 ใน 10 ของทรัพย์สินรวม ลักษณะดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนถึงการสะสมทุนในภาคเกษตรของไทยซึ่งมีองค์ประกอบของทรัพย์สินคงที่เป็นสำคัญ

ตารางที่ 3.19 มูลค่าทรัพย์สินนอกการเกษตรของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ทรัพย์สินนอกการเกษตร	375,181	308,360	284,467	652,865	475,542
3. ร้อยละของทรัพย์สินนอกการเกษตร	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 ที่ดินและบ้านอยู่อาศัย	75.55	72.09	77.13	76.82	74.27
3.2 ยานพาหนะ	17.17	20.15	14.75	16.74	19.29
3.3 อุปกรณ์เครื่องใช้ในบ้านและอื่นๆ	7.28	7.76	8.12	6.44	6.44

ที่มา:จากการสำรวจ

ตารางที่ 3.20 มูลค่าทรัพย์สินทั้งหมดปลายฤดูกาลผลิต (ณ 31 มีนาคม 2550)ของครัวเรือน ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ทรัพย์สินทั้งหมดปลายฤดูกาลผลิต (ณ สิ้นเดือนมีนาคม 2550)	1,298,266	854,314	927,291	2,420,884	1,976,477
2.1 ทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร	70,775	68,644	63,029	79,234	89,093
2.2 ทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร	54,880	56,154	48,874	80,336	46,035
2.3 ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร	797,430	421,156	530,921	1,608,449	1,365,807
2.4 ทรัพย์สินนอกการเกษตร	375,181	308,360	284,467	652,865	475,542
สัดส่วนขององค์ประกอบทรัพย์สินครัวเรือน (%)					
3. สัดส่วนทรัพย์สินปลายฤดูกาลผลิต ณ สิ้นเดือนเมษายน 2550(%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 ทรัพย์สินหมุนเวียนในการเกษตร	5.45	8.03	6.80	3.27	4.51
3.2 ทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร	4.23	6.57	5.27	3.32	2.33
3.3 ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร	61.42	49.30	57.26	66.44	69.10
3.4 ทรัพย์สินนอกการเกษตร	28.90	36.10	30.67	26.97	24.06

ที่มา:จากการสำรวจ

3.6 หนี้สิน สินเชื่อ และการชำระหนี้

3.6.1 ขนาดหนี้สิน การชำระหนี้

ภาระหนี้สินของครัวเรือนเกษตรกรในขณะหนึ่งๆ นั้น หมายถึง การกู้ยืมเงินที่ยังคงมีการค้างชำระอยู่ จากการกู้ยืมที่ยังไม่ครบกำหนดตามสัญญา ณ ต้นปีการสำรวจและ การกู้ยืมระหว่างปี โดยทั่วไปแล้วครัวเรือนมีความต้องการเงินกู้ทั้งเพื่อการลงทุนในกิจกรรมการผลิตทางการเกษตร และนอกการเกษตร รวมถึงความต้องการเงินกู้เพื่อการศึกษา เพื่อการบริโภคและการใช้จ่ายที่จำเป็นในครัวเรือน แสดงให้เห็นว่าในภาวะการณ์ที่ราคาของผลผลิตสินค้าเกษตรอยู่ในช่วงขาขึ้นเป็นแรงจูงใจให้เกษตรกรมีความต้องการลงทุนในการผลิตสินค้าเกษตรด้วยเช่นกัน

ขนาดหนี้สินของครัวเรือน เมื่อเริ่มต้นปีเพาะปลูก 2549/50 มีเฉลี่ยครัวเรือนละ 47,672 บาท ครัวเรือนเกษตรกรภาคกลางมีขนาดหนี้สินมากที่สุดเฉลี่ยครัวเรือนละ 70,155 บาท ครัวเรือนภาคเหนือมีขนาดหนี้สินรองลงมาเฉลี่ยครัวเรือนละ 58,813 บาท ในขณะที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีหนี้สินเฉลี่ยประมาณครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในภาคกลาง (ตารางที่ 3.21)

ตารางที่ 3.21 ขนาดหนี้สินการกู้ยืมและสินเชื่อ การชำระหนี้ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2. ขนาดหนี้สินต้นปี(1 เมษายน 2549) (บาท/ครัวเรือน)	47,672	58,813	39,749	70,155	32,788
ร้อยละของครัวเรือนมีหนี้สินต้นปี (%)	52.28	66.27	60.17	34.74	24.76
3. ขนาดการกู้ยืมระหว่างปี (บาท/ครัวเรือน)	33,410	37,630	28,666	51,056	24,023
ครัวเรือนมีการกู้ยืมระหว่างปี (%)	52.09	59.50	55.46	59.75	23.22
4. ขนาดการชำระหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	55,002	52,176	51,230	76,089	49,808
ครัวเรือนมีหนี้ปลายปี (%)	74.59	78.08	83.05	71.17	46.50

ที่มา: จากการสำรวจ

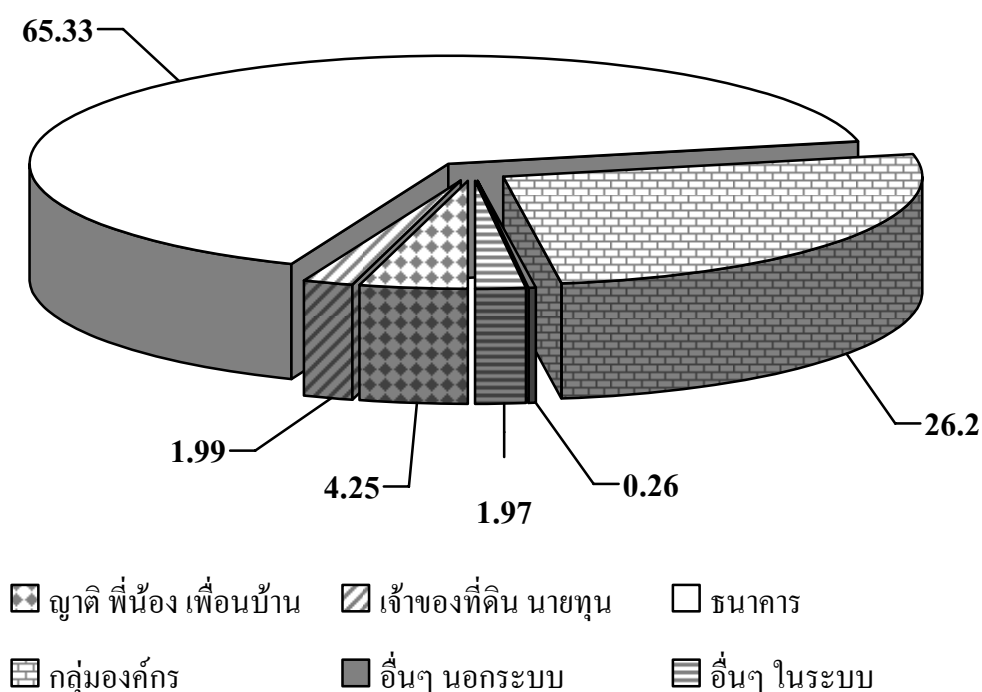
การกู้ยืมเงินของครัวเรือนในระหว่างปี เฉลี่ยครัวเรือนละ 30,410 บาท เกษตรกรทุกภาคมีการชำระหนี้เงินกู้ได้มากกว่าการกู้ยืมระหว่างปี ทั้งนี้ระดับราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีรายได้เหลือจากการหักค่าใช้จ่ายมากขึ้น ข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนว่าเมื่อเกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นมีแนวโน้มที่จะนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นไปใช้คืนเงินกู้ที่ผ่านมา

3.6.2 ประเภทของสินเชื่อและแหล่งของสินเชื่อ

สินเชื่อที่เกษตรกรได้รับเป็นสินเชื่อเงินสดประมาณร้อยละ 98.25 ที่เหลือเป็นสินเชื่อในรูปแบบของสิ่งของ เช่น ปัจจัยการผลิตจำพวกเมล็ดพันธุ์และปุ๋ยเคมี เป็นต้น การที่บทบาทของสถาบันสินเชื่อทั้งของรัฐและเอกชนได้กระจายไปในภูมิภาคต่างๆ มากขึ้น ได้เป็นส่วนสำคัญต่อการให้สินเชื่อและส่วนมากจะจัดสินเชื่อให้กับเกษตรกรในรูปแบบของสินเชื่อเงินสด ซึ่งเกษตรกรมีความคล่องตัวมากกว่าในการนำไปจัดหาปัจจัยการผลิตที่ตนต้องการ

แหล่งสินเชื่อที่เกษตรกรได้ใช้บริการส่วนมากแล้วเป็นเงินกู้จากสถาบันสินเชื่อซึ่งได้แก่ธนาคารทั้งของรัฐและเอกชน โดยครัวเรือนเฉลี่ยร้อยละ 65.33 ใช้แหล่งเงินกู้จากธนาคารและสถาบันการเงิน (ภาพที่ 3.13) รองลงมาเฉลี่ยร้อยละ 26.20 ได้รับ สินเชื่อจากกลุ่มองค์กร สหกรณ์ การเกษตร กองทุน SML กองทุนหมู่บ้าน เป็นต้น การกู้ยืมจากญาติพี่น้อง เพื่อนบ้านและนายทุนในท้องถิ่นมีปรากฏอยู่บ้างแต่เป็นส่วนน้อยเฉลี่ยไม่เกินร้อยละ 7 ยกเว้นครัวเรือนในภาคกลางที่มีสัดส่วนของการกู้ยืมเงินจากญาติและนายทุนท้องถิ่นเกินกว่าร้อยละ 7 แต่อยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่าร้อยละ 10 (ตารางที่ 3.22)

ภาพที่ 3.13 เปรียบเทียบแหล่งเงินกู้ยืมต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50

ตารางที่ 3.22 ประเภทสินเชื่อและแหล่งเงินทุน ของครัวเรือนเกษตรกร ต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.ขนาดหนี้สินต้นปี(บาท/ครัวเรือน)	47,672	58,813	39,749	70,155	32,788
2. ประเภทสินเชื่อ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 เงินสด	98.25	98.74	98.95	97.48	96.02
2.2 สิ่งของ	1.75	1.26	1.05	2.52	3.98
3. แหล่งเงินกู้ยืม (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 ญาติ พี่น้อง เพื่อนบ้าน	4.25	1.98	4.37	6.29	5.65
3.2 เจ้าของที่ดิน นายทุน	1.99	2.15	2.14	2.37	0.12
3.3 ธนาคาร	65.33	69.43	61.69	64.21	70.09
3.4 กลุ่มองค์กร	26.2	24.51	31.02	21.92	22.06
3.5 อื่นๆ – นอกกระบบ	0.26	0.37	0.25	0.11	0.34
- ในระบบ	1.97	1.56	0.53	5.1	1.74

ที่มา: จากการสำรวจ

ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนถึงการขยายตัวของตลาดสินเชื่อของสถาบันได้เป็นอย่างดีและสะท้อนถึง โครงสร้างของตลาดสินเชื่อที่มีการแข่งขันกันมากขึ้นและได้ขจัดปัญหาความไม่สมบูรณ์ของตลาดสินเชื่อ ซึ่งในอดีตเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาจากญาติพี่น้องหรือนายทุนท้องถิ่นในชนบทให้ลดต่ำลงได้เป็นอย่างดี (อุทิศ นาคสวัสดิ์ 2501; พันธุม ดิษมณฑล, 2515; พันธุม ดิษมณฑล, 2516)

ความสามารถเข้าถึงแหล่งทุนในระบบเป็นประโยชน์อย่างสำคัญต่อเกษตรกรเพราะจะได้รับเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยที่ต่ำ การให้ความช่วยเหลือเงินกู้โดยผ่านทางระบบสถาบันจึงเป็นการช่วยบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนของเกษตรกรรายย่อยที่มีรายได้น้อยได้ในระดับหนึ่ง

3.6.3 การกู้ยืมเงินตามลักษณะการผลิตของครัวเรือน

ความต้องการการกู้ยืมของครัวเรือนเกษตรกรนั้นกระจายไปตามกลุ่มผู้ผลิตทางพืช ทางสัตว์ เนื่องจากครัวเรือนเกษตรกรในประเทศไทยส่วนใหญ่ประกอบกิจกรรมการผลิต โดยเฉพาะการผลิตพืชอาหาร ดังนั้นความต้องการกู้ยืมของเกษตรกรขึ้นอยู่กับกิจกรรมการผลิต ทั้งนี้พบว่าครัวเรือนเกษตรกรที่ผลิตพืชอาหารมีความต้องการเงินกู้ยืมในสัดส่วนร้อยละ 59.91 รองลงมาได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตพืชไม้ผลและไม่ยืนต้น ร้อยละ 16.66 กลุ่มผู้เลี้ยงปศุสัตว์ร้อยละ 13.03 ที่เหลือได้แก่ผู้ทำการประมงและการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ และอื่นๆ (ตารางที่ 3.23)

ตารางที่ 3.23 สัดส่วนของครัวเรือนเกษตรกรที่กู้ยืมเงินต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50 ตามลักษณะการผลิต เป็นรายภาค

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน) คิดเป็นร้อยละ	5,778,338 (100.00)	1,326,019 (22.95)	2,688,561 (46.53)	877,310 (15.18)	886,448 (15.34)
2.การกู้ยืมของครัวเรือนตามกลุ่มผู้ผลิต	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 พืชอาหาร	59.91	73.71	70.95	44.75	2.44
2.2 พืชไม่ผล ไม่ยืนต้น	16.66	7.87	7.12	24.85	79.01
3.3 ปศุสัตว์	13.03	9.79	18.92	10.58	10.65
4.4 ประมง	7.62	3.49	1.48	17.72	7.41
5.5 พืชอื่นๆ	2.78	5.14	1.53	2.1	0.49

ที่มา: จากการสำรวจ

3.6.4 วัตถุประสงค์ของการนำเงินกู้ไปใช้และหลักประกันเงินกู้

การนำเงินกู้ไปใช้ของครัวเรือนเกษตรกร พบว่าเกษตรกรนำเงินกู้ไปใช้ในกิจกรรมเพื่อการเกษตรและนอกการเกษตร สำหรับการใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมนอกการเกษตรนั้นคิดเป็นร้อยละ 38.34 และส่วนใหญ่ใช้ไปเพื่อการใช้จ่ายในครัวเรือน การใช้จ่ายเงินกู้เพื่อกิจกรรมการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 61.66 ในจำนวนนี้ร้อยละ 31.82 ใช้ในกิจกรรมอื่นๆ ในการเกษตร สำหรับการนำไปใช้เพื่อการจัดหาปุ๋ย สารเคมีการเกษตรและอุปกรณ์ การจัดซื้อพันธุ์พืชและพันธุ์สัตว์ การใช้ซ่อมและซื้ออุปกรณ์การเกษตร และซื้อที่ดินการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 13.65 5.86 4.78 และ 5.55 ตามลำดับ (ตารางที่ 3.24)

วัตถุประสงค์ของการนำเงินกู้ไปใช้ในแต่ละภูมิภาค มีความแตกต่างกันไปบ้าง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยสภาพแวดล้อมต่างๆ ในแต่ละภูมิภาค ในภาคใต้จะมีการใช้เงินกู้เพื่อกิจกรรมนอกการเกษตรสูงกว่าในกิจกรรมเพื่อการเกษตร ในภาคเหนือและภาคกลางมีการนำไปใช้เพื่อการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ สำหรับในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีการนำไปใช้เพื่อการเกษตรแม้จะมีในสัดส่วนที่สูงกว่าแต่การใช้จ่ายเพื่อกิจกรรมนอกการเกษตรยังมีอยู่สูงถึงร้อยละ 44.51

หลักประกันที่ใช้ในการขอกู้ยืมเงินนั้น ส่วนใหญ่เกษตรกรได้ใช้หลักทรัพย์เป็นหลักในการค้ำประกันเงินกู้คิดเป็นร้อยละ 51.37 รองลงมาได้แก่ บุคคล และกลุ่มค้ำประกันคิดเป็นร้อยละ 24.46 และ 23.56 ตามลำดับ นอกจากนี้ การใช้หลักทรัพย์เป็นหลักในการค้ำประกันมีอยู่ในสัดส่วนที่สูงในทุกภูมิภาคด้วยเช่นกัน

ตารางที่ 3.24 วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ หลักประกันเงินกู้ เงื่อนไขการชำระคืนและเหตุการณ์ค้างชำระของเงินกู้ต้นปี ปีเพาะปลูก 2549/50
เป็นรายภาค

หน่วย : ร้อยละ

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตรกร (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
คิดเป็นร้อยละ	(100.00)	(22.95)	(46.53)	(15.18)	(15.34)
2. วัตถุประสงค์การใช้เงินกู้ของเกษตรกร	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 ค่าซื้อพันธุ์พืชและสัตว์	5.86	7.21	6.48	4.54	2.88
2.2 ค่าปุ๋ย สารเคมี และอุปกรณ์	13.65	13.00	10.23	22.76	8.82
2.3 ค่าซ่อม/ สร้างเครื่องจักรเกษตร	4.78	4.14	3.69	8.28	3.15
2.4 ซื้อมีดดินการเกษตร	5.55	6.66	5.03	2.70	10.53
2.5 อื่นๆ เพื่อการเกษตร	31.82	43.01	30.06	31.13	10.84
2.6 อื่นๆ นอกการเกษตร	38.34	25.98	44.51	30.59	63.78
3. หลักประกันเงินกู้	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
3.1 บุคคล	24.46	16.11	28.91	24.34	31.53
3.2 กลุ่ม	23.56	37.88	23.69	13.83	3.70
3.3 หลักทรัพย์	51.37	44.86	47.08	61.18	64.72
3.4 ผลผลิต	0.61	1.15	0.32	0.65	0.05
4. เงื่อนไขสำหรับการชำระตามสัญญา	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
4.1 เงินต้นและดอกเบี้ย	94.95	95.92	95.66	91.26	97.22
4.2 รับเป็นผลผลิต	0.37	0.10	0.61	0.06	0.86
4.3 อื่นๆ	4.68	3.98	3.73	8.68	1.92
5. เหตุผลการค้างชำระ	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
5.1 ไม่ถึงกำหนด	41.90	37.64	36.11	47.98	70.80
5.2 รอการขายผลผลิต	1.78	0.35	1.53	3.36	4.02
5.3 นำรายได้ใช้ทางอื่นๆ	3.63	2.36	3.97	3.94	6.10
5.4 พืชผลเสียหาย	1.62	1.59	0.12	4.75	0.02
5.5 พักชำระหนี้	3.25	4.66	0.70	5.37	4.28
5.6 ปรับโครงสร้างหนี้	1.42	0.14	0.37	5.18	0.60
5.7 อื่นๆ	46.40	53.26	57.20	29.42	14.18

ที่มา: จากการสำรวจ

เงื่อนไขในการชำระเงินกู้นั้น ครัวเรือนเกษตรกรส่วนใหญ่ร้อยละ 94.95 รายงานว่าจะต้องชำระ
พร้อมดอกเบี้ย การชำระเป็นผลผลิตมีอยู่บ้างแต่ในสัดส่วนที่ต่ำ

สำหรับเหตุผลของการค้างชำระนั้น ถ้าไม่นับรวมเหตุผลอื่นๆ แล้ว ครั้วเรือนเกษตรส่วนใหญ่รายงานว่ายังไม่ครบกำหนดการชำระถึงร้อยละ 41.90 เหตุผลอื่นที่มีคำตอบที่ใกล้เคียงกันคือการรอขายผลผลิต นำรายได้ไปใช้ทางอื่น พืชผลเสียหายและได้รับการพักชำระหนี้ เป็นต้น

3.6.5 ความต้องการเงินทุนในต้นฤดูปลูกปีการเพาะปลูก 2550/51

ความต้องการเงินทุนในต้นฤดูปลูกปีการเพาะปลูก 2550/51 เกษตรกรรายงานว่ามีความต้องการเงินทุนเฉลี่ยร้อยละ 35.55 ส่วนอีกร้อยละ 64.45 รายงานว่าไม่ต้องการเงินทุน การมีรายได้เงินสดที่สูงของครั้วเรือนในภาคใต้ทำให้ครั้วเรือนส่วนใหญ่ในภูมิภาคนี้รายงานว่าไม่ต้องการเงินทุนสูงถึงร้อยละ 92.76 (ตารางที่ 3.25)

สำหรับจำนวนความต้องการเงินทุนกู้ยืมในช่วงต้นฤดูกาลเพาะปลูกปี 2550/51 เทียบกับจำนวนเงินที่ได้กู้ยืมระหว่างปีของปีที่ผ่านมา พบว่ามีจำนวนลดลง กล่าวคือในต้นฤดูกาลผลิตปีเพาะปลูก 2550/51 ครั้วเรือนเกษตรได้รายงานว่ามีความต้องการเงินลงทุนเฉลี่ยครั้วเรือนละ 17,119 บาท เทียบกับจำนวนเงินกู้ยืมระหว่างปีของปีเพาะปลูก 2549/50 ซึ่งมีจำนวนเฉลี่ยต่อครั้วเรือน 33,410 บาท

ในแต่ละภูมิภาคมีความต้องการเงินทุนมากน้อยแตกต่างกันไป โดยครั้วเรือนในภาคกลางซึ่งมีความหลากหลายของกิจกรรมการผลิตพืชและรวมถึงการปลูกพืชแบบเข้มข้น เนื่องจากมีพื้นที่ที่มีการชลประทานอยู่มากมีความต้องการการกู้ยืมเฉลี่ยครั้วเรือนละ 40,933 บาท ซึ่งสูงกว่าครั้วเรือนในภูมิภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ ครั้วเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ สำหรับครั้วเรือนในภาคใต้การมีรายได้เงินสดของครั้วเรือนหลังหักค่าใช้จ่ายในการอุปโภคบริโภคที่สูงเนื่องจากผลิตผลเกษตรที่มีราคาดี ทำให้ความต้องการกู้ยืมเงินของครั้วเรือนในภาคนี้มีต่ำสุดเฉลี่ยครั้วเรือนละ 4,995 บาท (ตารางที่ 3.25)

ความต้องการเงินทุนเพื่อใช้นอกการเกษตรมีเพียงร้อยละ 28.42 ในภาคใต้สัดส่วนของความต้องการเงินทุนเพื่อใช้นอกการเกษตรมีสูงถึงร้อยละ 55.94 ซึ่งมากกว่าความต้องการใช้เงินทุนเพื่อการเกษตร สำหรับในภาคกลางความต้องการเงินทุนเพื่อใช้ในการเกษตรมีสูงถึง ร้อยละ 83.53 (ภาพที่ 3.14)

แหล่งสินเชื่อที่เป็นที่ต้องการของครั้วเรือนส่วนมาก ได้แก่ แหล่งสินเชื่อที่เป็นสถาบันการเงินเฉลี่ยร้อยละ 95.74 ทั้งนี้เพราะการให้บริการสินเชื่อของสถาบันการเงินในปัจจุบันมีความสะดวกและคิดดอกเบี้ยในอัตราที่ต่ำแม้ว่าสถาบันการเงินจะต้องการสินทรัพย์เป็นหลักในการค้ำ

ประกันก็ตาม แต่หากเกษตรกรที่ไม่มีสินทรัพย์ก็ยังสามารถใช้กลุ่มในการค้ำประกันได้ โดยเฉพาะการกู้ยืมจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ หรือจากสหกรณ์การเกษตร เป็นต้น

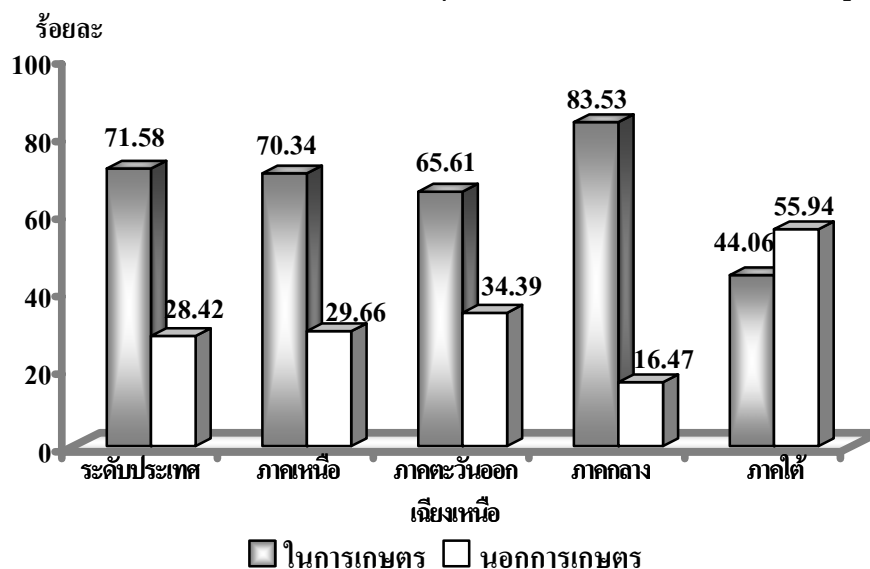
ตารางที่ 3.25 ความต้องการเงินทุน ปริมาณเงินทุน และวัตถุประสงค์ของการใช้เงินทุนของครัวเรือนเกษตรต้นปี ปีเพาะปลูก 25450/51 เป็นรายภาค

หน่วย : บาทต่อครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1.จำนวนครัวเรือนเกษตร (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
คิดเป็นร้อยละ	(100.00)	(22.95)	(46.53)	(15.18)	(15.34)
2.ความต้องการเงินทุน (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
2.1 ต้องการ	35.55	21.14	45.29	56.11	7.24
2.2 ไม่ต้องการ	64.45	78.86	54.71	43.89	92.76
3.จำนวนเงินทุนที่ต้องการ(บาท/ครัวเรือน)	17,119	8,564	17,564	40,933	4,995
4.ความต้องการเงินทุนจำแนกใน-นอกการเกษตร (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
4.1 ในทางการเกษตร	71.58	70.34	65.61	83.53	44.06
4.2 นอกการเกษตร	28.42	29.66	34.39	16.47	55.94
5.ความต้องการเงินทุนจำแนกใน-นอกสถาบัน (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
5.1 ในสถาบัน	95.74	97.49	98.27	91.73	96.68
5.2 นอกสถาบัน	4.26	2.51	1.73	8.27	3.32
6.ความต้องการเงินทุนตามวัตถุประสงค์หลัก (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
6.1 พืชอาหาร	70.85	65.06	81.99	64.95	0.55
6.2 พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	10.64	16.14	4.03	13.95	38.35
6.3 ปศุสัตว์	8.68	5.58	10.63	7.71	17.21
6.4 ประมง	6.45	0.83	1.36	11.17	43.89
6.5 อื่นๆ	3.38	12.39	1.99	2.22	-
7.ความต้องการเงินทุนตามระยะเวลา (ร้อยละ)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
7.1 ระยะสั้น < 1 ปี	85.65	72.66	86.34	93.60	40.84
7.2 ระยะปานกลาง > 1 -< 5 ปี	5.31	4.61	5.49	3.66	20.98
7.3 ระยะยาว < 5 ปี	9.04	22.73	8.17	2.74	38.18

ที่มา: จากการสำรวจ

ภาพที่ 3.14 เปรียบเทียบความต้องการเงินทุนใน-นอกการเกษตร ต้นปี ปีเพาะปลูก 2550/51

สำหรับความต้องการเงินลงทุนตามกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรของครัวเรือนนั้น พบว่าครัวเรือนที่ประกอบกิจกรรมในการผลิตพืชอาหารมีสัดส่วนของความต้องการเงินลงทุนสูงกว่าครัวเรือนที่ประกอบกิจกรรมทางการเกษตรอื่นๆ ยกเว้นครัวเรือนในภาคใต้ที่มีความต้องการเงินลงทุนเพื่อการประมงในระดับที่สูงกว่ากิจกรรมการเกษตรอื่นๆ

นอกจากนี้ ครัวเรือนส่วนใหญ่มีความต้องการสินเชื่อในระยะสั้นไม่เกิน 1 ปี ถึงร้อยละ 85.65 อย่างไรก็ตาม ในภาคใต้ครัวเรือนส่วนใหญ่กลับมีความต้องการเงินลงทุนระยะปานกลางและระยะยาวรวมกันถึงร้อยละ 59.16 ทั้งนี้อาจเป็นไปได้ที่ครัวเรือนในภูมิภาคนี้เป็นการลงทุนในการปลูกไม้ยืนต้นที่มีระยะเวลามากกว่า 1 ปี จึงจะเก็บเกี่ยวได้ ซึ่งหากเปรียบเทียบกับภาคกลางและภาคตะวันออกเฉียงเหนือซึ่งส่วนมากเป็นการผลิตพืชอายุสั้นความต้องการสินเชื่อของเกษตรกรจึงเป็นสินเชื่อระยะสั้น เป็นสำคัญ

3.7 ประชากรเกษตรและการมีงานทำของประชากรเกษตรของครัวเรือนเกษตร

ประชากรในภาคการเกษตรในที่นี้พิจารณาจากการนำเอาสมาชิกในครัวเรือนที่อยู่ประจำในครัวเรือนตลอดปีการเพาะปลูก รวมกับจำนวนสมาชิกครัวเรือนที่ย้ายเข้ามาในช่วงปีเพาะปลูก และสมาชิกในครอบครัวที่เคลื่อนย้ายออกจากครัวเรือนเป็นการชั่วคราว ซึ่งเมื่อรวมสมาชิกในครัวเรือนทั้ง 3 กลุ่มนี้เข้าด้วยกัน พบว่าในปีเพาะปลูก 2549/50 มีจำนวนประชากรเกษตรของประเทศ 22,723,885 คน หากเทียบกับจำนวนแรงงานเกษตรในปีเพาะปลูก 2544/45 ซึ่งมีจำนวน 25,040,707 คน (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร 2546) แล้ว กล่าวได้ว่ามีจำนวนประชากรเกษตรเปลี่ยนแปลงลดลงร้อยละ 9.25 หรือลดลงร้อยละ 1.92 ต่อปี (ตารางที่ 3.26) การลดลงของ

ประชากรเกษตรดังกล่าวเป็นที่คาดกันว่าจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการผลิตของภาคการเกษตรตามมา

ตารางที่ 3.26 จำนวนประชากรเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เมื่อเทียบกับปีเพาะปลูก 2544/45

หน่วย : คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ประชากรเกษตรปีการเพาะปลูก 2549/50	22,723,885	5,086,086	10,836,206	3,519,445	3,282,148
ประชากรเกษตรปีการเพาะปลูก 2544/45	25,040,707	5,210,899	12,455,906	3,691,915	3,681,987
เปลี่ยนแปลงลดลง	(2,316,822)	(124,813)	(1,619,700)	(172,470)	(399,839)
อัตราการเปลี่ยนแปลง	-9.25	-2.40	-13.00	-4.67	-10.86
อัตราการเปลี่ยนแปลงเฉลี่ยต่อปี	-1.92	-0.48	-2.75	-0.95	-2.27

ที่มา ปีการเพาะปลูก 2549/50 จากการสำรวจ สำหรับปีการเพาะปลูก 2544/45 จากสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2546)

ภาคที่มีประชากรเกษตรลดลงมากที่สุดได้แก่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งลดลงร้อยละ 2.75 ต่อปี รองลงมาได้แก่ภาคใต้ลดลงร้อยละ 2.27 ต่อปี สำหรับภาคกลางและภาคเหนือมีอัตราการลดลงเฉลี่ยต่อปีต่ำคิดเป็นร้อยละ 0.95 และ 0.48 ตามลำดับ การเปลี่ยนแปลงลดลงของประชากรแรงงานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือในอัตราที่สูงนั้นอาจเป็นผลจากโอกาสในการสร้างรายได้จากอาชีพการเกษตรในภูมิภาคดังกล่าวมีจำกัด ทำให้ประชากรเกษตรและแรงงานเกษตรจำนวนไม่น้อยเคลื่อนย้ายออกไปหางานทำในเมืองหรือในกรุงเทพฯ เป็นสำคัญ สำหรับในภาคใต้แม้จะมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติและผลผลิตจากยางพาราและปาล์มน้ำมันจะมีราคาดีและให้รายได้ที่สูงกับครัวเรือน แต่ความไม่สงบของสามจังหวัดภาคใต้ในช่วงเวลาที่ผ่านมาอาจจะเป็นเหตุผลสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายประชากรเกษตรออกจากภูมิภาคทำให้มีอัตราการเปลี่ยนแปลงของประชากรที่ค่อนข้างสูง

จากจำนวนประชากรเกษตรในปีเพาะปลูก 2549/50 พบว่า เป็นแรงงานเกษตรที่มีอายุระหว่าง 16-64 ปี เป็นผู้อยู่ประจำในครัวเรือนมีจำนวนรวมกัน 15,842,274 คน ในจำนวนนี้กระจายอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุดร้อยละ 46.96 รองลงมาได้แก่ภาคเหนือ ภาคกลางและภาคใต้ คิดเป็นร้อยละ 22.88 15.70 และ 14.46 ตามลำดับ

สำหรับอัตราค่าจ้างแรงงานในภาคการเกษตรนั้นโดยเฉลี่ยทั้งประเทศมีอัตราค่าจ้างแรงงานวันละ 129 บาท อัตราค่าจ้างแรงงานเกษตรในภาคกลางวันละ 149 บาท ซึ่งสูงกว่าภาคอื่นๆ ส่วนภาคเหนือจะมีอัตราค่าจ้างแรงงานต่ำที่สุดวันละ 113 บาท (ตารางที่ 3.27)

ตารางที่ 3.27 จำนวนแรงงานเกษตรและอัตราค่าจ้างแรงงานเกษตรในปีเพาะปลูก 2549/50

หน่วย : คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
จำนวนแรงงานเกษตร(อายุ 16-64ปี) ปีการเพาะปลูก 2549/50	15,842,274	3,624,190	7,440,054	2,486,986	2,291,044
การกระจายแรงงานในแต่ละภาค(ร้อยละ)	100	22.88	46.96	15.7	14.46
อัตราค่าจ้างแรงงานเฉลี่ย (บาทต่อวัน)	129	113	134	149	120

ที่มา จากการสำรวจ

แรงงานเกษตรที่อยู่ประจำในครัวเรือนประกอบด้วยกลุ่มแรงงานผู้มีงานทำและกลุ่มแรงงานผู้ไม่มีงานทำ ทั้งนี้แรงงานเกษตรผู้ไม่มีงานทำในภาพรวมมีจำนวน 515,570 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 3.25 ซึ่งอยู่ในระดับที่ต่ำ ทั้งนี้อัตราของแรงงานเกษตรผู้ไม่มีงานทำในภาคใต้อยู่ในระดับที่สูงกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือตามลำดับ (ตารางที่ 3.28)

หากเปรียบเทียบอัตราการว่างงานของแรงงานเกษตรในปีเพาะปลูก 2544/45 ซึ่งมีอัตราการว่างงานของแรงงานเกษตรร้อยละ 6.04 แล้ว จะเห็นว่าการที่จำนวนแรงงานเกษตรได้ลดลงนั้นได้มีผลต่อการว่างงานของแรงงานเกษตรในอัตราที่ลดลง

ตารางที่ 3.28 จำนวนแรงงานเกษตรผู้มีงานทำและผู้ไม่มีงานทำ ในปีเพาะปลูก 2549/50

หน่วย : คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
จำนวนแรงงานเกษตร(อายุ 16-64ปี) ปีการเพาะปลูก 2549/50	15,842,274	3,624,190	7,440,054	2,486,986	2,291,044
จำนวนแรงงานเกษตรผู้มีงานทำ	15,326,704	3,530,477	7,198,984	2,398,941	2,198,302
จำนวนแรงงานเกษตรผู้ไม่มีงานทำ	515,570	93,713	241,070	88,045	92,742
ร้อยละของผู้ว่างงาน	3.25	2.59	3.24	3.54	4.05

ที่มา จากการสำรวจ

บทที่ 4

สรุปและเสนอแนะ

4.1 สรุป

ครัวเรือนเกษตรเป็นรากฐานที่สำคัญของเศรษฐกิจชนบทไทย การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนเกษตรทั่วประเทศ ในปีเพาะปลูก 2549/50 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานของครัวเรือนเกษตรและรวมถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรที่ประมาณการได้ในปีดังกล่าวมีจำนวน 5.78 ล้านครัวเรือน จำนวนครัวเรือนดังกล่าวได้ลดลงเล็กน้อยจากจำนวน 5.79 ล้านครัวเรือนในปีเพาะปลูก 2547/48 นอกจากนี้ยังพบว่าขนาดของครัวเรือนเกษตรได้ลดลงมาเป็นลำดับจาก 4.75 คนต่อครัวเรือนในปีเพาะปลูก 2541/42 ลดลงเป็น 4.05 คนต่อครัวเรือนในปีเพาะปลูก 2547/48 และในปีเพาะปลูก 2549/50 ได้ลดลงเล็กน้อยเหลือ 3.95 คนต่อครัวเรือน นอกจากขนาดของครัวเรือนจะเล็กลงแล้ว จำนวนแรงงานเกษตรในครัวเรือนก็ได้ลดน้อยถอยลงตามไปด้วย โดยมีขนาดของแรงงานลดลงจาก 3.43 คนต่อครัวเรือน ในปีเพาะปลูก 2541/42 เหลือ 2.75 คนต่อครัวเรือนในปีเพาะปลูก 2549/50 ลักษณะดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นว่าแรงงานจ้างและแรงงานในครัวเรือนของภาคการเกษตรกำลังจะขาดแคลนและจะนำไปสู่การกดดันค่าจ้างแรงงานให้เพิ่มสูงขึ้น ไปพร้อมๆ กับการที่ภาคการเกษตรของไทยจะต้องพึ่งพาแรงงานเครื่องจักรกลการเกษตรเข้ามาแทนที่แรงงานคนมากขึ้น

การถือครองที่ดินของครัวเรือนเกษตรพบว่ามีความหนาแน่นที่ถือครองเฉลี่ย 22.52 ไร่ต่อครัวเรือน ซึ่งได้มีแนวโน้มลดลงเล็กน้อยจากปีเพาะปลูก 2547/48 ครัวเรือนที่ได้รับการสำรวจนี้ประมาณครึ่งหนึ่งเป็นครัวเรือนที่ประกอบอาชีพทำนา ทั้งนี้ในภาคกลางครัวเรือนเกษตรจะมีขนาดถือครองที่ดินสูงกว่าภาคอื่นๆ สำหรับการกระจายตัวของครัวเรือนเกษตรตามขนาดของฟาร์มนั้นพบว่าครัวเรือนมีขนาดฟาร์มในระดับ ไม่เกิน 20 ไร่เกินกว่าครึ่งหนึ่งของครัวเรือนเกษตรทั้งหมด นอกจากนี้ ยังพบว่า ครัวเรือนเกษตรร้อยละ 72.43 มีที่ดินอยู่ในพื้นที่นาข้าวและไม่มีชลประทาน ครัวเรือนที่อยู่ในพื้นที่ชลประทานมีเพียงร้อยละ 27.57 เท่านั้น ส่วนใหญ่เป็นครัวเรือนในภาคกลาง และจากการที่ภาคกลางมีพื้นที่ชลประทานในสัดส่วนที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นๆ ทำให้ดัชนีการเพาะปลูกพืช MCI ในภาคกลางสูงมากกว่าภาคอื่นๆ รองลงมาได้แก่ภาคเหนือ ส่วนภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ซึ่งในกรณีที่ดัชนี MCI ต่ำกว่าร้อยละ 100 แสดงถึงการใช้ที่ดินในการเพาะปลูกไม่เต็มที่และต้องปล่อยให้ส่วนหนึ่งเป็นที่ว่างเปล่า

สภาพการถือครองที่ดินพบว่าครัวเรือนเกษตรส่วนมากถือครองที่ดินโดยเป็นเจ้าของในสัดส่วนที่สูง ครัวเรือนที่เช่าที่ดินมีอยู่บ้างแต่มีสัดส่วนไม่มากนัก นอกจากนี้ ครัวเรือนส่วนใหญ่หรือประมาณร้อยละ 48 ถือครองที่ดินโดยมีกรรมสิทธิ์ในรูปของโฉนด ที่เป็นเอกสารสิทธิ์อื่นๆ มีสัดส่วนประมาณร้อยละ 25 ครัวเรือนที่เป็นผู้เช่ามีอยู่ประมาณร้อยละ 19 และส่วนมากเป็นครัวเรือนในภาคกลาง ทั้งนี้เพราะเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วอันเป็นผลจากการอยู่ในรัศมีของเมืองหลวงและรวมถึงการมีเครือข่ายของการคมนาคมและระบบชลประทานที่สะดวกทำให้มีการขายสิทธิ์และเปลี่ยนแปลงกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดินในภาคกลางค่อนข้างสูง

จากการวิเคราะห์สถานภาพทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตร พบว่าครัวเรือนที่ได้รับการสำรวจในปีเพาะปลูก 2549/50 มีรายได้เงินสดจากการเกษตรเฉลี่ยครัวเรือนละ 114,631 บาท ครัวเรือนในภาคกลางมีรายได้เงินสดทางการเกษตรมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ครัวเรือนในภาคใต้ อย่างไรก็ตาม หากเปรียบเทียบครัวเรือนในภาคเหนือกับครัวเรือนในภาคกลาง พบว่าครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เงินสดจากการเกษตรเพียงครึ่งหนึ่งของครัวเรือนในภาคกลาง และครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีรายได้เงินสดทางการเกษตรน้อยกว่าครัวเรือนในภาคกลางเกือบ 4 เท่า รายได้เงินสดทางการเกษตรดังกล่าวส่วนมากเป็นรายได้เงินสดจากพืชประมาณร้อยละ 70 ของรายได้เงินสดทางการเกษตร รายได้จากสัตว์มีสัดส่วนเพียงประมาณร้อยละ 15 และที่เหลือเป็นรายได้อื่นๆ ทางทางการเกษตร

สำหรับรายจ่ายเงินสดทางการเกษตร พบว่าครัวเรือนเกษตรมีรายจ่ายเฉลี่ยครัวเรือนละ 64,261 บาท ทั้งนี้แยกเป็นรายจ่ายเงินสดทางพืชร้อยละ 66.64 รายจ่ายทางสัตว์ร้อยละ 18.46 และรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ ร้อยละ 14.90 รายจ่ายเงินสดทางการเกษตรของครัวเรือนในภาคกลางมีสูงสุด รองลงมาได้แก่ครัวเรือนในภาคเหนือ สำหรับครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้มีรายจ่ายเงินสดทางเกษตรต่ำ หรือเพียง 1 ใน 4 และ 1 ใน 3 ของครัวเรือนในภาคกลาง ตามลำดับ

สัดส่วนที่สำคัญของรายจ่ายทางพืชได้แก่ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรเฉลี่ยร้อยละ 52.63 และอีกร้อยละ 47.37 เป็นค่าจ้างแรงงานคนและเครื่องจักร ส่วนสัดส่วนของค่าใช้จ่ายทางสัตว์จะเป็นค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตรเฉลี่ยร้อยละ 93.53 ซึ่งส่วนมากเป็นค่าอาหารสัตว์ ในส่วนที่เป็นค่าแรงงานคนและเครื่องจักรมีเพียงร้อยละ 6.47 สำหรับรายจ่ายเงินสดทางการเกษตรอื่นๆ ส่วนมากเป็นรายจ่ายเกี่ยวกับกิจกรรมในฟาร์มเป็นสำคัญ เช่นการซื้อวัสดุมาแปรรูป การซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ที่เกี่ยวกับการแปรรูป เป็นต้น

ครัวเรือนเกษตรมีรายได้เงินสดหลังหักรายจ่ายที่เป็นเงินสดแล้ว หรือรายได้เงินสดทางการเกษตรสุทธิเฉลี่ยครัวเรือนละ 50,370 บาท การที่พื้นที่ในภาคใต้มีระดับราคาขายพาราและ

ราคาปาล์มน้ำมันที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วง 1-2 ปีที่ผ่านมาทำให้ครัวเรือนเกษตรกรในภาคใต้มีรายได้เงินสดสุทธิทางการเกษตรสูงกว่าครัวเรือนเกษตรกรในภาคอื่นๆ หรือเฉลี่ยครัวเรือนละ 110,565 บาท รองลงมาได้แก่ครัวเรือนในภาคกลาง ส่วนครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือมีรายได้เงินสดสุทธิจากการเกษตรเฉลี่ยเพียงประมาณ 1 ใน 4 และ 1 ใน 2 ของครัวเรือนในภาคใต้ ตามลำดับ

สำหรับรายได้เงินสดนอกการเกษตรของครัวเรือน จะเป็นรายได้จากการให้บริการนอกการเกษตร การทำกำไรจากกิจกรรมการค้าปลีกและรวมถึงกิจกรรมเกี่ยวกับหัตถกรรมและอุตสาหกรรมในครัวเรือน โดยเฉลี่ยแล้วครัวเรือนมีรายได้ดังกล่าวครัวเรือนละ 78,866 บาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 91.17 เป็นรายได้เงินสดจากนอกการเกษตรนอกฟาร์มและนอกการเกษตรอื่นๆ ที่เหลืออีกร้อยละ 8.83 เป็นรายได้เงินสดจากนอกการเกษตรในฟาร์ม ข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ารายได้เสริมของครัวเรือนเกษตรส่วนใหญ่มาจากกิจกรรมทางเศรษฐกิจนอกฟาร์ม ดังนั้นการสร้างงานในชนบท การสนับสนุนให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมในชนบท และรวมถึงการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนจะมีบทบาทสำคัญต่อการเสริมสร้างรายได้ให้กับครัวเรือนเกษตรกรตามมา สัดส่วนความสำคัญของรายได้เงินสดนอกการเกษตรนอกฟาร์มนี้มีความสำคัญในทุกภูมิภาค ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 78.30 รองลงมาได้แก่ ภาคกลาง ภาคเหนือ และภาคใต้ ทั้งนี้ในภาคกลางจะมีรายได้เงินสดนอกการเกษตรสูงที่สุดครัวเรือนละ 102,604 บาท รองลงมาได้แก่ ภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ ตามลำดับ

ครัวเรือนเกษตรกรในฐานะที่เป็นผู้บริโภค พบว่ามีรายจ่ายในการบริโภคและอุปโภคของครัวเรือนรวมกันเฉลี่ยครัวเรือนละ 84,465 บาท ในจำนวนนี้ร้อยละ 29.78 เป็นค่าใช้จ่ายในการบริโภค และอีกร้อยละ 70.22 เป็นค่าใช้จ่ายในการอุปโภค โดยในแต่ละภูมิภาคจะมีขนาดของค่าใช้จ่ายในการบริโภคและอุปโภคแตกต่างกันไปบ้าง ภาคกลางและภาคใต้จะมีค่าใช้จ่ายในการบริโภคสูงกว่าภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในกลุ่มของค่าใช้จ่ายในการบริโภค ค่าใช้จ่ายในการจัดหาอาหารนับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะอาหารเป็นพื้นฐานของชีวิตที่ทุกครัวเรือนจำเป็นต้องจัดหาเพื่อหลักประกันความมั่นคงด้านอาหารของครัวเรือน

ครัวเรือนเกษตรกรมีรายได้เงินสดมากกว่ารายจ่ายเพื่อการบริโภคและอุปโภคครัวเรือนละ 44,771 บาท หรือ 11,334 บาทต่อคนในครอบครัว ในแต่ละภูมิภาคจะมีความแตกต่างกันในค่าเฉลี่ยเงินสดคงเหลือจากการบริโภค กล่าวคือ ครัวเรือนในภาคใต้จะมีเงินสดคงเหลือจากการบริโภคมากกว่าภาคอื่น ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีเงินสดคงเหลือประมาณ 1 ใน 3 และ 1 ใน 2 ของครัวเรือนในภาคใต้ ตามลำดับ เนื่องจากพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาคใต้ได้ใช้ประโยชน์ในการเพาะปลูกยางพาราและปาล์มน้ำมัน การที่ราคายางและราคาปาล์มน้ำมันที่ปรับตัวสูงขึ้น ได้มีส่วนสำคัญต่อการสนับสนุนให้ครัวเรือนในภูมิภาคนี้มี

รายได้คงเหลือสูงกว่ารายได้เงินสดของครัวเรือนในภูมิภาคอื่นๆ สำหรับในภาคกลาง การมี
โอกาสใช้พื้นที่ดินแบบเข้มข้นโดยเฉพาะการทำนาสองครั้งและการมีพื้นที่ชลประทานในสัดส่วน
ที่สูงได้เป็นปัจจัยสนับสนุนต่อการมีรายได้เงินสดเหลือใช้จากการบริโภคมากในระดับหนึ่งด้วย
เช่นกัน และเป็นอันดับสองรองจากครัวเรือนในภาคใต้

มูลค่าของทรัพย์สินปลายฤดูเพาะปลูก 2549/50 มีมูลค่าเฉลี่ยครัวเรือนละ 1,298,266
บาท โดยครัวเรือนเกษตรในภาคกลางมีมูลค่าสินทรัพย์รวมเฉลี่ยสูงกว่าในภูมิภาคอื่นๆ
รองลงมาได้แก่ครัวเรือนในภาคใต้ สำหรับภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีมูลค่า
ทรัพย์สินเฉลี่ยเพียงหนึ่งในสามของมูลค่าทรัพย์สินในภาคกลาง ในทุกภูมิภาคมูลค่าทรัพย์สิน
คงที่จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของมูลค่าทรัพย์สินและรองลงมาได้แก่มูลค่าทรัพย์สินนอก
การเกษตร ส่วนที่เป็นทรัพย์สินดำเนินงานและทรัพย์สินหมุนเวียนมีจำนวนรวมกันประมาณ 1
ใน 10 ของทรัพย์สินรวม ลักษณะดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนถึงการสะสมทุนในภาคเกษตรของ
ไทยซึ่งมีองค์ประกอบของทรัพย์สินคงที่เป็นสำคัญ

ขนาดหนี้สินของครัวเรือน เมื่อเริ่มต้นปีเพาะปลูก 2549/50 มีเฉลี่ยครัวเรือนละ 47,672
บาท ครัวเรือนเกษตรในภาคกลางมีขนาดหนี้สินมากที่สุด รองลงมาได้แก่ครัวเรือนในภาคเหนือ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคใต้ ตามลำดับ สำหรับการกู้ยืมเงินของครัวเรือนในระหว่างปี
เฉลี่ยครัวเรือนละ 33,410 บาท เกษตรกรทุกภาคมีการชำระคืนเงินกู้ได้มากกว่าการกู้ยืม
ระหว่างปี ทั้งนี้เพราะระดับราคาสินค้าเกษตรที่ปรับตัวสูงขึ้นทำให้เกษตรกรมีรายได้เหลือจาก
การหักค่าใช้จ่ายมากขึ้น ข้อมูลดังกล่าวเป็นเครื่องสะท้อนว่าเมื่อเกษตรกรมีรายได้สูงขึ้นมี
แนวโน้มที่จะนำรายได้ที่เพิ่มขึ้นนั้นไปใช้คืนเงินกู้ที่ผ่านมา

4.2 ข้อเสนอแนะ

เป็นที่ตระหนักดีว่าครัวเรือนเกษตรเป็นหน่วยผลิตที่สำคัญของการผลิตทางการเกษตร
และในขณะเดียวกันก็เป็นหน่วยในการบริโภคที่สำคัญ การสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของ
ครัวเรือนเกษตรให้เข้มแข็ง จะเป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการเติบโตขยายตัวของเศรษฐกิจ
ชนบทไทย ซึ่งแนวนโยบายที่สำคัญอันจะนำไปสู่การเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับครัวเรือน
เกษตร มีข้อเสนอแนะดังนี้

(1) เนื่องจากภาวะการขาดแคลนแรงงานในภาคการเกษตรนับวันจะทวีความรุนแรงเพิ่ม
มากขึ้น ปัญหาดังกล่าวหากไม่ได้รับการแก้ไข นอกจากจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและการ
จัดการฟาร์มแล้ว ยังอาจจะส่งผลกระทบต่อการใช้ประโยชน์ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกลดลง
ตามมาอีกด้วย แนวทางแก้ไขในเรื่องนี้เห็นควรสนับสนุนให้เกิดการใช้เครื่องจักรกลการเกษตร
มาทดแทนในกิจกรรมการผลิตต่างๆ ในฟาร์ม ทั้งนี้อาจจะดำเนินการโดยการจัดหาสินเชื่อระยะ

ปานกลางและระยะยาวในอัตราดอกเบี้ยต่ำเพื่อให้เกษตรกรได้กู้ไปใช้ในการจัดหาเครื่องมือและเครื่องจักรกลมาใช้ในงานฟาร์ม นอกจากนี้ควรเร่งสนับสนุนและพัฒนาระบบตลาดการให้บริการเครื่องจักรกลการเกษตรเพื่อให้เกษตรกรสามารถเรียกหาและใช้บริการได้ในเวลาที่ต้องการ ตามความจำเป็น

(2) เร่งสนับสนุนและเสริมสร้างเครือข่ายของความร่วมมือในระดับชุมชนให้เข้มแข็ง เพราะจะเป็นเครื่องมือให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่สำคัญ ไปพร้อมๆ กับการถ่ายทอดเทคโนโลยีสมัยใหม่ อันนำไปสู่การเสริมสร้างรายได้และการประหยัดต้นทุน ในระบบการผลิต และรวมถึงการรองรับกับความเป็นพลวัตของตลาดสินค้าเกษตรและการขาดเสถียรภาพของระบบราคาสินค้า

(3) การมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ครัวเรือนเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่ขาดเอกสารสิทธิ์ที่แสดงสิทธิการครอบครองและการใช้ประโยชน์ การจัดให้มีเอกสารสิทธิ์ในที่ดินที่รกร้างว่างเปล่าแล้วให้เกษตรกรได้เข้าทำประโยชน์จะเป็นการเกื้อหนุนและเสริมสร้างฐานะทางเศรษฐกิจของครัวเรือนเกษตรกรในกลุ่มนี้ให้มีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

(4) เนื่องจากทรัพยากรน้ำเป็นปัจจัยที่สำคัญสำหรับการประกอบการเกษตร การเร่งจัดหาแหล่งน้ำเพื่อให้เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำได้กว้างขวางยิ่งขึ้น นอกจากจะช่วยลดความเสี่ยงในกระบวนการผลิตของเกษตรกร เนื่องจากความแปรปรวนของสภาพดินฟ้าอากาศแล้ว การมีแหล่งน้ำจะสนับสนุนให้เกษตรกรเกิดการปรับเปลี่ยนในโครงสร้างของการผลิตและสร้างรายได้เสริมจากกิจกรรมการผลิตทางการเกษตรตามมา

(5) เพื่อเป็นฐานรองรับภาวะการแข่งขันในทางการค้าภายใต้การก้าวเข้าสู่นโยบายการค้าเสรีขององค์การการค้าโลก การเร่งเสริมสร้างและพัฒนาระบบตลาดกลางสินค้าเกษตรให้เกิดความเข้มแข็งและกระจายไปในแหล่งการผลิตของภูมิภาคต่างๆ จะเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาในมาตรฐานและคุณภาพของสินค้า ระดับราคาที่เกษตรกรจะได้รับ และรวมถึงการปรับตัวในภาคการผลิตให้เกิดเป็นห่วงโซ่มูลค่า

(6) เนื่องจากครัวเรือนเกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่ตกอยู่ในภาวะยากจนและเป็นหนี้สิน การเร่งหาทางฟื้นฟูเพื่อให้ครัวเรือนในกลุ่มยากจนนี้ ได้มีโอกาสเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเองไปพร้อมๆ กับการฝึกฝนให้เกษตรกรได้พึ่งตนเองตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ย่อมจะช่วยเกื้อหนุนให้เกษตรกรได้เพิ่มรายได้และลดรายจ่ายให้กับครัวเรือนตามมา

เอกสารอ้างอิง

พันธุ์ม ดิษยมณฑล (2515) “สินเชื่อเกษตรกรในภาคเหนือ ประเทศไทย” คณะเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พันธุ์ม ดิษยมณฑล (2516) “สินเชื่อเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย”
คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2540) แผนปฏิบัติการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์
ในช่วง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (2540-2544)

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2546) รายงานผลการศึกษาภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือน
และแรงงานเกษตรปีเพาะปลูก 2544/2545

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2549) รายงานผลการศึกษาภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือน
เกษตรและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2547/48

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (2550) ข้อมูลชีวิตเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย
ปี 2550

อุทิศ นาคสวัสดิ์ (2501) ภาวะหนี้สินของชาวนาและการค้าข้าว ในภาคกลาง ประเทศไทย
พ.ศ. 2500-2501 กองเศรษฐกิจการเกษตร สำนักปลัดกระทรวงกระทรวงเกษตร

Isvilanonda, S.; Ahmad, A.; and Hossain, M. (200). “Recent changes in Thailand’s
rural economy”, a paper presented at Third Conference of Asian Society of
Agricultural Economists held on October 18,20, 2002, Jaipur, India.

Kay, R. D. and Edwards, W. (1994) **Farm Management** (New York: McGraw-Hill, Inc).

ภาคผนวก

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
1. รายได้เงินสดเกษตรกรในไร่นา(บาท/ครัวเรือน)	114,631	125,109	57,481	231,349	156,774
ทางพืช	89,182	106,910	39,477	165,691	137,698
พืชข้าว	33,470	50,333	19,601	80,733	2,645
พืชไร่	5,942	15,507	3,623	4,386	54
พืชโรงงาน	14,404	13,375	11,828	37,961	16
พืชน้ำมัน	419	1,145	140	582	6
พืชเส้นใย	40	40	47	62	0
พืชผัก	6,071	12,982	1,922	11,401	2,938
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	159	417	21	348	2
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	28,073	11,275	1,914	30,200	132,034
พืชอื่นๆ	604	1,836	381	18	3
ทางสัตว์	18,253	16,145	7,693	59,194	12,914
ปศุสัตว์	12,194	12,752	4,694	40,954	5,642
สัตว์น้ำ	6,059	3,393	2,999	18,240	7,272
รายได้เงินสดเกษตรกรอื่นๆ	7,196	2,054	10,311	6,464	6,162
2. รายจ่ายเงินเกษตรกรในไร่นา (บาท / ครัวเรือน)	64,261	80,323	34,089	150,695	46,209
ทางพืช	42,825	56,032	23,440	91,443	33,749
แรงงาน	20,282	24,062	13,415	36,853	19,053
ดำเนินงาน	22,543	31,970	10,025	54,590	14,696
ทางสัตว์	11,862	9,059	5,309	41,282	6,815
แรงงาน	767	268	666	1,988	613
ดำเนินงาน	11,095	8,791	4,643	39,294	6,202
รายจ่ายเงินสดเกษตรกรอื่นๆ	9,574	15,232	5,340	17,970	5,645
ตัวชี้วัดการประกอบการผลิตทางเกษตร					
3. รายได้เงินสดสุทธิเกษตรกร (Net cash farm income)	50,370	44,786	23,392	80,654	110,565
4. รายได้เงินสดนอกไร่นา	78,866	62,828	76,736	102,604	85,824
รายได้เงินสดนอกเกษตร ในฟาร์ม	6,964	6,481	6,581	9,029	6,808
รายได้เงินสดนอกเกษตร นอกฟาร์ม	58,193	43,667	60,083	77,276	55,303
รายได้เงินสดนอกเกษตรอื่นๆ	13,709	12,680	10,072	16,299	23,713
ตัวชี้วัดเศรษฐกิจครัวเรือนเกษตรกร					
5. รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน(Net cash family income)	129,236	107,614	100,128	183,258	196,389
6. รวมรายจ่ายเงินสดนอกไร่นา	84,465	80,807	64,518	120,316	114,954
บริโภค	25,150	25,018	18,888	35,846	33,753
อุปโภค และอื่นๆ	59,315	55,789	45,630	84,470	81,201
7. เงินสดคงเหลือก่อนหักชำระหนี้	44,771	26,807	35,610	62,942	81,435
8. ขนาดครัวเรือน (คน/ครัวเรือน)	3.95	3.85	4.04	4.05	3.70
10. รายจ่ายเงินสดครัวเรือน(บริโภค-อุปโภค)(บาท/คน/ปี)(Per capital income)	21,384	20,989	15,970	29,708	31,069
11. สัดส่วนรายได้เงินสดสุทธิเกษตรกร/รายได้เงินสดสุทธิครัวเรือน %	38.98	41.62	23.36	44.01	56.30
รายได้ไม่เป็นเงินสด	-757	10,015	-5,246	-4,553	506
12. ผลผลิตเกษตรในฟาร์มนำมาใช้สอย/บริโภค - พืช	1,098	999	1,616	229	538
ผลผลิตเกษตรในฟาร์มนำมาใช้สอย/บริโภค - สัตว์	454	505	527	117	491
13. ส่วนต่างทรัพย์สิน (ปลายปี - ต้นปี)	-2,309	8,511	-7,389	-4,899	-523
14. รายได้สุทธิเกษตรกร (Net farm income)	49,613	54,801	18,146	76,101	111,071
15. รายได้สุทธิครัวเรือน (Net family income)	128,479	117,629	94,882	178,705	196,895
16. รายได้สุทธิครัวเรือนต่อคน(บาท/คน/ปี)(Per capital income)	32,526	30,553	23,486	44,125	53,215

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50

ตาราง ข. สรุปจำนวนครัวเรือนเกษตรกรผู้เป็นหนี้ ขนาดหนี้สิน สินเชื่อ การชำระคืน และความต้องการทุน ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50
เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
ครัวเรือนไม่มีหนี้สินปลายปี (ครัวเรือน)	1,467,997	290,597	455,600	252,957	474,205
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี - นอกสถาบันอย่างเดียว	161,207	31,270	53,368	25,474	51,901
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี - ในสถาบันอย่างเดียว	3,746,979	912,724	1,963,889	533,510	331,732
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี - ใน-นอกสถาบัน	402,155	91,428	215,704	65,370	28,610
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปีทั้งหมด (ครัวเรือน)	4,310,341	1,035,422	2,232,961	624,353	412,243
ครัวเรือนเกษตรกรทั้งหมด (%)	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ครัวเรือนไม่มีหนี้สินปลายปี %	25.41	21.92	16.95	28.83	53.50
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี - นอกสถาบันอย่างเดียว %	2.79	2.36	1.98	2.90	5.85
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี - ในสถาบันอย่างเดียว %	64.85	68.83	73.05	60.81	37.42
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปี - ใน-นอกสถาบัน %	6.96	6.89	8.02	7.45	3.23
ครัวเรือนมีหนี้สินปลายปีทั้งหมด (ครัวเรือน) %	74.59	78.08	83.05	71.17	46.50
ครัวเรือนมีหนี้สินต้นปี (%)	52.28	66.27	60.17	34.74	24.76
ครัวเรือนมีการกู้เงินระหว่างปี (%)	52.09	59.50	55.46	59.75	23.22
ครัวเรือนมีความต้องการกู้ในอนาคต (%)	35.55	21.14	45.29	56.11	7.24
ขนาดหนี้สินต้นปี (บาท/ครัวเรือน)	47,672	58,813	39,749	70,155	32,788
ขนาดสินเชื่อ (บาท/ครัวเรือน)	33,410	37,630	28,666	51,056	24,023
ขนาดความต้องการเงินทุน (บาท/ครัวเรือน)	17,119	8,564	17,564	40,933	4,995
ขนาดสินเชื่อจากกองทุนหมู่บ้าน (บาท/ครัวเรือน)	9,569	7,462	7,253	21,666	7,774
ขนาดหนี้สินมีการพักชำระหนี้ (บาท/ครัวเรือน)	1,711	2,766	441	4,166	1,554
ขนาดหนี้สินค้างชำระที่ถึงกำหนดชำระ (NPL) (บาท/ครัวเรือน)	30,185	35,427	26,508	53,004	10,916
จำแนกใน - นอกเกษตร					
ขนาดหนี้สินต้นปี - ในการเกษตร	29,393	43,534	22,056	48,693	11,875
- นอกการเกษตร	18,279	15,279	17,692	21,462	20,913
ขนาดสินเชื่อ - ในการเกษตร	23,212	30,274	17,260	41,046	13,192
- นอกการเกษตร	10,198	7,355	11,406	10,010	10,830
ขนาดความต้องการเงินทุน - ในการเกษตร	12,253	6,024	11,524	34,190	2,201
- นอกการเกษตร	4,866	2,540	6,041	6,743	2,794
จำแนกนอก - ในสถาบันการเงิน					
ขนาดหนี้สินต้นปี - ในสถาบัน	44,137	55,820	36,810	63,407	29,799
- นอกสถาบัน	3,535	2,993	2,938	6,748	2,989
ขนาดสินเชื่อ - ในสถาบัน	30,878	35,170	27,114	44,254	22,632
- นอกสถาบัน	2,533	2,460	1,552	6,801	1,390
ขนาดความต้องการเงินทุน - ในสถาบัน	16,389	8,349	17,261	37,548	4,829
- นอกสถาบัน	730	215	303	3,385	166

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนเกษตร จำแนกตามข้อจำกัดของทรัพยากร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด(ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
ครัวเรือนตามขนาดเนื้อที่ถือครอง %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ขนาดฟาร์ม <= 2 ไร่	3.80	4.50	2.53	4.59	5.85
ขนาดฟาร์ม > 2 - <= 10 ไร่	24.87	32.37	21.10	21.06	29.04
ขนาดฟาร์ม > 10 - <= 20 ไร่	27.59	22.04	31.15	22.45	30.59
ขนาดฟาร์ม > 20 - <= 30 ไร่	17.66	15.69	20.41	15.30	14.57
ขนาดฟาร์ม > 30 - <= 40 ไร่	10.20	8.03	11.62	12.36	6.81
ขนาดฟาร์ม > 40 - <= 50 ไร่	5.94	6.25	5.72	6.86	5.16
ขนาดฟาร์ม > 50 - <= 60 ไร่	3.41	2.95	3.25	5.90	1.94
ขนาดฟาร์ม > 60 - <= 70 ไร่	1.89	1.93	1.51	3.61	1.23
ขนาดฟาร์ม > 70 ไร่	4.64	6.24	2.71	7.87	4.81
ครัวเรือนใน-นอกเขตชลประทาน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เขตชลประทานอย่างเดียว	13.50	12.03	4.02	46.27	10.99
เขตชลประทานและเขื่อนน้ำฝน	14.07	26.36	13.33	4.67	6.81
นอกเขตชลประทาน	72.43	61.61	82.65	49.06	82.20
ครัวเรือนตามลักษณะการเช่า %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เนื้อที่ของตนเองอย่างเดียว	44.70	31.31	50.96	40.62	50.56
เนื้อที่เช่าอย่างเดียว	0.84	0.76	0.20	3.66	-
เนื้อที่ได้รับการจัดสรรและทำฟรี	13.31	13.78	11.98	10.50	19.93
เนื้อที่ของตนเอง + เช่า	12.08	17.10	7.66	26.76	2.26
เนื้อที่ของตนเอง + จัดสรรและทำฟรี	20.82	19.66	23.69	8.98	26.26
เนื้อที่เช่า + จัดสรรและทำฟรี	4.41	9.26	2.69	6.00	0.37
เนื้อที่ตนเอง+ เช่า + จัดสรรและทำฟรี	3.84	8.13	2.82	3.48	0.62

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 1.1 การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ลักษณะการถือครองที่ดิน					
จำนวนแปลงเฉลี่ย	3.38	3.52	3.51	3.13	3.01
ขนาดเนื้อที่ถือครอง (ไร่/ครัวเรือน)	22.52	22.32	21.62	29.02	19.12
จำแนกเนื้อที่ถือครอง	22.52	22.32	21.62	29.02	19.12
เนื้อที่ในเขตชลประทาน	4.48	4.31	2.32	13.22	2.60
เนื้อที่ในเขตฝน	18.04	18.01	19.30	15.80	16.52
เนื้อที่เขตชลประทานหลัก	3.54	2.43	1.58	12.71	1.99
เขตชลประทานเสริม	0.62	0.95	0.56	0.44	0.53
เขตชลประทานราษฎร	0.32	0.94	0.18	0.07	0.08
เขตน้ำฝน	18.04	18.00	19.30	15.80	16.52
เนื้อที่ได้รับน้ำชลประทานทั้งหมด	3.02	2.82	1.45	9.92	1.22
ฤดูฝน	0.56	0.59	0.67	0.70	0.01
ฤดูแล้ง	0.02	0.06	0.02	-	-
ฤดูฝน - แล้ง	2.44	2.17	0.76	9.22	1.21
ไม่ได้รับน้ำชลประทาน	19.27	19.25	19.96	18.79	17.78
รับน้ำจากแหล่งอื่นๆ	0.23	0.25	0.21	0.31	0.12
เขตชลประทานหลัก					
เนื้อที่ได้รับน้ำชลประทานฤดูฝน	0.34	0.29	0.38	0.63	0.02
รับน้ำชลประทานฤดูแล้ง	0.01	0.05	0.01	-	-
รับน้ำชลประทานฤดูฝน-แล้ง	2.26	1.74	0.65	9.03	1.12
ไม่ได้รับน้ำชลประทาน	0.91	0.34	0.54	2.93	0.84
รับน้ำจากแหล่งอื่นๆ	0.02	0.01	-	0.12	0.01
เขตชลประทานเสริม					
เนื้อที่ได้รับน้ำชลประทานฤดูฝน	0.06	0.11	0.07	0.01	-
รับน้ำชลประทานฤดูแล้ง	-	0.02	-	-	-
รับน้ำชลประทานฤดูฝน-แล้ง	0.12	0.19	0.09	0.18	0.04
ไม่ได้รับน้ำชลประทาน	0.41	0.50	0.39	0.25	0.49
รับน้ำจากแหล่งอื่นๆ	0.03	0.13	0.01	-	-
เขตชลประทานราษฎร					
เนื้อที่ได้รับน้ำชลประทานฤดูฝน	0.04	0.16	0.01	-	-
รับน้ำชลประทานฤดูแล้ง	-	-	-	-	-
รับน้ำชลประทานฤดูฝน-แล้ง	0.02	0.09	-	-	-
ไม่ได้รับน้ำชลประทาน	0.25	0.65	0.16	0.07	0.07
รับน้ำจากแหล่งอื่นๆ	0.01	0.04	0.01	-	0.01

ตารางที่ 1.1 การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
นอกเขตชลประทาน					
เนื้อที่ได้รับน้ำชลประทานฤดูฝน	0.11	0.02	0.20	0.06	-
รับน้ำชลประทานฤดูแล้ง	-	-	-	-	-
รับน้ำชลประทานฤดูฝน-แล้ง	0.06	0.16	0.03	0.06	0.03
ไม่ได้รับน้ำชลประทาน	17.72	17.73	18.88	15.50	16.39
รับน้ำจากแหล่งอื่นๆ	0.15	0.09	0.19	0.18	0.10
ลักษณะการจ้างงานและขายฝาก					
ที่ดินจ้างผู้อื่น	4.34	4.15	4.54	4.60	3.73
ที่ดินขายฝากผู้อื่น	0.06	0.02	0.11	-	0.01
ที่ดินรับจ้างผู้อื่น	0.21	0.28	0.29	0.01	0.06
ที่ดินรับขายฝากผู้อื่น	0.02	0.01	0.01	0.03	0.05
ที่ดินไม่มีการจ้างงาน/ขายฝาก	17.89	17.86	16.67	24.38	15.27
ลักษณะกรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน					
โฉนด (น.ศ. 4)	9.21	6.90	10.42	11.07	7.24
น.ศ. 3/น.ศ. 3ก	1.57	0.87	1.86	1.08	2.22
ส.ก. 1	0.27	0.07	0.39	0.09	0.36
ใบจอง (น.ศ. 2)	0.18	0.29	0.09	0.36	0.13
ใบไต่สวน (น.ศ. 5)	0.05	-	0.02	0.16	0.08
ใบเหี้ยบขำ	0.03	0.03	0.04	0.02	0.01
น.ก. 3/ส.ท.ก./กสน.	0.26	0.27	0.18	0.39	0.33
ภ.บ.ท.5 6	1.42	1.47	1.02	1.51	2.49
ส.ป.ก.4-01	3.35	2.71	3.84	2.03	4.17
เช่าผู้อื่น	4.38	7.03	2.12	11.14	0.51
ได้ทำฟรี	1.50	2.25	1.44	1.08	0.98
อื่นๆ	0.30	0.43	0.20	0.09	0.60
กรรมสิทธิ์การถือครองที่ดิน					
เนื้อที่ของตนเอง	11.31	8.16	12.82	12.78	10.05
เนื้อที่เช่า	4.38	7.03	2.12	11.14	0.51
เนื้อที่ได้รับการจัดสรร/ฟรี/อื่นๆ	6.83	7.13	6.68	5.10	8.56
ลักษณะการใช้ประโยชน์ที่ดิน					
ที่อยู่อาศัย	0.93	0.79	0.68	1.43	1.41
นาข้าวขึ้นน้ำ	0.26	0.09	0.13	1.02	0.14
นาลุ่มปานกลาง	7.38	8.28	8.17	10.37	0.72
ที่นาดอน	4.13	3.83	6.37	1.45	0.38

ตารางที่ 1.1 การถือครองที่ดิน และการใช้ประโยชน์ที่ดิน ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ที่พืชไร่	3.78	5.54	3.23	6.46	0.14
ที่สวนไม้ผล	1.36	1.76	0.22	3.37	2.18
ที่ไม่ขึ้นต้น	2.83	0.37	1.23	1.56	12.61
ที่สวนผัก	0.25	0.42	0.09	0.53	0.25
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	0.05	0.05	0.02	0.05	0.18
ทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	0.34	0.55	0.28	0.48	0.07
ที่รกร้างว่างเปล่า	0.33	0.14	0.35	0.35	0.54
ที่ป่าถือครอง	0.13	0.06	0.23	-	0.01
ที่ห้วย หนอง บึง สระ	0.06	0.07	0.04	0.07	0.13
ที่เพาะเลี้ยงประมง	0.36	0.12	0.22	1.38	0.17
ที่เลี้ยงปศุสัตว์	0.17	0.16	0.17	0.27	0.10
ที่ทำฟาร์มผสมผสาน	0.02	0.01	0.01	0.07	0.02
อื่นๆ (ระบุ)	0.14	0.08	0.18	0.16	0.07
ลักษณะปัญหาของดิน					
ไม่มีปัญหา	20.85	21.52	19.18	28.20	17.62
ดินเค็ม	0.32	0.03	0.67	0.04	0.07
ดินเปรี้ยว	0.17	0.02	0.20	0.21	0.29
ดินปนทรายจัด	0.52	0.17	0.78	0.45	0.28
ลูกรัง/หินกรวด	0.17	0.08	0.17	0.03	0.37
ดินพรุ	0.01	-	-	-	0.07
พื้นที่ลาดเทสูง	0.25	0.08	0.41	0.06	0.26
อื่นๆ (ระบุ)	0.23	0.42	0.21	0.03	0.16

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 1.2 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกพืช (MCI%) ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ประสิทธิภาพการใช้ที่ดิน (MCI%)	104.91	118.78	95.34	128.00	90.33
เนื้อที่สามารถเพาะปลูกได้ (Areable land) (ไร่/ครัวเรือน)	20.53	20.98	19.92	25.51	16.76
เนื้อที่เพาะปลูกพืชหลักทั้งหมด (ไร่/ครัวเรือน)	21.93	26.14	18.67	32.70	14.62
ปลูกครั้งที่ 1	18.95	19.96	18.28	24.07	14.26
ปลูกครั้งที่ 2	2.69	5.41	0.39	7.98	0.36
ปลูกครั้งที่ 3	0.28	0.77	-	0.61	-
ปลูกครั้งที่ 4	0.01	-	-	0.04	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชหลักทั้งหมด					
ข้าวปี	11.19	12.01	13.67	12.84	0.80
ข้าวปราง	2.38	4.31	0.35	7.74	0.35
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	1.33	3.69	0.67	1.14	-
พืชต่างๆ-ลูกเดือย	0.16	0.61	0.02	0.03	-
มันสำปะหลัง	1.12	1.20	1.31	1.57	-
สับปะรด	0.08	0.10	-	0.38	-
อ้อย	1.14	0.68	0.94	3.58	-
พืชน้ำมัน	0.15	0.50	0.03	0.10	-
พืชเส้นใย	0.01	0.02	0.01	0.01	-
พืชผัก/สมุนไพร	0.40	0.79	0.10	0.78	0.25
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	0.08	0.05	0.09	0.11	0.05
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	3.83	2.05	1.43	4.41	13.17
พืชอื่นๆ	0.06	0.13	0.05	0.01	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชหลักครั้งที่ 1					
ข้าวปี	10.77	11.09	13.64	11.66	0.66
ข้าวปราง	0.43	0.91	0.10	0.97	0.20
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	1.16	3.25	0.62	0.85	-
พืชต่างๆ-ลูกเดือย	0.03	0.06	0.02	0.03	-
มันสำปะหลัง	1.12	1.18	1.31	1.56	-
สับปะรด	0.08	0.10	-	0.38	-
อ้อย	1.13	0.67	0.94	3.53	-
พืชน้ำมัน	0.04	0.10	0.02	0.01	-
พืชเส้นใย	-	-	0.01	0.01	-
พืชผัก/สมุนไพร	0.26	0.44	0.08	0.54	0.22
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	0.08	0.05	0.09	0.11	0.05
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	3.82	2.05	1.43	4.41	13.13
พืชอื่นๆ	0.03	0.06	0.02	0.01	-

ตารางที่ 1.2 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกพืช (MCI%) ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
เนื้อที่เพาะปลูกพืชหลักครั้งที่ 2					
ข้าวนาปี	0.41	0.91	0.03	1.09	0.14
ข้าวนาปรัง	1.73	2.75	0.25	6.31	0.15
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	0.15	0.37	0.05	0.29	-
พืชถั่วต่างๆ-ลูกเดือย	0.13	0.55	-	-	-
มันสำปะหลัง	-	0.01	-	0.01	-
สับปะรด	-	-	-	-	-
อ้อย	0.01	0.01	-	0.05	-
พืชน้ำมัน	0.11	0.40	0.01	0.09	-
พืชเส้นใย	-	0.02	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพร	0.11	0.32	0.02	0.14	0.03
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	-	-	-	-
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	0.01	-	-	-	0.04
พืชอื่นๆ	0.03	0.07	0.03	-	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชหลักครั้งที่ 3					
ข้าวนาปี	0.02	0.01	-	0.09	-
ข้าวนาปรัง	0.22	0.65	-	0.46	-
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	0.02	0.07	-	-	-
พืชถั่วต่างๆ-ลูกเดือย	-	-	-	-	-
มันสำปะหลัง	-	0.01	-	-	-
สับปะรด	-	-	-	-	-
อ้อย	-	-	-	-	-
พืชน้ำมัน	-	-	-	-	-
พืชเส้นใย	-	-	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพร	0.02	0.03	-	0.06	-
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	-	-	-	-
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	-	-	-	-	-
พืชอื่นๆ	-	-	-	-	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชหลักครั้งที่ 4					
ข้าวนาปี	-	-	-	-	-
ข้าวนาปรัง	-	-	-	-	-
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	-	-	-	-	-
พืชถั่วต่างๆ-ลูกเดือย	-	-	-	-	-
มันสำปะหลัง	-	-	-	-	-
สับปะรด	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1.2 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกพืช (MCI%) ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
อ้อย	-	-	-	-	-
พืชน้ำมัน	-	-	-	-	-
พืชเส้นใย	-	-	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพร	0.01	-	-	0.04	-
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	-	-	-	-
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	-	-	-	-	-
พืชอื่นๆ	-	-	-	-	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชแซมทั้งหมด	0.44	0.17	0.09	2.08	0.39
ปลูกครั้งที่ 1	0.36	0.11	0.06	1.82	0.34
ปลูกครั้งที่ 2	0.08	0.06	0.03	0.25	0.04
ปลูกครั้งที่ 3	-	-	-	0.01	0.01
ปลูกครั้งที่ 4	-	-	-	-	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชแซมครั้งที่ 1					
ข้าวนาปี	-	-	0.01	-	-
ข้าวนาปรัง	-	-	-	-	-
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	0.01	0.03	0.01	-	-
พืชถั่วต่างๆ-ลูกเลื่อย	-	0.02	-	-	-
มันสำปะหลัง	0.02	-	0.02	0.05	-
สับปะรด	-	-	-	0.03	-
อ้อย	-	-	-	-	-
พืชน้ำมัน	0.01	0.03	-	-	-
พืชเส้นใย	-	-	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพร	0.01	0.02	0.01	0.03	0.01
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	-	-	0.03	-
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	0.31	0.01	0.01	1.68	0.33
พืชอื่นๆ	-	-	-	-	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชแซมครั้งที่ 2					
ข้าวนาปี	-	-	0.01	-	-
ข้าวนาปรัง	0.02	-	-	0.09	-
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	-	0.01	-	0.01	-
พืชถั่วต่างๆ-ลูกเลื่อย	0.01	0.05	-	-	-
มันสำปะหลัง	0.01	-	0.01	-	-
สับปะรด	0.01	-	-	0.04	-
อ้อย	-	-	-	-	-
พืชน้ำมัน	-	-	0.01	-	-

ตารางที่ 1.2 ประสิทธิภาพการใช้ที่ดินเพื่อการเพาะปลูกพืช (MCI%) ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : ไร่/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
พืชสัสนโย	-	-	-	0.01	-
พืชผัก/สมุนไพร	0.01	-	-	0.02	0.01
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	-	-	-	-
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	0.02	-	-	0.08	0.03
พืชอื่นๆ	-	-	-	-	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชแซมครั้งที่ 3					
ข้าวนาปี	-	-	-	-	-
ข้าวนาปรัง	-	-	-	-	-
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	-	-	-	-	-
พืชถั่วต่างๆ-ลูกเดือย	-	-	-	-	-
มันสำปะหลัง	-	-	-	-	-
สับปะรด	-	-	-	-	-
อ้อย	-	-	-	-	-
พืชน้ำมัน	-	-	-	-	-
พืชสัสนโย	-	-	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพร	-	-	-	0.01	-
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	-	-	-	-
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	-	-	-	-	0.01
พืชอื่นๆ	-	-	-	-	-
เนื้อที่เพาะปลูกพืชแซมครั้งที่ 4					
ข้าวนาปี	-	-	-	-	-
ข้าวนาปรัง	-	-	-	-	-
ข้าวโพด-ข้าวฟ่าง	-	-	-	-	-
พืชถั่วต่างๆ-ลูกเดือย	-	-	-	-	-
มันสำปะหลัง	-	-	-	-	-
สับปะรด	-	-	-	-	-
อ้อย	-	-	-	-	-
พืชน้ำมัน	-	-	-	-	-
พืชสัสนโย	-	-	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพร	-	-	-	-	-
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	-	-	-	-	-
พืชไม้ผล ไม้ยืนต้น	-	-	-	-	-
พืชอื่นๆ	-	-	-	-	-

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รายได้เงินสดเกษตร ทางพืช	89,182	106,910	39,477	165,691	137,698
พืชข้าว	33,470	50,333	19,601	80,733	2,645
พืชไร่	5,942	15,507	3,623	4,386	54
พืชโรงงาน	14,404	13,375	11,828	37,961	16
พืชน้ำมัน	419	1,145	140	582	6
พืชเส้นใย	40	40	47	62	-
พืชผัก	6,071	12,982	1,922	11,401	2,938
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	159	417	21	348	2
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	28,073	11,275	1,914	30,200	132,034
พืชอื่นๆ	604	1,836	381	18	3
พืชข้าว	33,470	50,333	19,601	80,733	2,645
ข้าวเจ้าในปี	18,063	25,972	10,914	43,925	1,847
ข้าวเหนียวในปี	5,176	7,689	7,213	218	-
ข้าวเจ้าปรี้ง	9,652	15,190	964	36,590	798
ข้าวเหนียวปรี้ง	579	1,482	510	-	-
พืชไร่	5,942	15,507	3,623	4,386	54
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รวม	338	548	454	2	-
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รุ่น 1	4,186	11,477	2,378	2,833	-
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์รุ่น 2	550	1,033	493	532	-
ข้าวโพดรับประทาน	340	494	201	818	51
ข้าวโพดคั่ว	14	15	8	36	-
ข้าวฟ่างรวม	-	-	-	-	-
ข้าวฟ่างรุ่น 1	31	93	-	64	-
ข้าวฟ่างรุ่น 2	5	6	-	22	-
ข้าวสาลี	-	-	-	-	-
ข้าวบาร์เลย์	-	-	-	-	-
เดือย	32	-	68	-	-
ถั่วเขียวรวม	-	-	-	-	-
ถั่วเขียว รุ่น 1	224	963	4	2	-
ถั่วเขียว รุ่น 2	101	385	3	69	-
ถั่วดำ	23	85	7	-	-
ถั่วแดง	14	46	7	-	-
ถั่วขาว	-	-	-	-	-
ถั่วราชมาด	-	-	-	-	-
ถั่วแระ	8	30	-	8	-
ถั่วหรั่ง	-	-	-	-	3

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ถั่วพริ้ว	-	-	-	-	-
ถั่วทอง	-	-	-	-	-
ถั่วเนย	-	-	-	-	-
ถั่วปากอ้า	-	-	-	-	-
ถั่วแปบ	-	-	-	-	-
พืชอาหารอื่น ๆ	76	332	-	-	-
พืชโรงงาน	14,404	13,375	11,828	37,961	16
มันสำปะหลังโรงงาน	5,689	6,124	6,158	9,174	-
มันสำปะหลังรับประทาน	12	-	10	39	-
สับปะรดโรงงานรวม	298	-	-	1,955	-
สับปะรดโรงงาน ปี 1	318	614	6	1,128	7
สับปะรดโรงงาน ปี 2	233	148	10	1,274	-
สับปะรดโรงงาน ปี 3 ขึ้นไป	218	413	2	802	-
สับปะรดรับประทาน	14	51	2	-	7
อ้อยโรงงานรวม	2,616	11	1,185	13,503	-
อ้อยโรงงาน ปี 1	1,936	1,976	2,481	2,107	-
อ้อยโรงงาน ปี 2	1,596	2,448	1,675	1,632	-
อ้อยโรงงาน ปี 3 ขึ้นไป	1,472	1,590	299	6,334	-
อ้อยรับประทาน	2	-	-	13	2
พืชน้ำมัน	419	1,145	140	582	6
งา	8	10	10	8	-
คำฝอย	3	8	2	-	-
ถั่วเหลืองรวม	9	37	-	2	-
ถั่วเหลืองรุ่น 1	59	165	5	129	-
ถั่วเหลืองรุ่น 2	102	310	66	-	-
ถั่วเหลืองธรรมดา	58	-	-	378	-
ถั่วเหลืองผิวดำ	3	9	-	-	-
ถั่วลิสงรวม	8	-	17	1	-
ถั่วลิสงรุ่น 1	69	271	11	10	-
ถั่วลิสงรุ่น 2	62	204	29	-	6
ทานตะวัน	38	131	-	54	-
ละหุ่ง	-	-	-	-	-
พืชน้ำมันอื่น ๆ	-	-	-	-	-
พืชเส้นใย	40	40	47	62	-
กก	-	-	-	-	-
ปอแก้ว	22	-	47	-	-

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ปอกระเจา	-	-	-	-	-
ฝ้าย	18	40	-	62	-
พืชเส้นใยอื่น ๆ	-	-	-	-	-
พืชผัก	6,071	12,982	1,922	11,401	2,938
กระเจี๊ยบ	4	1	-	25	-
กระเทียม	415	1,804	-	-	-
กระเจี๊ยบ	-	-	-	-	-
กระชายดำ	7	16	-	28	-
กระหล่ำปลี ดอก คาว ปม	204	832	12	42	3
กวางเครือ	-	-	-	-	-
ขมิ้นชัน	1	-	-	4	-
ข้าวโพดฝักอ่อน	145	211	60	444	-
ขิง	114	407	43	2	-
แคโรท	1	3	-	-	-
คะน้า	53	39	42	139	22
เตย	-	-	-	-	-
แดงโม	57	107	44	27	50
แดงกวาร้าน ไทย	95	57	40	344	69
ตะไคร้	42	23	2	234	-
ถั่วฝักยาว	240	206	50	854	256
ถั่วลันเตา พลุ แหก	27	78	-	59	2
ท้าวขาม่อม	-	-	-	-	-
บล็อคโคลี่	2	9	-	-	-
บัว	6	4	2	7	23
บุก	-	-	-	-	-
ประคำดีควาย	-	-	-	-	-
เผือก	87	-	-	567	-
ผักกาดต่าง ๆ	202	470	27	433	102
ผักชี	154	83	6	853	14
ผักบุ้ง	74	142	6	235	16
พริก	1,467	2,807	997	1,354	976
พริกเขียว บวบ น้ำเต้า	85	33	12	331	138
ฟักทอง	125	122	7	292	322
ฟักทะลายโจร	-	-	-	-	-
มะเขือเทศ	559	2,233	28	207	-
มะเขืออื่น ๆ	180	371	7	539	60

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
มะระจีน	10	4	-	61	-
มะอึก	-	-	-	-	-
มันเทศ แกว หัวเผือก	108	109	20	457	26
มันฝรั่ง	140	573	18	-	-
มันต์	-	-	-	-	-
ว่านชักมดลูก	-	2	-	-	-
ว่านหางจระเข้	-	-	-	-	-
สาอุ	-	-	-	1	-
เห็ด	56	74	25	177	-
เหั่ว	-	-	-	-	-
หน่อไม้ไผ่ตง	12	4	-	70	-
หน่อไม้ฝรั่ง	21	-	7	115	-
หาวาย	1	2	2	-	-
หอมแดง	317	985	193	-	-
หอมแบ่ง	130	66	232	43	-
หอมหัวใหญ่	155	675	-	-	-
ผักรวม	-	-	-	-	-
พืชผักสมุนไพรรวม	-	-	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพรอื่น ๆ	775	430	40	3,457	859
ไม้ดอก/ไม้ประดับ	159	417	21	348	2
กล้วยไม้	-	-	-	-	-
กุหลาบ	5	-	-	35	-
แกลดิโอลัส	-	-	-	-	-
คาร์เนชั่น	-	-	-	-	-
จำปี	-	-	-	-	-
ช่อนกลิ่น	-	-	-	-	-
ดาวเรืองเกษตร	18	28	13	36	2
บัวหลวง	-	-	1	-	-
เบญจมาศ	-	-	-	-	-
พรรณไม้น้ำ	-	-	-	-	-
มะลิ	39	105	4	91	-
เขอปีรา	65	273	-	-	-
รัก	8	9	-	40	-
สแคร์ส	-	-	-	-	-
หญ้าเลี้ยงสัตว์	12	-	2	73	-
หญ้าสนาม	-	-	-	-	-

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
หน้าวัว	-	-	-	1	-
แอสเตอร์	-	-	-	-	-
ไม้ดอกไม้ประดับรวม	-	-	-	-	-
ไม้ดอกไม้ประดับอื่น ๆ	12	2	1	72	-
ไม้ผล/ไม้ยืนต้น	28,073	11,275	1,914	30,200	132,034
กระถิน	-	-	-	-	2
กระทกรก	18	75	-	-	5
กระท้อน	11	4	1	60	2
กล้วยไข่	25	51	-	90	1
กล้วยตานี	5	-	2	13	10
กล้วยน้ำว้า	134	41	92	471	56
กล้วยหอม	7	3	-	21	25
กาน้ำ	1	-	-	-	5
กาแฟ	195	-	-	-	1,290
เกาลัดจีน	-	-	-	-	1
โกโก้	-	-	-	-	-
ขนุน	12	2	-	72	1
คอแลน	-	-	-	-	-
แคนตาลูป	16	68	-	-	-
โคลา	-	-	-	-	-
เงาะ	404	1	14	1,393	1,224
จ๊ับ	-	-	-	-	-
จาก	-	-	-	-	-
จำปาละ	19	-	-	-	128
ชมพู	24	2	-	151	-
ชะมวง	-	-	-	1	-
ชา	5	20	-	-	-
ชำมะเลียง	-	-	-	-	-
เชอร์รี่	-	-	-	-	-
ตะขบ	-	-	-	-	-
ตะลิงปิง	-	-	-	1	-
ตาลโตนด	17	-	-	-	109
ท้อ	-	-	-	-	-
ทับทิม	8	-	2	44	-
ทุเรียน	1,800	81	1	3,562	8,176
น้อยหน่า	62	10	31	1	298

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
นุ่น/जू	-	-	-	-	-
บ๊วย	4	17	-	-	-
ปาล์มน้ำมัน	2,239	-	-	18	14,782
ฝรั่ง	242	6	12	1,527	17
พริกไทย	19	-	-	123	-
พลับ	-	-	-	-	-
พุทรา	22	-	9	115	-
แพร์	-	-	-	-	-
มะกรูด	1	1	-	3	1
มะกอก	-	-	-	2	-
มะขวิด	-	-	-	-	-
มะขาม	3	13	-	-	-
มะขามหวาน	55	38	92	21	-
มะजू	-	-	-	-	-
มะดัน	1	-	-	5	-
มะตูม	-	-	-	-	-
มะนาว	274	290	1	1,302	57
มะปราง	23	41	9	34	30
มะพร้าว	602	6	5	2,934	997
มะพร้าวกะทิ	27	11	8	90	47
มะพร้าวน้ำตาล	102	-	-	652	17
มะพร้าวอ่อน	157	4	2	1,003	16
มะพลับ	-	-	-	-	-
มะพูด	6	-	-	-	37
มะเฟือง	3	14	-	-	-
มะไฟ	13	43	1	20	-
มะม่วง	534	986	109	1,670	7
มะม่วงหิมพานต์	45	116	28	34	1
มะยม	5	-	-	2	31
มะละกอ	34	15	-	168	29
มังคุด	591	1	-	2,203	1,681
ไม้ฝั	50	12	4	8	294
ไม้ฝั (ล้า)	32	2	-	15	194
ยางพารา	16,624	-	1,316	6,599	99,160
ลองกอง	37	-	67	37	-
ระกำ	2	-	-	14	-

ตารางที่ 2 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตรกร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ลองกอง	575	34	-	1,252	2,487
ลางสาด	22	16	-	1	119
ลำไย	1,037	2,652	48	2,651	-
ลิ้นจี่	373	1,477	19	156	-
ลูกเนียง	4	-	-	-	24
ลูกหิ	-	-	-	-	-
ศตรอบेरรี่	-	-	-	-	-
สนประดิพัทธ์	-	-	-	-	1
ส้มเขียวหวาน	1,101	4,725	15	43	-
ส้มอื่น ๆ	49	169	-	58	8
ส้มโอ	92	2	5	467	122
สะตอ	13	-	-	-	85
สั๊ก	3	4	-	15	-
สาเก	-	-	-	-	-
สาละ	-	-	-	-	-
หม่อน/ใบหม่อน	-	-	-	-	-
หมาก	71	-	2	87	379
เหรีซง	-	-	-	2	-
องุ่น	-	-	-	-	-
ไม้ผลรวม	-	-	-	-	-
ไม้ผล ไม้ยืนต้นอื่น ๆ	223	222	19	989	78
พืชอื่นๆ	604	1,836	381	18	3
ชาสุมเวร์จนิษฐ์	108	439	13	9	-
ชาสุมเบอร์เลย์	323	1,133	133	-	-
ชาสุมพื้นเมือง	58	151	49	-	3
พืชอื่น ๆ	115	113	186	9	-

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 2.1 ลักษณะการขายผลผลิตเกษตร (ทางพืช) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
มูลค่าการขายผลผลิตการเกษตร	89,182	106,910	39,477	165,691	137,698
รูปแบบหน่วยผลิตที่ขาย %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
กก.	99.82	99.61	99.95	99.79	100.00
ลิตร	-	-	-	-	-
ฟอง	-	-	-	-	-
บาท	0.18	0.39	0.05	0.21	-
เดือนที่ขายผลผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ม.ค.	16.00	8.06	17.52	8.05	33.75
ก.พ.	10.39	8.93	13.78	7.66	12.49
มี.ค.	9.72	13.20	14.90	7.82	3.34
เม.ย.	7.42	8.46	7.08	11.35	1.68
พ.ค.	4.66	3.30	4.07	8.65	1.90
มิ.ย.	4.55	3.06	2.50	8.04	3.85
ก.ค.	4.12	3.80	3.00	5.56	3.74
ส.ค.	6.64	7.72	3.03	8.65	6.11
ก.ย.	6.70	8.97	2.10	8.76	5.54
ต.ค.	5.96	7.35	3.75	5.46	6.87
พ.ย.	9.44	13.67	6.19	8.04	8.99
ธ.ค.	14.40	13.48	22.08	11.96	11.74
ลักษณะการขายผลผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
จำหน่ายเอง	9.80	3.71	15.22	2.71	20.84
ขายพ่อค้าในหมู่บ้าน	15.32	12.75	3.52	4.02	42.61
ขายพ่อค้านอกหมู่บ้าน(รู้จัก เคยเห็นหน้า)	24.38	31.68	12.33	24.92	25.79
ขายพ่อค้าเร่	1.53	3.30	1.23	0.71	0.69
ขายโรงงานแปรรูป/โรงสี/บริษัท	38.04	33.16	55.76	57.05	4.88
ขายผ่านตลาดกลาง	4.14	10.05	2.90	2.15	0.67
ขายผ่านสถาบัน(สหกรณ์ กลุ่ม)	4.03	3.77	4.70	3.62	4.23
ขายผ่านหัวหน้าโคกตา	2.34	0.98	3.72	4.48	0.12
อื่น ๆ	0.42	0.60	0.62	0.34	0.17

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ปริมาณผลผลิตเกษตรทั้งหมด (ก.ก./ครัวเรือน)	25,774	29,941	17,643	58,796	11,517
กระจายปริมาณผลผลิตได้มาทั้งหมดตลอดปี %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ปริมาณคันปี	2.86	2.94	5.05	0.98	1.80
ผลิตได้ระหว่างปี	96.74	96.80	94.68	98.54	97.04
ได้ฟรี/หามาเอง/รับชำระหนี้/ได้ค่าเช่า	0.40	0.26	0.27	0.48	1.16
กระจายปริมาณผลผลิตใช้ไป/เก็บระหว่างปี %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ปริมาณขาย	87.12	90.06	79.35	97.04	69.28
จ่ายค่าเช่า	1.82	1.13	1.18	0.37	10.20
ใช้หนี้สินเป็นผลผลิต	0.73	0.13	0.32	0.62	3.78
ใช้เลี้ยงสัตว์	0.28	0.16	0.61	0.11	0.12
บริโภคใช้สอยในครัวเรือน	4.16	3.42	9.54	0.39	3.02
ใช้แปรรูปในครัวเรือน	0.29	1.05	0.05	0.02	0.06
ได้รับฟรีจากผู้อื่น	0.58	0.16	1.14	0.04	1.74
ใช้ทำพันธุ์	1.09	1.11	2.01	0.56	0.17
เหลือเก็บปลายปี/ทำพันธุ์	3.93	2.78	5.80	0.85	11.63
สัดส่วนเนื้อที่เก็บเกี่ยว/ เนื้อที่เพาะปลูก %	100.66	98.40	110.69	93.96	88.74
ปริมาณผลผลิตในฟาร์มบริโภคฯ (บาท/ครัวเรือน)	1,098	999	1,616	229	538
ปริมาณผลผลิตในฟาร์มบริโภคฯ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าวเจ้าในปี	28.23	32.83	25.19	85.59	18.40
ข้าวเหนียวในปี	58.56	59.67	67.26	1.75	-
ข้าวเจ้าปรัง	0.91	2.40	0.12	5.23	1.85
ข้าวเหนียวปรัง	0.27	0.70	0.25	-	-
ข้าวโพด/ข้าวฟ่าง	4.10	0.10	5.88	-	-
ลูกเดือย/ถั่วต่างๆ	-	-	-	-	-
มันสำปะหลัง	-	0.10	-	-	-
สับปะรด	-	-	-	-	-
อ้อย	-	-	-	-	-
พืชน้ำมัน	-	-	-	-	-
พืชเส้นใย	-	-	-	-	-
พืชผักและสมุนไพร	0.91	2.90	0.25	0.44	1.49
ไม้ดอกและไม้ประดับ	0.36	-	0.56	-	-
ไม้ผลและไม้ยืนต้น	6.47	1.10	0.30	6.99	77.70
พืชอื่นๆ	0.19	0.20	0.19	-	0.56
มูลค่าการขายผลผลิต(ทางพืช) (บาท/ครัวเรือน)	89,182	106,910	39,477	165,691	137,698
ลักษณะการขายผลผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
จำหน่ายเอง	9.80	3.71	15.22	2.71	20.84
ขายพ่อค้าในหมู่บ้าน	15.32	12.75	3.52	4.02	42.62
ขายพ่อค้านอกหมู่บ้าน(รู้จัก เคยเห็นหน้า)	24.38	31.69	12.33	24.92	25.79
ขายพ่อค้าเร่	1.53	3.30	1.23	0.71	0.69
ขายโรงงานแปรรูป/โรงสี/บริษัท	38.04	33.16	55.76	57.04	4.88
ขายผ่านตลาดกลาง	4.14	10.05	2.90	2.16	0.67
ขายผ่านสถาบัน(สหกรณ์ กลุ่ม)	4.03	3.77	4.71	3.62	4.23
ขายผ่านหัวหน้าโคกตา	2.34	0.98	3.72	4.48	0.12
อื่น ๆ	0.42	0.59	0.62	0.34	0.16

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

ตารางที่ 3 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกณฑ์ (ทางสัตว์) ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รายได้เงินสดเกณฑ์ ทางสัตว์	18,253	16,145	7,693	59,194	12,914
ปศุสัตว์	12,194	12,752	4,694	40,954	5,642
สัตว์น้ำ	6,059	3,393	2,999	18,240	7,272
รวมปศุสัตว์	12,194	12,752	4,694	40,954	5,642
กระด้าย	1	-	1	-	-
กระบือใช้งาน	51	5	91	-	46
กระบือนม	-	-	-	-	-
กระบือเนื้อ	301	776	150	185	163
ควาง	-	-	-	-	-
แกะ	-	-	-	-	-
ไก่ไข่	87	334	-	37	29
ไก่ชน/ไก่แจ้	44	128	22	24	9
ไก่เนื้อ	1,704	329	446	9,038	319
ไก่พื้นเมือง/ไก่บ้าน	159	117	188	85	206
ไข่ไก่/ไข่เป็ด/ไข่อื่น ๆ	804	3,134	21	505	-
โคใช้งาน	117	34	68	94	413
โคนม	643	25	11	4,162	-
โคเนื้อ	2,650	3,450	1,908	4,089	2,285
จิ้งหรีด	3	-	6	-	-
ช้าง	3	-	6	-	-
นกกะจอกเทศ	-	-	-	-	-
นกกะทา	75	-	-	491	-
นกเขา	1	1	1	-	-
นกและสัตว์ปีกอื่น ๆ	2	-	1	-	6
น้ำนมดิบ	655	148	191	3,501	-
เป็ดไข่	14	9	6	58	4
เป็ดเนื้อ/เป็ดเทศ	242	1	100	1,267	19
น้ำผึ้ง	6	7	-	19	9
แพะนม	53	147	-	128	-
แพะเนื้อ	16	-	12	1	66
ม้า	-	-	-	-	-
ลา/พ่อ	-	-	-	-	-
สุกร	4,464	3,808	1,460	17,256	1,896
ห่าน	-	-	-	-	-
ไหมรัง	-	-	-	-	-
ไหมเส้น	1	-	2	-	-
ปศุสัตว์อื่น ๆ	95	299	-	-	172
ปศุสัตว์รวม	-	-	-	-	-
ผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อื่น ๆ	3	-	3	14	-

ตารางที่ 3 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตรกร (ทางสัตว์) ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รวมสัตว์น้ำ	6,059	3,393	2,999	18,240	7,272
กบ	126	450	40	25	-
กึ่งก้ามกราม	83	-	-	545	-
กึ่งกุลาคำ	43	-	-	286	-
กึ่งขาวแวนาไม	1,022	-	-	6,612	122
กึ่งแซบวัย	-	-	-	-	-
กึ่งทะเลอื่น ๆ	25	-	-	156	-
จระเข้	-	-	-	2	-
ตะพานน้ำ	2	-	-	12	-
ประมงน้ำเค็ม/กร่อย	124	-	-	237	575
ประมงน้ำจืดอื่น ๆ	417	865	209	401	391
ปลาน้ำกร่อย	154	-	-	572	437
ปลาน้ำจืด	3,967	2,074	2,748	9,315	5,208
ปลาสวยงาม	1	-	-	6	-
ปู	6	4	2	21	7
หอยต่าง ๆ	84	-	-	15	532
ประมงรวม	-	-	-	-	-
ประมงอื่น ๆ	-	-	-	-	-
ผลิตภัณฑ์ประมงอื่น ๆ	5	-	-	35	-

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oea.go.th

ตารางที่ 3.1 ลักษณะการขายและการกระจายผลผลิต (ทางสัตว์) ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
กระจายการขายผลผลิต (บาท/ครัวเรือน)	18,253	16,145	7,693	59,194	12,914
ลักษณะการขายผลผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
จำหน่ายเอง	12.57	17.03	31.74	2.10	15.86
ขายพ่อค้าในหมู่บ้าน	6.15	13.44	3.15	1.86	17.32
ขายพ่อค้านอกหมู่บ้าน (รู้จัก เคยเห็นหน้า)	46.64	36.00	35.60	52.63	58.36
ขายพ่อค้าเร่	6.16	10.57	11.98	2.98	2.10
ขายโรงงานแปรรูป/โรงสี/บริษัท	14.32	20.02	2.43	19.91	1.97
ขายผ่านตลาดกลาง	4.17	1.32	1.92	7.20	0.12
ขายผ่านสถาบัน(สหกรณ์ กลุ่ม)	8.51	1.42	8.18	13.30	0.69
ขายผ่านหัวหน้าโคกตา	0.30	0.10	-	-	2.29
อื่น ๆ	1.18	0.10	5.00	0.02	1.29
เดือนที่ขายผลผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ม.ค.	8.42	28.36	3.18	3.92	3.74
ก.พ.	13.57	10.47	4.54	20.78	3.65
มี.ค.	6.78	6.71	15.83	3.64	4.24
เม.ย.	8.78	9.90	10.60	8.06	6.77
พ.ค.	6.28	4.69	11.61	4.86	5.58
มิ.ย.	7.52	7.51	5.68	8.40	7.05
ก.ค.	7.32	3.51	13.83	7.10	3.00
ส.ค.	11.87	5.69	7.63	17.00	7.59
ก.ย.	9.04	5.28	1.13	5.80	43.70
ต.ค.	4.80	6.67	6.38	3.33	5.24
พ.ย.	8.97	8.00	14.16	8.76	2.18
ธ.ค.	6.65	3.21	5.43	8.35	7.26
มูลค่าผลผลิตทั้งหมด (บาท/ครัวเรือน)	35,442	31,034	38,428	47,189	21,351
มูลค่าผลผลิตที่มีและหามาได้ทั้งหมด %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
มูลค่าผลผลิตคงเหลือต้นปี	76.48	71.04	85.49	60.51	74.14
ผลิตได้/เกิดใหม่ระหว่างปี	14.16	13.11	10.91	23.36	13.95
ซื้อระหว่างปี	8.63	13.19	3.32	16.04	11.56
ได้ฟรี/หามาได้/ผู้อื่นให้ระหว่างปี/	0.73	2.66	0.28	0.09	0.35
มูลค่าผลผลิตที่ใช้ระหว่างปี %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
มูลค่าผลผลิตขาย	37.22	41.42	16.00	66.21	47.64
ค่าเช่า	0.09	0.02	-	0.26	0.10
ใช้หนี้	0.02	0.01	0.01	-	0.14
ใช้เลี้ยงสัตว์	0.30	0.01	0.01	0.14	2.99
บริโภคใช้สอยในครัวเรือน	0.93	1.30	1.10	0.13	1.81
ใช้แปรรูป	0.05	0.09	0.03	0.10	0.01
ให้ผู้อื่นฟรี/สูญหาย	1.30	0.79	2.20	0.24	1.00
เก็บ/ใช้เป็นพ่อแม่พันธุ์	35.81	27.96	50.83	19.61	24.87
มูลค่าคงเหลือปลายปี	24.28	28.40	29.82	13.31	21.44

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

ตารางที่ 4 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดเกษตร (ทางพืช) ตามประเภทค่าใช้จ่าย ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รวมรายจ่ายเงินสดเกษตร ทางพืช	42,825	56,032	23,440	91,443	33,749
ค่าแรง	20,282	24,062	13,415	36,853	19,053
ค่าดำเนินงาน (วัสดุอุปกรณ์เกษตร)	22,543	31,970	10,025	54,590	14,696
ค่าจ้างแรงงาน	20,282	24,062	13,415	36,853	19,053
1. ค่าใช้จ่ายรวมในการผลิตต้นกล้า	206	134	191	531	38
2. เตรียมดิน แปลงปลูก	3,390	4,657	2,302	7,521	708
3. ปลูก	1,546	1,904	1,758	1,766	150
4. ปลูกซ่อม	25	18	26	46	14
5. ใส่น้ำ	253	220	45	869	327
6. พรวนดิน/คายน้า	546	408	337	1,016	923
7. ถีดยา	604	591	163	1,985	593
8. ให้น้ำ	34	70	11	68	14
9. เก็บเกี่ยว	9,631	10,849	4,813	16,930	15,199
10. กำมัด/หอบ ฯ	198	287	181	318	0
11. นวด/สีฟัด	461	530	666	97	96
12. ขนในฟาร์ม	297	223	292	679	43
13. ขนไปขาย	1,490	1,516	1,078	3,823	394
14. ค่าอาหารแลกเปลี่ยนแรงงานรวม	527	751	685	213	23
15. เตรียมดิน	123	212	143	30	5
16. ปลูก	82	169	90	10	1
17. ดูแลรักษา	41	9	31	68	90
18. เก็บเกี่ยว	270	362	307	259	30
19. ขนในฟาร์ม	92	50	119	55	115
20. ขนไปขาย	61	13	108	14	38
21. อื่น ๆ	405	1,089	69	555	252
ค่าวัสดุอุปกรณ์เกษตร	22,543	31,970	10,025	54,590	14,696
22. ค่าพันธุ์	2,728	4,499	727	8,452	489
23. ค่าสารฆ่าแมลง	1,662	3,528	74	4,941	448
24. ค่าสารปราบวัชพืช	1,643	2,600	394	4,836	842
25. ค่าสารป้องกันและรักษาโรค	336	404	63	1,242	164
26. ค่าสารอื่นๆ	289	692	14	674	136
27. ค่าปุ๋ยเคมี(กก.)	10,753	13,577	6,165	22,284	9,023
28. ค่าปุ๋ยคอก(กก.)	246	112	115	939	156
29. ค่าปุ๋ยหมัก(กก.)	65	42	43	166	69
30. ค่าปุ๋ยชีวภาพ (กก.)	520	217	438	801	945
31. น้ำหมักชีวภาพ	26	32	5	31	75
32. ค่าปุ๋ยพืชสด	2	6	2	0	0
33. ค่าฮอร์โมน	351	585	16	1,314	62
34. ค่าปูนขาว	51	2	2	13	309
35. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	3,143	4,789	1,688	6,940	1,338
36. ค่าน้ำมันหล่อลื่น	125	145	76	324	50
37. ค่าน้ำชลประทาน	54	149	21	44	19
38. ค่าไฟฟ้าการเกษตร	163	127	17	710	117
39. ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	324	392	145	682	412
40. อื่นๆ	62	72	20	197	42

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

ตารางที่ 4.1 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดเกษตร (ทางพืช) ตามชนิดพืชของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รวมรายจ่ายเงินสดเกษตร ทางพืช	42,825	56,032	23,440	91,443	33,749
ค่าแรงงาน	20,282	24,062	13,415	36,853	19,053
ค่าดำเนินงาน	22,543	31,970	10,025	54,590	14,696
รายจ่ายเงินสดเกษตร ตามชนิดพืช	42,825	56,032	23,440	91,443	33,749
ข้าวเจ้าในปี	11,834	16,008	7,938	28,142	1,447
ข้าวเหนียวในปี	4,012	4,288	6,316	78	3
ข้าวเจ้าในปี	5,606	8,980	426	22,177	487
ข้าวเหนียวในปี	210	604	141	14	-
ข้าวโพด/ข้าวฟ่าง	2,471	6,345	1,207	2,822	34
ลูกเดือย/ถั่วต่างๆ	169	657	24	26	-
มันสำปะหลัง	2,145	1,951	2,219	4,362	-
สับปะรด	522	581	2	2,640	4
อ้อย	3,981	3,187	3,058	12,254	-
พืชน้ำมัน	150	496	49	71	1
พืชเส้นใย	16	21	4	66	-
พืชผักและสมุนไพร	2,680	6,048	764	5,726	453
ไม้ดอกและไม้ประดับ	105	258	28	206	6
ไม้ผลและไม้ยืนต้น	8,699	5,981	1,110	12,827	31,310
พืชอื่นๆ	225	627	154	32	4
รวมค่าจ้างแรงงาน ตามชนิดแรงงาน	20,282	24,062	13,415	36,853	19,053
ค่าจ้างแรงงาน คนไทย ครัวเรือนเกษตร	5,034	6,847	5,333	3,135	3,182
ค่าจ้างแรงงาน คนไทย ครัวเรือนรับจ้าง	4,438	1,614	1,588	9,305	12,620
ค่าจ้างแรงงาน คนไทย + สัตว์	28	33	9	10	99
ค่าจ้างแรงงาน คนไทย + เครื่องจักร	10,347	14,980	6,462	23,604	2,054
ค่าจ้างแรงงาน คนต่างด้าว	405	534	6	767	1,075
ค่าจ้างแรงงาน คนต่างด้าว + สัตว์	15	45	5	14	-
ค่าจ้างแรงงาน คนต่างด้าว + เครื่องจักร	15	9	12	18	23

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 5 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดเกษตร (ทางสัตว์) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รวมรายจ่ายเงินสดเกษตร ทางสัตว์	11,862	9,059	5,309	41,282	6,815
ค่าแรง	767	268	666	1,988	613
ค่าดำเนินงาน	11,095	8,791	4,643	39,294	6,202
ค่าจ้างแรงงาน	767	268	666	1,988	613
1. เตรียมโรงเรือนเลี้ยง	85	26	104	70	126
2. ขุดบ่อ/ลอกบ่อเลี้ยง	77	7	70	208	72
3. เตรียมพันธุ์/ผสม/ตอน	27	5	45	17	16
4. เตรียมอาหาร/ผสมอาหาร	7	1	6	22	8
5. ให้อาหาร	24	1	11	29	93
6. ฝ้าดูแลเลี้ยง	169	85	34	794	85
7. ทำความสะอาดคอก/สัตว์	7	1	1	21	19
8. จับไปขาย	249	29	311	497	147
9. ขนไปขาย	35	13	2	166	38
10. ค่าอาหารแลกเปลี่ยนแรงงาน	29	17	14	117	6
11. ค่าใช้จ่ายจ้างแรงงาน อื่น ๆ	58	83	68	47	3
ค่าวัสดุอุปกรณ์เกษตร	11,095	8,791	4,643	39,294	6,202
12. ค่าซื้อสัตว์ใช้งาน	22	5	39	-	15
13. ค่าพันธุ์สัตว์	1,882	1,360	711	7,268	883
14. ค่าตอน/ผสมพันธุ์สัตว์	146	51	217	198	19
15. ค่าหัวอาหาร/ไวตามิน	940	426	1,491	878	97
16. ค่าอาหารสำเร็จรูป	4,862	5,325	810	17,739	3,723
17. ค่าอาหารผสม	753	320	413	2,988	225
18. ค่าอาหารหยาบ	938	552	365	3,781	447
19. ค่ายารักษาโรค	705	280	176	3,454	224
20. ค่าน้ำมันเชื้อเพลิง	354	120	122	1,469	301
21. ค่าน้ำมันหล่อลื่น	24	17	9	87	15
22. ค่าน้ำจืด/เค็ม	34	8	26	130	1
23. ค่าไฟฟ้าการเกษตร	189	155	104	625	64
24. ค่าวัสดุสิ้นเปลือง	140	113	83	442	53
25. ค่าใช้จ่ายวัสดุอุปกรณ์เกษตร อื่น ๆ	106	59	77	235	135

ตารางที่ 5 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดเกษตร (ทางสัตว์) ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ค่าใช้จ่ายเงินสดเกษตร ตามชนิดสัตว์	11,862	9,059	5,309	41,282	6,815
สัตว์ปีก/ผลิตภัณฑ์	2,832	2,801	504	12,017	850
สัตว์เล็ก	14	4	4	7	75
สุกร	2,890	2,918	1,013	9,614	1,885
โค-กระบือนม/น้ำนม	800	276	104	4,543	-
โค-กระบือเนื้อ	1,409	1,323	1,188	3,131	502
โค-กระบือใช้งาน	56	25	58	29	119
สัตว์ใหญ่	2	5	-	2	3
กวาง	11	-	-	72	-
ไหม	-	-	-	-	-
กึ่งทุกชนิด	813	-	-	5,287	71
สัตว์น้ำจืด	2,780	1,685	2,433	5,904	2,366
สัตว์น้ำกร่อย	228	19	-	584	881
อื่นๆ ด้านประมง	14	-	-	92	-
อื่นๆ ด้านปศุสัตว์	13	3	5	-	63
ค่าจ้างแรงงาน ตามชนิดแรงงาน	767	268	666	1,988	613
ค่าจ้างแรงงานเกษตร คนไทย ครัวเรือนเกษตร	194	122	120	443	210
ค่าจ้างแรงงานเกษตร คนไทย ครัวเรือนรับจ้าง	331	79	333	887	223
ค่าจ้างแรงงานเกษตร คนไทย + สัตว์	33	4	69	-	68
ค่าจ้างแรงงานเกษตร คนไทย + เครื่องจักร	142	27	139	394	95
ค่าจ้างแรงงานเกษตร คนต่างด้าว	56	16	-	255	-
ค่าจ้างแรงงานเกษตร คนต่างด้าว + สัตว์	-	-	-	-	-
ค่าจ้างแรงงานเกษตร คนต่างด้าว + เครื่องจักร	11	20	5	9	17

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 6 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตรกรอื่นๆ และนอกเกษตร ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รายได้เงินสดเกษตรกรอื่นๆ ในฟาร์ม	7,196	2,054	10,311	6,464	6,162
รายได้เงินสดนอกเกษตร ในฟาร์ม	6,964	6,481	6,581	9,029	6,808
รายได้เงินสดนอกเกษตร นอกฟาร์ม	58,193	43,667	60,083	77,276	55,303
รายได้เงินสดนอกเกษตรอื่นๆ	13,709	12,680	10,072	16,299	23,713
รายได้เงินสดเกษตรกรอื่นๆ ในฟาร์ม	7,196	2,054	10,311	6,464	6,162
ได้ค่าเช่าที่ดินการเกษตร	323	535	170	699	97
ได้ค่าเช่าโรงเรือน	34	14	26	118	3
ได้ค่าเช่าเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตร	21	5	3	98	25
ขายพันธุ์พืช	2,508	63	5,142	436	224
ขายพันธุ์สัตว์	983	72	1,794	125	736
ขายทรัพย์สินเกษตร(ที่ดิน)	646	385	266	2,184	670
ขายทรัพย์สินเกษตรอื่น ๆ	498	299	20	236	2,503
แปรรูปเกษตรจากผลผลิตในฟาร์ม(เบืองต้น)	392	514	251	830	201
อื่น ๆ เกษตรในฟาร์ม	1,791	167	2,639	1,738	1,703
รายได้เงินสดนอกเกษตร ในฟาร์ม	6,964	6,481	6,581	9,029	6,808
กำไรจากการค้าขาย (ซื้อของมาขาย ๗/ร้านขายของชำ)	4,255	3,219	3,833	6,142	5,217
ให้บริการนอกการเกษตร (อู่ซ่อมรถ ๗)	724	991	628	1,089	259
ทำหัตถกรรม และ อุตสาหกรรมครัวเรือน	980	1,782	633	1,470	349
อื่น ๆ นอกเกษตรในฟาร์ม (ระบุ)	1,005	489	1,487	328	983
รายได้เงินสดนอกเกษตร นอกฟาร์ม	58,193	43,667	60,083	77,276	55,303
สมาชิกในครัวเรือนรับจ้างกิจกรรมนอกเกษตร	13,244	8,450	13,829	17,852	14,082
นำเครื่องมือไปรับจ้างนอกการเกษตร	748	876	530	1,329	643
นำสัตว์ไปรับจ้างนอกการเกษตร	12	2	25	-	-
นำยานพาหนะไปรับจ้างนอกการเกษตร	1,317	1,345	935	2,237	1,522
ได้รับเงินช่วยเหลือนอกการเกษตร /รัฐบาลให้	425	109	625	519	198
ได้รับเงินชดเชย	367	179	290	895	362
เงินเดือน	21,631	18,934	16,746	41,921	20,400
เงินพนัน หวย เสี่ยงโชค	845	364	465	274	3,283
ได้ค่าดอกเบี้ย /ได้ดอกเบี้ยแชร์	624	161	630	1,113	816
ได้ค่าเงินประกัน/ฌาปนกิจ	332	544	270	434	102
ได้เงินทำงานในต่างถิ่น/ลูกหลานในประเทศส่งให้	10,705	8,210	15,930	4,436	4,794

ตารางที่ 6 องค์ประกอบรายได้เงินสดเกษตรกรอื่นๆ และนอกเกษตร ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ได้รับเงินทำงานจากต่างประเทศ	2,895	1,117	5,247	105	1,177
กำไรธุรกิจนอกการเกษตร	1,919	1,444	1,404	2,961	3,164
บุตรหลานได้รับทุนการศึกษา	206	303	203	25	248
มรดก	292	26	6	190	1,656
ขายทรัพย์สินนอกการเกษตร (ที่ดิน)	63	-	47	267	2
ขายทรัพย์สินนอกการเกษตร (อื่น ๆ)	356	535	196	414	513
ได้ค่าเช่าที่ดินนอกการเกษตร	68	81	29	181	55
ได้รับเงินจากงานพิธีกรรมต่าง ๆ (บวช แต่งงาน ศพ ฯลฯ)	711	245	696	1,255	916
อื่น ๆ นอกการเกษตรนอกฟาร์ม (ระบุ)	1,433	742	1,980	868	1,370
รายได้เงินสดนอกเกษตรอื่นๆ	13,709	12,680	10,072	16,299	23,713
ครัวเรือนไปรับจ้างการเกษตร	6,389	5,917	3,145	9,154	14,200
นำสัตว์ไปรับจ้างการเกษตร	16	13	12	23	31
นำสัตว์ไปรับจ้างผสมพันธุ์	63	51	103	16	5
นำเครื่องมือไปรับจ้างการเกษตร	1,514	1,144	1,752	2,414	450
นำพาหนะรับจ้างขนผลผลิตเกษตร	916	325	803	1,422	1,642
ได้รับเงินช่วยเหลือด้านการเกษตร	69	63	4	116	230
แปรรูปเกษตรจากผลผลิตนอกฟาร์ม	467	439	412	110	1,029
ให้บริการด้านการเกษตร และ อื่น ๆ	142	265	86	73	194
ทำหัตถกรรม และ อุตสาหกรรมครัวเรือน	630	139	1,058	527	164
กำไรจากการค้าขาย(ซื้อสินค้าเกษตรมาขาย)	2,741	3,779	1,974	1,802	4,444
อื่น ๆ เกษตรนอกฟาร์ม	762	545	723	642	1,324

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 7 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดเกษตรกรอื่นๆ และรายจ่ายบริโภค - อุปโภค ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รายจ่ายเงินสดเกษตรกรอื่นๆ ในฟาร์ม	8,658	13,126	4,760	17,662	4,888
รายจ่ายเงินสดเกษตรกรอื่นๆ นอกฟาร์ม	916	2,106	580	308	757
รายจ่ายเงินสดนอกเกษตร (บริโภค)	25,150	25,018	18,888	35,846	33,753
รายจ่ายเงินสดนอกเกษตร (อุปโภค อื่นๆ)	59,315	55,789	45,630	84,470	81,201
รายจ่ายเงินสดเกษตรกรอื่นๆ ในฟาร์ม	8,658	13,126	4,760	17,662	4,888
ค่าใช้จ่ายการแปรรูปการเกษตรจากผลผลิตในฟาร์ม	35	46	7	23	119
ค่าซ่อมเครื่องจักร / โรงเรือนเกษตร	935	1,217	691	1,815	385
ค่าเช่าเครื่องจักร / โรงเรือนเกษตร	254	28	22	1,548	15
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้เกษตรกร รวมทุกกิจกรรม	2,388	3,314	1,651	4,766	887
ค่าจัดรูป/ ปรับรูปที่ดินการเกษตร	88	23	151	70	15
ค่าบุกเบิกที่ดินเกษตร	110	14	143	2	263
ค่าไถ่ถอนที่ดินเกษตร	28	19	11	-	120
ค่าซื้อที่ดินเกษตร	1,305	2,404	683	792	2,053
ค่าซื้อเครื่องจักรอุปกรณ์การเกษตร	963	1,626	684	1,249	524
ค่าคันประตูกั้นน้ำ / อุปกรณ์การชลประทาน	25	4	48	1	12
ค่าภาษีที่ดินเกษตร	91	67	80	182	70
ค่าเช่าที่ดินเกษตร	2,154	3,734	454	7,037	115
อื่น ๆ เกษตรในฟาร์ม (ระบุ)	282	630	135	177	310
รายจ่ายเงินสดเกษตรกรอื่นๆ นอกฟาร์ม	916	2,106	580	308	757
ค่าแปรรูปสินค้าเกษตรจากผลผลิตนอกฟาร์ม	444	1,587	114	2	171
ค่าหัตถกรรม / อุตสาหกรรมในครัวเรือน	131	211	165	25	14
ค่าบริการทางการเกษตร	190	232	98	26	571
อื่น ๆ เกษตรนอกฟาร์ม (ระบุ)	151	76	203	255	1
รายจ่ายเงินสดนอกเกษตร (บริโภค)	25,150	25,018	18,888	35,846	33,753
ค่าข่าวสารเพื่อบริโภค	2,898	2,717	1,222	5,695	5,484
ค่าอาหารทำจากแป้ง	634	456	677	496	904
ค่านื้อสัตว์ (วัว ควาย สุกร สัตว์ปีก ฯ)	5,188	5,430	4,427	6,321	6,014
ค่าสัตว์น้ำ (ปลา กุ้ง หอย ปู ฯ)	2,533	1,956	1,914	2,992	4,819
ค่าโปรตีนจากพืช (ถั่วเหลือง งา ฯ)	490	498	449	756	339
ค่าไขมัน (นม เนย ไข่ ฯ)	2,302	2,643	1,980	2,431	2,639
ค่าผักต่าง ๆ	1,445	1,510	957	2,603	1,680
ประเภท ผลไม้ต่าง ๆ	1,641	1,473	1,409	2,409	1,837
เครื่องปรุงรส (น้ำตาล เครื่องเทศ ฯ)	2,158	2,206	1,866	2,722	2,415
อาหารสำเร็จรูปและกึ่งสำเร็จรูป	1,702	1,767	1,162	2,947	2,010
เครื่องดื่มไม่มี แอลกอฮอล์ (น้ำดื่ม ต่าง ๆ)	1,000	1,076	750	1,594	1,058
เครื่องดื่มมี แอลกอฮอล์ (เหล้า เบียร์ ต่าง ๆ)	1,793	2,054	1,255	2,390	2,446
ยาสูบ (บุหรี่ ยาเส้น หอมกพลู เมี่ยง ฯ)	947	620	727	1,290	1,760
บริโภคอื่นๆ	419	612	93	1,200	348

ตารางที่ 7 องค์ประกอบรายจ่ายเงินสดนอกงบอื่นๆ และรายจ่ายบริโภค - อุปโภค ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
รายจ่ายเงินสดนอกงบเกษตร (อุปโภค อื่นๆ)	59,315	55,789	45,630	84,470	81,201
ค่าเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่ม	1,836	1,783	1,413	2,202	2,841
ค่าเครื่องแต่งกาย เสริมสวย เครื่องประดับ	840	620	545	1,007	1,898
ค่าสิ่งของใช้ในครัวเรือน (สบู่ ยา สีฟอน ของใช้ส่วนบุคคล)	3,234	3,327	2,706	4,229	3,712
ค่าที่อยู่อาศัย (ค่าเช่าบ้าน ค่าซ่อมแซมบ้าน)	4,618	4,338	3,731	3,963	8,376
ค่าเชื้อเพลิง ไฟฟ้า และแสงสว่าง	3,882	3,740	2,848	6,510	4,639
ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	10,418	10,254	8,562	13,674	13,068
ค่าน้ำใช้ในครัวเรือน	735	603	733	1,192	483
ค่าเครื่องมือ/เครื่องใช้ในบ้าน / เฟอร์นิเจอร์ฯ	570	417	348	657	1,385
ค่ารักษาพยาบาล	1,202	1,103	928	1,867	1,524
ค่าขนส่ง-สื่อสาร (ใน-ต่างถิ่น)	569	445	453	653	1,020
ค่าสื่อสาร/โทรศัพท์บ้าน/โทรศัพท์มือถือ	3,621	3,509	2,779	5,750	4,231
ค่าชื้อยานพาหนะ และ ค่าบำรุงรักษา	3,236	2,722	1,813	4,481	7,085
ค่าบริจจาคกิจกรรมทางศาสนา การกุศล และพิธีกรรม	4,564	3,754	2,678	8,601	7,500
ค่าใช้จ่ายการศึกษา	10,344	11,755	6,743	15,338	14,209
ค่าใช้จ่ายเลี้ยงชีพ / บ้าน 텀หวรศพ	1,413	1,140	862	1,842	3,070
ค่าภาษีที่ดินนอกเกษตร / ค่าธรรมเนียม / ค่าเบี้ยประกัน	2,851	3,594	2,831	3,510	1,148
ค่าเช่าที่ดินนอกการเกษตร	17	17	12	32	21
ค่าดอกเบี้ยเงินกู้นอกเกษตร/เงินกู้/ดอกเบี้ยเช่า/ซื้อของเงินผ่อน	2,964	1,256	3,781	3,029	2,979
ค่าซื้อที่ดินนอกเกษตร / บ้านที่อยู่อาศัย ฯ	415	448	386	283	582
อื่นๆ นอกการเกษตร (ระบุ)	1,986	964	1,478	5,650	1,430

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 8.1 ขนาดหนี้สินต้นปี ณ. 1 เม.ย.49 ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ขนาดหนี้สินต้นปี	47,672	58,813	39,749	70,155	32,788
จำแนกใน - นอกเกษตร %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ในการเกษตร	61.66	74.02	55.49	69.41	36.22
นอกการเกษตร	38.34	25.98	44.51	30.59	63.78
จำแนกตามสถาบันการเงิน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ในสถาบัน	92.58	94.91	92.61	90.38	90.88
นอกสถาบัน	7.42	5.09	7.39	9.62	9.12
วัตถุประสงค์การผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าวเจ้าในปี	24.64	32.34	21.41	24.25	0.97
ข้าวเหนียวในปี	14.15	14.77	29.81	0.09	-
ข้าวเจ้านาปรัง	2.03	3.55	0.80	1.92	1.45
ข้าวเหนียวนาปรัง	0.13	0.21	0.22	-	-
ข้าวโพด/ข้าวฟ่าง	6.95	14.36	7.23	0.74	-
ลูกเดือย/พืชไร่ต่างๆ	0.27	0.12	0.39	0.32	-
มันสำปะหลัง	4.61	5.30	5.10	4.18	0.02
สับปะรด	1.71	0.99	0.01	4.36	-
อ้อย	5.42	2.07	5.98	8.89	-
พืชน้ำมัน	0.04	0.11	-	0.02	-
พืชเส้นใย	-	-	-	-	-
พืชผัก/สมุนไพร	2.08	4.76	0.62	1.25	0.49
พืชไม้ดอก/ไม้ประดับ	0.30	0.05	-	0.83	-
พืชไม้ผล/ไม้ยืนต้น	16.66	7.87	7.12	24.85	79.01
พืชอื่นๆ	0.36	0.22	0.91	-	-
ปศุสัตว์	13.03	9.79	18.92	10.58	10.65
สัตว์น้ำ	7.62	3.49	1.48	17.72	7.41
วัตถุประสงค์ปัจจัยการผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าซื้อสัตว์/พันธุ์สัตว์	4.87	6.11	5.57	3.52	1.93
ค่าพันธุ์พืช	0.99	1.10	0.91	1.02	0.95
ค่าปุ๋ย	10.83	10.30	7.91	18.64	6.64
ค่ายา	0.83	0.37	0.01	3.18	0.11
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	1.99	2.33	2.31	0.94	2.07
ค่าเครื่องมือเครื่องจักรเกษตร	3.23	3.76	3.29	3.06	1.99
ค่าซ่อม/สร้างโรงเรือนพืชสัตว์เกษตร	1.55	0.38	0.40	5.22	1.16
รอกการขายผลผลิตการเกษตร	0.18	0.05	0.03	0.57	0.29
ซื้อที่ดินเกษตร	5.55	6.66	5.03	2.70	10.53
อื่น ๆ การเกษตร	31.64	42.96	30.03	30.56	10.55
ค่าซื้อ/ซ่อม/สร้าง/ที่อยู่อาศัย	7.37	6.76	6.20	3.20	21.84

ตารางที่ 8.1 ขนาดหนี้สินต้นปี ณ. 1 เม.ย.49 ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ค่าวัสดุอุปกรณ์นอกเกษตร	0.84	0.34	0.77	0.35	3.37
ซื้อที่ดินนอกเกษตร	0.26	0.15	0.30	0.26	0.42
ใช้หนี้สินเดิม	2.27	1.29	2.79	1.38	4.75
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	12.14	6.32	19.74	9.27	5.36
กู้เพื่อการศึกษา	1.16	0.95	1.16	0.13	3.85
อื่น ๆ นอกการเกษตร	14.30	10.17	13.55	16.00	24.19
แหล่งกู้ยืมเงิน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ญาติพี่น้อง	3.19	1.54	3.72	3.44	5.20
เพื่อนบ้าน	1.06	0.44	0.65	2.85	0.45
เจ้าของที่ดิน/นายทุน	0.82	0.55	0.89	1.39	0.12
เจ้าของโรงงาน โรงสี	0.30	0.23	0.12	0.78	-
พ่อค้าท้องถิ่น ท้องถิ่น	0.87	1.37	1.13	0.20	-
กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ	0.92	0.60	0.64	0.83	3.02
อื่น ๆ นอกกระบบ (ระบุ)	0.26	0.37	0.25	0.11	0.34
ธ.ก.ส.	56.18	65.80	56.37	44.84	53.59
บริษัทเงินทุน	1.67	1.07	0.67	0.48	9.53
ธนาคารพาณิชย์	4.38	0.87	1.79	14.93	0.95
ธนาคารออมสิน	1.60	0.97	0.33	3.58	3.82
ธ.อาคารสงเคราะห์	1.39	0.50	2.44	0.38	2.06
สหกรณ์	10.80	7.72	9.18	15.70	14.72
กลุ่มเกษตรกร	0.38	0.40	0.35	0.32	0.51
กองทุนหมู่บ้าน	13.95	15.74	20.68	4.96	3.42
ธ.ประชาชน	0.11	0.22	0.09	-	0.14
กองทุน SML	0.15	0.05	0.17	0.11	0.39
อื่น ๆ ในระบบ (ระบุ)	1.97	1.56	0.53	5.10	1.74
ระยะเวลากู้ยืม %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ระยะสั้น <= 1 ปี	43.24	52.98	51.16	32.33	10.83
ระยะปานกลาง > 1 - <= 5 ปี	18.91	13.38	16.11	22.52	36.55
ระยะยาว > 5 ปี	37.85	33.64	32.73	45.15	52.62
ประเภทหลักทรัพย์ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
บุคคลค้ำประกัน	24.46	16.11	28.91	24.34	31.53
กลุ่มค้ำประกัน	23.56	37.88	23.69	13.83	3.70
หลักทรัพย์ค้ำประกัน	51.37	44.86	47.08	61.18	64.72
ใช้ผลผลิตค้ำประกัน	0.61	1.15	0.32	0.65	0.05
ประเภทสินเชื่อ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สด	98.25	98.74	98.95	97.48	96.02
เชื่อ	1.75	1.26	1.05	2.52	3.98

ตารางที่ 8.1 ขนาดหนี้สินต้นปี ณ. 1 เม.ย.49 ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
การนำเงินไปใช้ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ตรงตามวัตถุประสงค์	95.09	95.53	92.93	98.26	95.16
ใช้หนี้เก่า	2.45	1.92	4.34	0.59	0.89
การศึกษา	0.29	0.39	0.26	0.06	0.63
เพื่อการบริโภค	0.99	0.41	1.66	0.73	0.60
อื่น ๆ	1.18	1.75	0.81	0.36	2.72
เงื่อนไขการชำระตามสัญญา %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เงินต้น + ดอกเบี้ย	94.95	95.92	95.66	91.26	97.22
เงินต้น	1.14	1.36	0.94	1.39	0.76
ดอกเบี้ย	1.59	0.40	1.26	4.18	0.80
ปลอด (ต้น/+ดอก)	0.81	0.30	0.03	3.09	0.36
ผลผลิตทั้งหมด	0.14	0.09	0.07	0.01	0.83
ผลผลิตบางส่วน	0.05	0.01	0.08	0.05	-
ตกเขียว	0.18	-	0.46	-	0.03
อื่น ๆ	1.14	1.92	1.50	0.02	-
เหตุผลการค้างชำระ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ไม่ถึงกำหนดชำระ	41.90	37.64	36.11	47.98	70.80
รอการขายผลผลิต	1.78	0.35	1.53	3.36	4.02
นำรายได้ใช้ทางอื่น ๆ	3.63	2.36	3.97	3.94	6.10
พืชผลเสียหาย	1.62	1.59	0.12	4.75	0.02
พักชำระหนี้/ลดภาระหนี้	3.25	4.66	0.70	5.37	4.28
ปรับโครงสร้างหนี้	1.42	0.14	0.37	5.18	0.60
ไม่มีค้าง	44.86	52.57	55.37	26.77	14.10
อื่น ๆ	1.54	0.69	1.83	2.65	0.08

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 8.2 ขนาดสินเชื่อระหว่างปี ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ขนาดสินเชื่อระหว่างปี	33,410	37,630	28,666	51,056	24,023
จำแนกใน - นอกเกษตร %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ในการเกษตร	69.48	80.45	60.21	80.39	54.92
นอกการเกษตร	30.52	19.55	39.79	19.61	45.08
จำแนกตามสถาบันการเงิน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ในสถาบัน	92.42	93.46	94.59	86.68	94.21
นอกสถาบัน	7.58	6.54	5.41	13.32	5.79
วัตถุประสงค์การผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าวเจ้าในปี	29.30	33.81	20.19	35.45	22.26
ข้าวเหนียวในปี	12.28	11.18	30.70	0.18	-
ข้าวเจ้านาปรัง	3.09	4.52	0.57	4.96	-
ข้าวเหนียวนาปรัง	0.19	0.27	0.37	-	-
ข้าวโพด/ข้าวฟ่าง	9.87	21.97	7.17	4.53	-
ลูกเคียว/พืชไร่ต่างๆ	0.22	0.18	0.34	0.20	-
มันสำปะหลัง	5.75	5.69	9.17	4.35	-
สับปะรด	0.85	0.98	0.14	1.61	-
อ้อย	8.52	2.53	8.51	16.08	-
พืชน้ำมัน	0.13	0.40	0.03	0.02	-
พืชเส้นใย	0.01	-	-	0.03	-
พืชผัก/สมุนไพร	2.33	4.90	1.18	1.71	0.25
พืชไม้ดอก/ไม้ประดับ	0.36	0.07	1.05	0.10	-
พืชไม้ผล/ไม้ยืนต้น	13.59	6.67	3.92	14.43	63.39
พืชอื่นๆ	0.28	0.24	0.74	-	-
ปศุสัตว์	8.58	5.63	14.45	4.97	11.98
สัตว์น้ำ	4.65	0.96	1.47	11.38	2.12
วัตถุประสงค์ ปัจจัยการผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าซื้อสัตว์/พันธุ์สัตว์	5.57	4.19	4.70	7.82	7.28
ค่าพันธุ์พืช	2.17	2.41	0.86	3.96	2.67
ค่าปุ๋ย	14.47	12.04	10.16	25.38	12.99
ค่ายา	1.33	0.80	0.09	4.50	0.49
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	1.76	1.42	1.37	2.03	3.47
ค่าเครื่องมือเครื่องจักรเกษตร	2.02	1.36	3.16	0.21	3.20
ค่าซ่อม/สร้างโรงเรือนพืชสัตว์เกษตร	0.66	0.58	1.08	0.12	0.43
รายการขายผลผลิตการเกษตร	0.25	0.04	0.01	0.76	0.57
ซื้อที่ดินเกษตร	4.49	2.30	4.05	1.81	17.25
อื่นๆ การเกษตร	36.75	55.30	34.73	33.81	6.57
ค่าซื้อ/ซ่อม/สร้างที่อยู่อาศัย	2.99	1.55	2.98	0.87	11.14
ค่าวัสดุอุปกรณ์นอกเกษตร	0.76	0.33	0.67	0.95	1.66
ซื้อที่ดินนอกเกษตร	0.11	-	0.08	0.05	0.68

ตารางที่ 8.2 ขนาดสินเชื่อระหว่างปี ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ใช้หนี้สินเดิม	3.89	0.73	6.58	3.07	2.89
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	12.48	8.90	18.91	8.94	4.12
ผู้เพื่อการศึกษา	0.90	1.21	1.03	0.28	1.02
อื่น ๆ นอกการเกษตร	9.40	6.84	9.54	5.44	23.57
แหล่งกู้ยืมเงิน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ญาติพี่น้อง	2.43	1.00	1.75	4.67	3.56
เพื่อนบ้าน	0.53	0.08	0.55	1.09	0.33
เจ้าของที่ดิน/นายทุน	1.26	1.07	1.00	2.50	-
เจ้าของโรงงาน โรงสี	0.75	0.34	0.19	2.52	-
พ่อค้าท้องถิ่น ท้องถิ่น	0.96	2.01	0.77	0.54	0.06
กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ	1.09	1.23	0.53	1.59	1.71
อื่น ๆ นอกกระบบ (ระบุ)	0.56	0.80	0.62	0.40	0.12
ธ.ก.ส.	53.89	59.13	51.45	50.86	56.77
บริษัทเงินทุน	0.80	1.80	0.20	0.46	1.39
ธนาคารพาณิชย์	2.49	0.57	3.21	1.47	6.59
ธนาคารออมสิน	1.00	0.18	0.70	0.47	5.27
ธ.อาคารสงเคราะห์	0.32	-	0.16	-	2.28
สหกรณ์	8.78	7.01	7.86	11.26	11.14
กลุ่มเกษตรกร	0.66	0.62	0.63	0.50	1.23
กองทุนหมู่บ้าน	22.42	22.72	28.06	19.41	7.53
ธ.ประชาชน	0.25	0.56	0.20	0.01	0.16
กองทุน SML	0.22	0.05	0.16	0.21	0.80
อื่น ๆ ในระบบ (ระบุ)	1.59	0.83	1.96	2.04	1.06
ระยะเวลากู้ยืม %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ระยะสั้น <= 1 ปี	69.59	77.01	67.62	86.15	24.29
ระยะปานกลาง > 1 - <= 5 ปี	10.71	6.96	10.58	8.93	23.74
ระยะยาว > 5 ปี	19.70	16.03	21.80	4.92	51.97
ประเภทหลักทรัพย์ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
บุคคลค้ำประกัน	28.28	16.15	31.58	36.84	27.07
กลุ่มค้ำประกัน	34.63	54.51	30.52	32.55	6.64
หลักทรัพย์ค้ำประกัน	36.30	27.87	37.52	29.51	66.29
ใช้ผลผลิตค้ำประกัน	0.79	1.47	0.38	1.10	-
ประเภทสินเชื่อ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สด	97.59	97.76	97.95	97.77	94.52
เชื่อ	2.41	2.24	2.05	2.23	5.48

ตารางที่ 8.2 ขนาดสินเชื่อระหว่างปี ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
การนำเงินกู้ไปใช้ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ตรงตามวัตถุประสงค์	94.92	97.49	93.74	94.31	94.43
ใช้หนี้เก่า	2.75	1.19	2.93	4.69	1.61
การศึกษา	0.42	0.16	0.15	0.19	2.49
เพื่อการบริโภค	1.66	0.42	3.10	0.75	1.37
อื่น ๆ	0.25	0.74	0.08	0.06	0.10
เงื่อนไขการชำระตามสัญญา %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เงินต้น + ดอกเบี้ย	98.40	98.90	97.70	98.82	98.87
เงินต้น	0.51	0.50	0.45	0.49	0.83
ดอกเบี้ย	0.61	0.10	1.17	0.50	0.03
ปลอด (คืน/+ดอกเบี้ย)	0.06	0.04	0.06	0.03	0.16
ผลผลิตทั้งหมด	0.03	-	0.04	0.05	0.01
ผลผลิตบางส่วน	0.05	-	0.11	0.02	-
ตกเขียว	0.10	0.01	0.16	0.09	0.10
อื่น ๆ	0.24	0.45	0.31	-	-
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยตามสถาบัน %	7.11	7.45	6.95	7.15	6.92
ในสถาบัน	6.69	6.95	6.55	6.68	6.78
นอกสถาบัน	13.07	15.11	12.96	12.56	9.76
อัตราดอกเบี้ยเฉลี่ยตามแหล่งกู้ยืมเงิน %					
ญาติพี่น้อง	6.08	10.84	5.51	3.90	5.76
เพื่อนบ้าน	25.23	20.18	25.62	30.41	19.79
เจ้าของที่ดิน/นายทุน	21.77	19.05	22.01	22.46	-
เจ้าของโรงงาน โรงสี	7.31	5.79	4.30	9.25	-
พ่อค้าท้องถิ่น ที่ท้องถิ่น	25.34	31.48	17.78	18.11	-
กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ	9.57	8.94	9.86	9.08	11.09
อื่น ๆ นอกกรอบ (ระบุ)	14.28	11.08	18.08	13.21	-
ธ.ก.ส.	7.63	7.59	7.81	7.08	7.73
บริษัทเงินทุน	7.60	9.01	6.34	6.21	8.67
ธนาคารพาณิชย์	5.09	4.76	5.09	8.05	3.83
ธนาคารออมสิน	8.15	9.35	8.14	8.59	7.53
ธ.อาคารสงเคราะห์	3.40	6.00	5.96	-	-
สหกรณ์	8.63	8.32	8.73	8.40	10.49
กลุ่มเกษตรกร	7.00	6.08	6.18	10.56	7.68
กองทุนหมู่บ้าน	5.87	6.44	5.56	6.18	4.74
ธ.ประชาชน	8.19	13.12	6.47	7.00	5.91
กองทุน SML	5.47	1.37	7.59	3.82	5.38
อื่น ๆ ในระบบ (ระบุ)	4.13	5.50	3.88	3.15	4.16

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

ตารางที่ 8.3 ความต้องการเงินทุนปีต่อไป ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ขนาดความต้องการทุนปีต่อไป	17,119	8,564	17,564	40,933	4,995
จำแนกใน - นอกเกษตร %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ในการเกษตร	71.58	70.34	65.61	83.53	44.06
นอกการเกษตร	28.42	29.66	34.39	16.47	55.94
จำแนกตามสถาบันการเงิน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ในสถาบัน	95.74	97.49	98.27	91.73	96.68
นอกสถาบัน	4.26	2.51	1.73	8.27	3.32
วัตถุประสงค์การผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าวเจ้าในปี	24.83	22.13	18.97	30.81	0.55
ข้าวเหนียวในปี	15.80	23.27	33.26	0.13	-
ข้าวเจ้านาปรัง	4.41	6.04	0.69	7.08	-
ข้าวเหนียวนาปรัง	0.24	0.81	0.37	-	-
ข้าวโพด/ข้าวฟ่าง	8.19	9.81	11.53	5.27	-
ลูกเดือย/พืชถั่วต่างๆ	0.12	-	0.26	0.05	-
มันสำปะหลัง	6.09	0.15	9.81	4.76	-
สับปะรด	1.11	1.64	0.02	1.87	-
อ้อย	10.06	1.21	7.08	14.98	-
พืชน้ำมัน	0.10	0.53	0.06	0.01	-
พืชเส้นใย	0.02	-	-	0.04	-
พืชผัก/สมุนไพร	3.11	11.69	1.77	2.04	-
พืชไม้ดอก/ไม้ประดับ	0.05	-	-	0.10	-
พืชไม้ผล/ไม้ยืนต้น	10.64	16.14	4.03	13.95	38.35
พืชอื่นๆ	0.10	0.17	0.16	0.03	-
ปศุสัตว์	8.68	5.58	10.63	7.71	17.21
สัตว์น้ำ	6.45	0.83	1.36	11.17	43.89
วัตถุประสงค์ ใช้จ่ายการผลิต %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ค่าซื้อสัตว์/พันธุ์สัตว์	5.92	4.10	5.07	7.46	7.33
ค่าพันธุ์พืช	2.44	6.92	1.06	3.20	0.02
ค่าปุ๋ย	19.60	31.80	15.03	23.80	4.90
ค่ายา	2.24	2.50	0.30	5.07	-
ค่าวัสดุอุปกรณ์การเกษตร	1.79	3.91	1.01	2.38	-
ค่าเครื่องมือเครื่องจักรเกษตร	1.48	2.18	2.38	0.22	0.04
ค่าซ่อม/สร้างโรงเรือนพืชสัตว์เกษตร	0.33	-	0.19	0.17	3.76
รอกการขายผลผลิตการเกษตร	0.83	0.86	-	1.90	1.22
ซื้อที่ดินเกษตร	1.50	0.08	1.61	0.01	15.26
อื่น ๆ การเกษตร	35.46	18.01	38.95	39.32	11.53
ค่าซื้อ/ซ่อม/สร้าง/ที่อยู่อาศัย	1.13	1.13	1.38	0.10	6.53

ตารางที่ 8.3 ความต้องการเงินทุนปีต่อไป ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ค่าวัสดุอุปกรณ์นอกเกษตร	0.27	0.07	0.27	0.38	-
ซื้อที่ดินนอกเกษตร	0.05	-	0.04	0.08	0.06
ใช้น้ำสินเดิม	4.14	0.44	6.27	2.15	6.37
ค่าใช้จ่ายในครัวเรือน	15.14	15.62	19.72	9.27	11.61
กู้เพื่อการศึกษา	1.79	5.70	1.12	0.11	12.43
อื่น ๆ นอกการเกษตร	5.89	6.68	5.60	4.38	18.94
แหล่งกู้ยืมเงิน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ญาติพี่น้อง	0.70	0.88	0.67	0.59	1.44
เพื่อนบ้าน	0.37	-	0.23	0.73	-
เจ้าของที่ดิน/นายทุน	1.38	0.02	0.14	3.62	-
เจ้าของโรงงาน โรงสี	0.63	-	0.16	1.53	-
พ่อค้าท้องถิ่น ท้องถิ่น	0.13	0.12	-	0.31	-
กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ	0.96	1.38	0.40	1.43	1.90
อื่น ๆ นอกกระบบ (ระบุ)	0.10	0.11	0.13	0.06	-
ข.ก.ส.	54.06	53.40	50.44	56.53	73.91
บริษัทเงินทุน	0.10	-	0.20	-	-
ธนาคารพาณิชย์	0.86	0.74	1.25	0.23	2.10
ธนาคารออมสิน	0.53	2.18	0.52	0.07	-
ธ.อาคารสงเคราะห์	0.19	1.10	0.05	0.11	-
สหกรณ์	8.93	3.53	7.78	12.34	7.51
กลุ่มเกษตรกร	0.72	0.82	0.80	0.70	-
กองทุนหมู่บ้าน	28.58	27.25	36.74	20.47	11.20
ข.ประชาชน	0.13	0.81	0.03	-	0.46
กองทุน SML	0.31	0.02	0.14	0.50	1.48
อื่น ๆ ในระบบ (ระบุ)	1.32	7.64	0.32	0.78	-
ระยะเวลากู้ยืม %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ระยะสั้น <= 1 ปี	85.65	72.66	86.34	93.60	40.84
ระยะปานกลาง > 1 - <= 5 ปี	5.31	4.61	5.49	3.66	20.98
ระยะยาว > 5 ปี	9.04	22.73	8.17	2.74	38.18
ประเภทหลักทรัพย์ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
บุคคลค้ำประกัน	32.58	23.39	32.53	36.13	28.01
กลุ่มค้ำประกัน	40.99	53.55	43.78	36.49	10.31
หลักทรัพย์ค้ำประกัน	25.85	22.64	23.35	26.40	61.68
ใช้ผลผลิตค้ำประกัน	0.58	0.42	0.34	0.98	-
ประเภทสินเชื่อ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
สด	99.41	100.00	99.72	99.25	95.30
เชื่อ	0.59	-	0.28	0.75	4.70

ตารางที่ 8.3 ความต้องการเงินทุนปีต่อไป ของครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
การนำเงินกู้ไปใช้ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ตรงตามวัตถุประสงค์	93.43	97.33	92.23	93.65	94.36
ใช้หนี้เก่า	4.11	1.00	4.18	5.46	-
การศึกษา	0.10	0.62	-	0.07	-
เพื่อการบริโภค	2.06	0.64	3.50	0.72	1.14
อื่น ๆ	0.30	0.41	0.09	0.10	4.50
เงื่อนไขการชำระตามสัญญา %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เงินต้น + ดอกเบี้ย	98.45	99.49	97.36	99.71	97.02
เงินต้น	0.35	0.01	0.32	0.24	2.70
ดอกเบี้ย	0.58	-	1.18	0.01	0.28
ปลอด (ต้น/+ดอก)	0.03	0.16	-	0.03	-
ผลผลิตทั้งหมด	0.06	-	0.12	-	-
ผลผลิตบางส่วน	-	-	-	-	-
ตกเขียว	0.51	0.34	0.99	0.01	-
อื่น ๆ	0.02	-	0.03	-	-

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 9 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร ใน - นอกการเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ทรัพย์สินที่ดิน (ไร่/ครัวเรือน)	13.55	10.37	14.87	13.97	13.94
ที่ดินทำนา	7.51	5.92	11.17	5.53	0.77
ที่ดินทำไร่	2.32	2.64	2.25	3.91	0.48
ที่ดินทำสวนผัก	0.11	0.10	0.04	0.28	0.18
ที่ดินทำสวนไม้ยืนต้น	3.27	1.30	1.05	3.81	12.42
ที่ดินทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	0.34	0.41	0.36	0.44	0.09
ทรัพย์สินทั้งหมด ต้นปี (บาท/ครัวเรือน)	1,300,575	845,803	934,680	2,425,783	1,977,000
ทรัพย์สินเกษตร	918,727	534,662	642,619	1,770,124	1,487,840
คงที่	792,841	419,306	527,997	1,604,716	1,351,001
ดำเนินงาน	58,023	52,068	54,466	83,213	52,866
หมุนเวียน	67,863	63,288	60,156	82,195	83,973
ทรัพย์สินนอกเกษตร	381,848	311,141	292,061	655,659	489,160
ทรัพย์สินทั้งหมด ปลายปี (บาท/ครัวเรือน)	1,298,266	854,314	927,291	2,420,884	1,976,477
ทรัพย์สินเกษตร	923,085	545,954	642,824	1,768,019	1,500,935
คงที่	797,430	421,156	530,921	1,608,449	1,365,807
ดำเนินงาน	54,880	56,154	48,874	80,336	46,035
หมุนเวียน	70,775	68,644	63,029	79,234	89,093
ทรัพย์สินนอกเกษตร	375,181	308,360	284,467	652,865	475,542
ทรัพย์สินคงที่ปลายปี	797,430	421,156	530,921	1,608,449	1,365,807
ที่ดินทำนา	338,062	244,840	388,807	621,094	44,246
ที่ดินทำไร่	79,521	58,535	61,236	225,153	22,390
ที่ดินทำสวนผัก	9,977	7,979	2,390	38,190	8,065
ที่ดินทำสวน/ไม้ยืนต้น	301,080	84,440	40,635	454,145	1,262,396
ที่ดินทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	12,236	9,987	9,830	31,188	4,158
โรงเรียน/ผู้จ้าง	5,656	2,188	7,813	1,928	7,994
ห้างนา	2,061	145	3,080	1,260	2,631
โรงเรียน/คอกสัตว์และอุปกรณ์	8,150	3,689	5,378	27,247	4,344
บ่อเพาะพันธุ์/บ่อเลี้ยงสัตว์น้ำ	35,024	4,739	7,803	194,976	4,674
บ่อบาดาล/บ่อดอก/สระน้ำเพื่อการเกษตร	2,648	3,384	1,656	6,446	800
ทรัพย์สินคงที่ในการเกษตร อื่น ๆ	3,015	1,230	2,293	6,822	4,109
ทรัพย์สินดำเนินงานปลายปี	54,880	56,154	48,874	80,336	46,035
รถไถเดินตาม	12,913	12,221	17,783	11,128	975
รถไถ 4 ล้อ	5,530	9,140	3,254	10,805	1,818
รถแทรกเตอร์	6,216	7,328	5,133	11,340	2,775
ไถ/คราด/ขลุ่	574	979	261	1,441	62
กังหันลม/ระหัดวิดน้ำ	55	-	1	319	34
เครื่องเกี่ยว/นวด	430	176	317	1,590	5

ตารางที่ 9 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร ใน - นอกการเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายการ (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
เครื่องสี ผัก นวด	473	335	733	28	338
อุปกรณ์เครื่อง สี ผัก นวด	102	128	134	-	62
เครื่องสูบน้ำ/ปั๊ม	1,586	1,272	799	5,041	1,022
อุปกรณ์เครื่อง สูบน้ำ ปั๊ม	584	503	274	1,776	469
เครื่องพ่นยา	942	1,574	184	2,647	606
อุปกรณ์เครื่อง พ่นยา	240	377	62	655	163
อุปกรณ์การเกษตร (มีด จอบ เสียม อื่น ๆ)	631	293	363	535	2,041
อุปกรณ์การให้น้ำทั้งพืช สัตว์	505	886	20	1,527	396
อุปกรณ์การกรีดยางและทำแผ่นยาง	679	-	153	1,912	2,066
เครื่องรีดนม/อุปกรณ์	60	21	5	338	9
เครื่องบดอาหารสัตว์/อุปกรณ์	36	12	10	96	92
อุปกรณ์การให้อาหาร	34	13	5	95	93
อุปกรณ์การเลี้ยงสัตว์น้ำ	426	28	56	2,535	62
เรือพาย	99	74	49	359	27
เรือยนต์	314	702	75	340	433
รถยนต์/รถบรรทุก	14,341	10,817	10,778	20,052	24,759
รถอีแต๋น	2,515	5,394	2,314	1,283	41
รถจักรยานยนต์	4,218	2,989	4,753	2,039	6,593
รถจักรยานสองล้อ/รถเข็น/รถสามล้อ	429	352	556	206	381
แท็งก์น้ำ/อุปกรณ์	276	99	425	115	247
ทรัพย์สินดำเนินงานในการเกษตร อื่น ๆ	670	441	373	2,134	466
พ่อ-แม่พันธุ์	2	-	4	-	-
ทรัพย์สินหมุนเวียนปลายปี	70,775	68,644	63,029	79,234	89,093
เงินสดในมือ	8,495	10,343	7,367	8,124	9,520
เงินสดในธนาคาร	26,471	18,762	16,166	46,018	49,892
เช็ค/ตั๋วสัญญาใช้เงิน	128	196	105	23	200
มูลค่าปัจจัยคงเหลือ (ปุ๋ย ยาฯ)	510	358	222	75	2,040
มูลค่าพืชคงเหลือ	10,165	13,585	8,344	960	19,670
มูลค่าสัตว์คงเหลือ	24,183	22,431	30,794	23,705	7,272
อื่นๆ	823	2,969	31	329	499
ทรัพย์สินทรัพย์สินนอกเกษตรปลายปี	375,181	308,360	284,467	652,865	475,542
บ้าน/รั้ว/ที่อยู่อาศัย	169,831	145,351	132,587	275,621	214,746
ที่ดินอาศัย	107,290	75,218	83,688	205,624	129,577
ที่ดินนอกการเกษตร	6,285	1,729	3,127	20,290	8,823
โรงเก็บของอื่น ๆ	906	730	425	2,291	1,255
รถจักรยานยนต์	13,808	13,405	12,358	17,784	14,877
รถยนต์/รถบรรทุก	49,949	48,161	29,115	91,000	75,169

ตารางที่ 9 ทรัพย์สินของครัวเรือนเกษตร ใน - นอกการเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : บาท/ครัวเรือน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
เรือพาย	267	215	146	223	758
เรือยนต์	445	329	375	308	967
เครื่องใช้ไฟฟ้าในครัวเรือน	12,210	11,104	11,170	15,417	13,856
เตาแก๊ส	1,093	968	960	976	1,800
จักรเย็บผ้า	341	296	428	260	226
เครื่องปั่นไฟ	30	44	25	45	11
เครื่องปั้มน้ำในบ้าน	434	413	341	503	679
เฟอร์นิเจอร์	5,129	4,244	4,462	7,307	6,321
โทรศัพท์/มือถือ	1,524	1,335	1,170	2,438	1,976
เครื่องมือ/เครื่องจักร	943	589	712	2,451	680
สิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ	374	371	161	793	611
เครื่องคอมพิวเตอร์	1,060	1,142	710	1,207	1,851
ทรัพย์สินนอกการเกษตร อื่น ๆ	3,262	2,716	2,507	8,327	1,359
ราคาทรัพย์สินที่ดิน (บาท/ไร่)					
ที่ดินทำนา	25,434	24,594	27,038	38,678	8,721
ที่ดินทำไร่	4,861	3,217	3,757	12,304	3,304
ที่ดินทำสวนผัก	3,525	3,370	2,062	10,757	1,040
ที่ดินทำสวนไม้ยืนต้น	25,146	14,843	4,491	48,418	80,173
ที่ดินทุ่งหญ้าเลี้ยงสัตว์	2,416	602	2,601	6,057	967
ที่ดินอยู่อาศัย	158,000	130,934	158,027	197,617	159,195
ที่ดินนอกการเกษตร	2,184	676	1,894	3,358	4,158
ที่ดินอยู่อาศัย (ไร่/ครัวเรือน)	0.55	0.46	0.49	0.89	0.49
ที่ดินนอกการเกษตร (ไร่/ครัวเรือน)	0.11	0.02	0.09	0.20	0.21

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 10.1 สถานะภาพและการประกอบอาชีพ ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : %คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
อายุเฉลี่ยหัวหน้าครัวเรือน (ปี)	51.91	49.98	51.36	47.44	60.84
เพศหัวหน้าครัวเรือน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ชาย	84.17	88.51	83.93	78.55	84.01
หญิง	15.83	11.49	16.07	21.45	15.99
อายุหัวหน้าครัวเรือนจำแนกตามอายุ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อายุ 15-19 ปี	0.33	0.40	0.18	0.33	0.73
อายุ 20-24 ปี	0.28	0.65	0.20	0.09	0.13
อายุ 25-29 ปี	0.89	1.10	0.72	0.68	1.33
อายุ 30-34 ปี	3.07	3.81	2.50	3.06	3.67
อายุ 35-39 ปี	7.30	7.35	6.89	6.34	9.46
อายุ 40-44 ปี	11.36	11.94	10.80	11.80	11.77
อายุ 41-49 ปี	14.34	15.84	13.03	14.67	15.69
อายุ 50-54 ปี	17.36	17.14	18.31	17.62	14.56
อายุ 55-59 ปี	14.66	15.29	16.10	14.07	9.95
อายุ 60-64 ปี	11.19	10.06	12.33	9.66	10.90
อายุ >=65 ปี	19.22	16.42	18.94	21.68	21.81
จำแนกตามกลุ่มอายุ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
วัยแรงงานอายุ 15-64 ปี	80.78	83.58	81.06	78.32	78.19
วัยสูงอายุ >= 65 ปี	19.22	16.42	18.94	21.68	21.81
ระดับการศึกษาหัวหน้าครัวเรือน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1. ไม่รู้หนังสือ(อ่าน/เขียนไม่ได้)	4.30	7.25	1.79	3.23	8.60
2. อ่านออกเขียนได้	2.68	3.58	1.61	3.03	4.24
3. ประถมต้น	61.16	58.58	67.07	62.07	46.17
4. ประถมปลาย	15.75	15.49	15.16	15.46	18.23
5. มัธยมต้น	7.24	7.80	5.94	7.27	10.31
6. มัธยมปลาย	5.99	5.32	6.12	5.62	6.95
7. อาชีววะ	1.74	1.15	1.36	2.08	3.45
8. อุดมศึกษา/สูงกว่า	0.89	0.48	0.75	1.02	1.79
9. เปรียญธรรม/นักธรรม	0.10	0.10	0.08	0.13	0.17
10. นอกกระบวนการศึกษา	0.04	0.03	0.06	-	-
11. อื่น ๆ	0.11	0.22	0.06	0.09	0.09
การเป็นสมาชิกสถาบันหัวหน้าครัวเรือน %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
เป็นสมาชิก 1 กลุ่ม	69.11	79.45	69.42	63.94	57.80
ไม่เป็นสมาชิกสถาบัน	30.89	20.55	30.58	36.06	42.20

ตารางที่ 10.1 สถานะภาพและการประกอบอาชีพ ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : %คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
การเป็นสมาชิก 1 กลุ่ม %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1. ธกส.	68.29	68.53	69.37	64.10	68.39
2. กลุ่มเกษตรกร	2.12	0.43	2.44	1.78	4.82
3. กลุ่มสหกรณ์	11.57	11.91	11.80	14.68	6.65
4. กลุ่มออมทรัพย์	4.67	3.18	4.44	3.82	9.54
5. กลุ่มองค์กรชุมชนท้องถิ่น	10.67	11.92	10.94	12.11	5.51
6. กลุ่มเพื่อจุดประสงค์อื่นๆ	2.68	4.03	1.01	3.51	5.09
หัวหน้าสมาชิกครัวเรือนทั้งหมด %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อบรม 1 อาชีพ	22.19	15.19	22.90	24.78	27.97
ไม่ได้รับการอบรม	77.81	84.81	77.10	75.22	72.03
อบรมวิชาชีพ 1 อาชีพ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าว พืชไร่	37.51	35.21	43.34	44.35	18.96
พืชผัก	2.77	2.68	2.62	1.56	4.26
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	10.48	3.30	2.10	5.13	41.80
ไม้ดอก ไม้ประดับ	0.14	0.11	0.20	0.12	0.04
เลี้ยงสัตว์ใหญ่	2.92	3.54	1.78	3.60	4.65
เลี้ยงสุกร	1.49	0.75	1.51	2.25	1.36
เลี้ยงสัตว์ปีก	1.19	0.47	0.35	0.55	4.44
เลี้ยงสัตว์น้ำ	3.77	3.57	3.16	4.36	4.91
เพาะเห็ด	0.94	0.36	0.87	1.02	1.50
ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	0.30	-	0.46	-	0.40
การใช้เทคโนโลยี	2.30	3.48	2.57	1.71	1.20
ระบบการทำฟาร์ม/ใช้ปัจจัย	1.25	2.91	1.24	1.05	0.08
การทำนุ้ยหมักชีวภาพ	18.83	27.34	16.53	23.23	13.76
วัสดุเกษตรแปรรูป	0.19	-	0.07	0.50	0.36
ธุรกิจเกษตรแปรรูป	0.52	1.47	0.39	0.07	0.46
อุตสาหกรรมแปรรูป	0.30	0.50	0.38	0.26	-
การบริหาร/บัญชี/อื่นๆ	15.10	14.31	22.43	10.24	1.82
จำนวนครั้งอบรมวิชาชีพ (ครั้ง/คน)	0.60	0.47	0.64	0.57	0.69
แหล่งความรู้กลุ่มอบรม 1 อาชีพ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล	39.64	35.99	45.97	46.93	24.00
กรมส่งเสริมการเกษตร	44.91	54.26	35.14	39.48	62.60
กรมส่งเสริมสหกรณ์	6.84	7.04	7.23	4.87	7.29
กรมพัฒนาชุมชน	2.05	0.42	3.92	1.01	-
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	2.22	0.30	2.35	3.44	2.38
กรมการศึกษานอกโรงเรียน	0.38	-	0.46	0.74	0.20
อื่นๆ องค์กรรัฐ	0.08	0.15	0.09	-	0.06
องค์กรเอกชน	3.88	1.84	4.84	3.53	3.47

ตารางที่ 10.1 สถานะภาพและการประกอบอาชีพ ของหัวหน้าครัวเรือนเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : %คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
อบรมวิชาชีพเป็นประโยชน์ลำดับ 1 %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าว พืชไร่	36.66	47.54	39.00	55.26	11.45
พืชผัก	3.18	2.37	3.04	2.78	4.34
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	12.53	4.08	5.88	1.00	41.84
ไม้ดอก ไม้ประดับ	0.02	0.03	-	0.07	0.04
เลี้ยงสัตว์ใหญ่	5.35	5.00	4.32	5.56	7.91
เลี้ยงสุกร	0.90	1.54	0.72	0.36	1.25
เลี้ยงสัตว์ปีก	0.60	-	0.09	0.45	2.33
เลี้ยงสัตว์น้ำ	3.91	4.12	3.65	5.20	3.58
เพาะเห็ด	1.25	0.49	1.69	1.13	0.80
ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	0.35	-	0.34	0.28	0.67
การใช้เทคโนโลยี	3.95	6.10	4.23	2.38	2.84
ระบบการทำฟาร์ม/ใช้ปัจจัย	1.84	3.05	2.60	0.33	0.16
การทำนุ้ยหมักชีวภาพ	17.62	20.39	17.54	21.27	13.53
วัสดุเกษตรแปรรูป	0.40	-	0.30	0.81	0.65
ธุรกิจเกษตรแปรรูป	1.00	0.19	0.78	0.74	2.23
อุตสาหกรรมแปรรูป	2.07	-	2.34	0.05	4.14
การบริหาร/บัญชี/อื่นๆ	8.37	5.10	13.48	2.33	2.24

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 10.2 สถานะภาพและการประกอบอาชีพ ของประชากรเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : %คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
องค์ประกอบของประชากรเกษตรอาศัยอยู่ในช่วงปีเพาะปลูก (คน)	22,723,885	5,086,086	10,836,206	3,519,445	3,282,148
ผู้อยู่ประจำ	22,723,885	5,086,086	10,836,206	3,519,445	3,282,148
สถานะภาพประชากรเกษตรอาศัยในช่วงปีเพาะปลูก (คน)					
ประชากรอาศัยในช่วงปีเพาะปลูก (คน)	22,723,885	5,086,086	10,836,206	3,519,445	3,282,148
ประชากรแรงงานเกษตร อายุ 15-64 ปี อาศัยในช่วงปีเพาะปลูก	15,842,274	3,624,190	7,440,054	2,486,986	2,291,044
ขนาดครัวเรือน (คน / ครัวเรือน)	3.95	3.85	4.04	4.05	3.70
ขนาดแรงงาน 15- 64 ปี (คน/ครัวเรือน)	2.75	2.75	2.77	2.87	2.58
สถานะภาพ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
หัวหน้าครัวเรือน	23.63	24.74	23.48	21.53	24.63
สามี/ภรรยา	20.71	22.51	19.86	20.56	20.99
บุตร/ธิดา	34.35	33.55	32.10	35.47	41.77
เครือญาติ/พี่น้อง	17.82	15.99	20.20	19.01	11.50
ผู้อาศัยอื่น ๆ	3.36	3.13	4.26	3.18	0.98
ลูกจ้างคนไทย	0.05	0.06	0.01	0.16	0.03
ลูกจ้างต่างด้าว	0.08	0.02	0.09	0.09	0.10
จำแนกตามเพศ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ชาย	49.73	50.50	49.34	49.75	49.78
หญิง	50.27	49.50	50.66	50.25	50.22
จำแนกตามอายุ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
อายุ <= 4 ปี	5.64	5.04	6.36	4.90	4.99
อายุ 5-9 ปี	6.81	6.16	7.50	5.72	6.73
อายุ 10-14 ปี	8.70	8.11	9.44	7.63	8.28
อายุ 15-19 ปี	7.98	7.59	7.78	7.45	9.80
อายุ 20-24 ปี	5.93	5.99	5.20	7.07	7.03
อายุ 25-29 ปี	6.33	6.46	5.74	7.39	6.90
อายุ 30-34 ปี	6.73	6.88	6.61	6.63	7.00
อายุ 35-39 ปี	7.53	7.07	7.79	6.83	8.14
อายุ 40-44 ปี	7.93	8.32	7.95	7.77	7.45
อายุ 45-49 ปี	7.78	8.95	7.22	8.46	7.13
อายุ 50-54 ปี	8.28	8.60	8.57	8.14	6.95
อายุ 55-59 ปี	6.50	6.86	6.84	6.28	5.05
อายุ 60-64 ปี	4.77	4.55	5.01	4.64	4.46
อายุ >=65 ปี	9.09	9.42	7.99	11.09	10.09
จำแนกตามกลุ่มอายุ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
วัยเด็กอายุ <=14 ปี	21.15	19.32	23.30	18.24	20.00
วัยแรงงานอายุ 15-49 ปี (วัยเจริญพันธุ์)	50.21	51.26	48.29	51.61	53.46
วัยแรงงานอายุ 50-64 ปี	19.54	20.00	20.42	19.06	16.45
วัยสูงอายุ >=65 ปี	9.10	9.42	7.99	11.09	10.09

ตารางที่ 10.2 สถานะภาพและการประกอบอาชีพ ของประชากรเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายการ (ต่อ)

หน่วย : %คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
สัดส่วนภาระเลี้ยงดูของประชากรเกษตร	0.43	0.40	0.46	0.42	0.43
ระดับการศึกษา %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
0. ไม่รู้หนังสือ อายุ < 6 ปี	4.53	4.21	5.36	3.84	3.05
1. ไม่รู้หนังสือ อายุ >= 6 ปี	4.24	7.11	2.40	3.79	6.35
2. อ่านออกเขียนได้	5.38	6.30	4.80	6.01	5.11
3. ประถมต้น	35.70	35.80	37.93	36.13	27.69
4. ประถมปลาย	19.70	17.73	21.73	17.54	18.37
5. มัธยมต้น	11.60	10.33	12.00	11.34	12.60
6. มัธยมปลาย	8.06	7.68	8.25	7.52	8.57
7. อาชีวฯ	4.60	4.94	3.24	6.36	6.68
8. อุดมศึกษา/สูงกว่า	3.43	3.32	2.09	5.19	6.13
9. เปรียญธรรม/นักธรรม	0.16	0.23	0.11	0.14	0.26
10. นอกระบบการศึกษา	0.05	0.02	0.05	0.16	0.01
11. อื่น ๆ	2.55	2.33	2.04	1.98	5.18
สถานะภาพประชากรที่อาศัยอยู่ในช่วงปีเพาะปลูก					
ประชากรที่อาศัยอยู่ในช่วงปีเพาะปลูก (คน)	22,723,885	5,086,086	10,836,206	3,519,445	3,282,148
การเป็นสมาชิกสถาบันของประชากรเกษตรทั้งหมด(คน)	6,824,192	2,111,718	3,042,852	815,117	854,505
การเป็นสมาชิก 1 กลุ่ม %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1. ธกส.	56.47	51.80	60.82	56.63	52.37
2. กลุ่มเกษตรกร	2.64	1.39	2.74	2.23	5.77
3. กลุ่มสหกรณ์	10.70	9.76	11.76	14.09	6.05
4. กลุ่มออมทรัพย์	8.49	5.46	7.15	6.85	22.30
5. กลุ่มองค์กรชุมชนท้องถิ่น	16.50	20.55	15.83	16.39	8.92
6. กลุ่มเพื่อจุดประสงค์อื่นๆ	5.20	11.04	1.70	3.81	4.59
การอบรมวิชาชีพ (คน)	16,865,657	4,158,185	7,968,894	2,887,869	1,850,709
อบรมวิชาชีพ 1 อาชีพ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าว พืชไร่	34.74	31.60	37.65	41.41	18.89
พืชผัก	2.58	2.15	2.41	1.85	5.43
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	6.27	2.90	1.67	5.74	34.51
ไม้ดอก ไม้ประดับ	0.19	0.41	0.15	0.08	0.02
เลี้ยงสัตว์ใหญ่	2.91	2.86	2.12	3.79	5.02
เลี้ยงสุกร	1.17	0.62	1.39	1.49	1.05
เลี้ยงสัตว์ปีก	0.92	0.83	0.27	1.03	3.78
เลี้ยงสัตว์น้ำ	3.00	2.40	2.62	4.21	4.14
เพาะเห็ด	0.84	0.24	0.94	0.67	1.96
ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	0.87	0.24	1.34	0.26	1.19
การใช้เทคโนโลยี	2.94	4.31	2.83	1.59	2.49
ระบบการทำฟาร์ม/ใช้ปัจจัย	1.60	2.19	1.25	2.02	1.06

ตารางที่ 10.2 สถานะภาพและการประกอบอาชีพ ของประชากรเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค (ต่อ)

หน่วย : %คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
การทำปศุสัตว์หมักชีวภาพ	20.03	28.57	16.54	21.84	13.01
วัสดุเกษตรแปรรูป	1.03	0.41	1.24	0.69	2.02
ธุรกิจเกษตรแปรรูป	1.74	3.83	0.91	0.51	2.53
อุตสาหกรรมแปรรูป	1.62	2.47	1.73	0.89	0.38
การบริหาร/บัญชี/อื่นๆ	17.55	13.97	24.94	11.93	2.52
แหล่งความรู้อบรมวิชาชีพกลุ่ม 1 อาชีพ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล	42.25	37.95	48.84	46.77	28.85
กรมส่งเสริมการเกษตร	41.50	50.84	33.56	34.65	55.87
กรมส่งเสริมสหกรณ์	5.69	5.73	5.30	5.25	6.72
กรมพัฒนาชุมชน	1.67	0.71	2.87	1.07	0.31
กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	2.98	0.49	2.92	5.41	3.09
กรมการศึกษานอกโรงเรียน	0.70	1.78	0.60	0.49	0.31
อื่นๆ องค์กรรัฐ	0.51	0.46	0.09	-	1.76
องค์กรเอกชน	4.70	2.04	5.82	6.36	3.09
อบรมวิชาชีพเป็นประโยชน์กลุ่ม 1 อาชีพ %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
ข้าว พืชไร่	35.08	51.73	36.65	51.45	11.56
พืชผัก	2.92	1.85	2.53	3.22	4.20
ไม้ผล ไม้ยืนต้น	10.58	2.93	4.66	1.60	33.14
ไม้ดอก ไม้ประดับ	0.20	0.02	0.06	0.43	0.49
เลี้ยงสัตว์ใหญ่	5.31	4.07	4.54	5.04	7.87
เลี้ยงสุกร	1.00	1.08	0.89	0.24	1.66
เลี้ยงสัตว์ปีก	1.47	-	0.07	1.24	5.47
เลี้ยงสัตว์น้ำ	2.98	2.71	2.90	3.98	2.72
เพาะเห็ด	1.29	0.32	1.76	0.83	1.20
ปลูกหม่อนเลี้ยงไหม	0.54	-	0.85	0.18	0.45
การใช้เทคโนโลยี	3.64	4.43	3.56	2.16	4.19
ระบบการทำฟาร์ม/ใช้ปัจจัย	1.90	2.24	2.58	1.26	0.60
การทำปศุสัตว์หมักชีวภาพ	16.26	19.78	15.63	21.06	12.50
วัสดุเกษตรแปรรูป	1.01	-	0.95	1.15	1.69
ธุรกิจเกษตรแปรรูป	2.20	0.69	2.28	1.05	3.62
อุตสาหกรรมแปรรูป	2.95	2.19	3.48	0.36	3.89
การบริหาร/บัญชี/อื่นๆ	10.67	5.96	16.61	4.75	4.75

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th

ตารางที่ 10.3 การมีงานทำของประชากรเกษตรผู้อยู่ประจำอายุ 15 - 64 ปี ของครัวเรือนเกษตรกร ปีเพาะปลูก 2549/50 เป็นรายภาค

หน่วย : %คน

รายการ	ระดับประเทศ	ภาคเหนือ	ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ภาคกลาง	ภาคใต้
ครัวเรือนเกษตรทั้งหมด (ครัวเรือน)	5,778,338	1,326,019	2,688,561	877,310	886,448
สถานะภาพประชากรเกษตรอาศัยในช่วงปีเพาะปลูก (ผู้อยู่ประจำ)					
ประชากรเกษตรอาศัยในช่วงปีเพาะปลูก (คน)	22,723,885	5,086,086	10,836,206	3,519,445	3,282,148
(ผู้อยู่ประจำ)	22,723,885	5,086,086	10,836,206	3,519,445	3,282,148
ผู้อยู่ประจำ อายุ 15-64 ปี (คน)	15,842,274	3,624,190	7,440,054	2,486,986	2,291,044
อัตราค่าจ้างแรงงาน ประจำท้องถิ่น (บาท/วัน)	128.95	112.74	133.60	148.53	119.85
อาชีพหลัก %	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
1. ไม่มีงานทำ/รองานใหม่	3.25	2.59	3.24	3.54	4.05
2. ปลูกพืช	53.29	56.78	54.32	48.18	49.93
3. เลี้ยงสัตว์	5.57	3.96	7.10	4.75	4.03
4. ประมง	1.17	1.01	0.60	2.91	1.34
5. รับจ้างเกษตร	2.06	1.24	1.34	2.89	4.80
6. รับจ้างนอกเกษตร	6.89	5.87	8.05	5.13	6.67
7. ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว	4.16	4.48	3.96	3.80	4.72
8. ทำโรงงาน/บริษัท	6.05	6.54	5.27	11.07	2.36
9. เรียนหนังสือ	10.85	10.58	10.33	10.41	13.46
10. ทำงานต่างประเทศ	0.19	0.01	0.17	0.02	0.68
11. รับราชการ/เงินเดือนประจำ	4.58	4.42	4.19	4.67	5.98
12. รับงานมาทำที่บ้าน	0.42	0.47	0.40	0.48	0.41
13. อื่น ๆ	1.52	2.05	1.03	2.15	1.57

ที่มา : ศูนย์สารสนเทศการเกษตร สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร โครงการสำรวจข้อมูลภาวะเศรษฐกิจสังคมครัวเรือนและแรงงานเกษตร ปีเพาะปลูก 2549/50

โทร 0-2940-6640 E-mail : cai-econ@oae.go.th